
HODGES
PESTIS

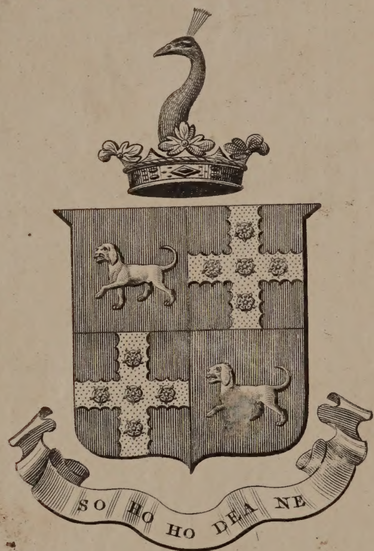

29001/A
Scarce! Original Edition 638

G XX.13

Unknown to Lowndes who gives the Edition of 1720. - Unknown to Wrea

C. Perfect - Scarce

ΛΟΙΜΟΛΟΓΙΑ·

SIVE

PESTIS NUPERÆ

APUD

POPULUM LONDINENSEM

GRASSANTIS

NARRATIO HISTORICA.

Authore *Nathanaele Hodges*, M. D.
è Colleg. Londin.

Non quærit æger Medicum eloquentem, sed sanantem, si tamen ita competit, ut idem ille qui sanare potest, comptè de iis quæ facienda sunt, differat, boni consulet. Sen.

LONDINI,

Typis *Gul. Godbid*, Sumptibus *Josephi Nevill* & prostant venales ad Signum *Canis Leporarii* in Cœmiterio *Paulino*, 1672.

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

Egregio, & *Spectatissimo Viro* Georgio Waterman *Militi & Prætori*, Johanni Howell *Militi*, *Syndico*, & *Servienti ad Legem*, Richardo Chiverton *Militi*, Thomæ Allen *Equiti & Baronetto*, Johanni Fredericke *Militi*, Johanni Robinson *Equiti & Baronetto*, *Duci Regio ad Turrim*, Johanni Lawrence, *Militi*, Thomæ Bludworth *Militi*, Gulielmo Turner *Militi*, Richardo Ford *Militi*, Samueli Starling *Militi*, Roberto Hanson *Militi*, Gulielmo Hooker *Militi*, Roberto Viner, *Equiti & Baronetto*, Josepho Shelden *Militi*, Dionisio Gauden *Militi*, Tho. Davies *Militi*, Johanni Forth *Armigero*, Francisco Chaplin *Militi*, Jo-

Johanni Smith *Militi*, Jacobo Edwards *Militi*, Patien. Ward *Armigero*, Dannetto Forth *Armigero*,

Johanni Dawes *Militi*, Roberto Clayton *Militi*,	*Vicecomitibus* Londin. & Middles.

Johanni Moore *Armigero*, *Celeberr. Civitatis Londin. Senatoribus Dignissimis*, *Populoque Londinensi S. P. D.*

Patres Conscripti, & Cives optimi.

UTI solenne apud Veteres aquam haurienti fontem vernis flosculis decorare, pari ratione me decet acceptam à *Vobis* Provinciam, Studio, & diligentiâ meâ reddere ornatam. Hoc Equidem muneris lubentèr *Vobis jubentibus* suscepi, *Faventibus*, impendiò conficere aggressus sum; adeòque sperandum, quod sub *Vestris Auspiciis* tam prosperè gestum sit, id nunquam *Gratiâ* & *Patrocinio Vestro* posse orbari. Nullus dubito

dubito *Vos omnes* mecum juxtà velle *Regem Nostrum Serenissimum* prono, supplicique cultu Venerari, *Qui*, ut *Sibi Civitate suâ Londinensi*, nihil chariùs, pensiùsque videretur (quippe de Vestrâ veluti Totius Regni Salute admodùm sollicito) *medicos* ad vim *Pestis* edomandam constitui voluit: *En Indulgentissimum Patriæ Patrem Sceptro, & Purpurâ ultrò aliquantispèr sepositis, Civium Suorum Sanitati Consulentem: En Regni etiam mineralis Imperatorem, in Chemiâ versatissimum, ut Metropoli languenti succurratur, Antidota verè Regia propriis manibus conficientem! En Medicinæ majestatem, pristinamque ejus Dignitatem, scil. Monarchiam propè subversam, auspicatò jam restitutam, immò nobilitatam, & ab innumero Empiricorum grege, cæterisque malè practicantium technis nefariis vindicatam!* Maximo Hoc *Pietatis* Exemplo vos adducti, quicquid vel *officium*, vel *humanitas* à Vobis postularet, alacri, & parato animo, etiam infimæ concivium sorti impendistis, quò ubique constaret, vos non ex iis quibus benè fiat, sed ex ipso operis eximii beneficio quærere mercedem. *Vobis Solis* vidisse contigit

mala

mala eà omnia quæ *Pestis contagio*, *Navalis Belli atrocia*, & *totius propemodùm Urbis conflagratio* invexêre, sed (quod majus est) hæc omnia *invicto animo* pertulistis. *Vobis Solis* vidisse contigit, *Populum Pesti*, *Bello*, *& Flammis ereptum*, sed (quod miraculi instar est) *inter ipsa Damna fortiùs crescentem*: Ita ut difficile sit judicatu, utrùm in *animis vestris*, *tristibus*, vel *lætis*, major fuerit *malorum*, an *Bonorum* contentio? Gratulor interìm *Vobis* (viri Dignissimi & de Patriâ optimè meriti) quòd mihi (Pace Vestrâ) licuerit, tam *Florenti Urbi* inservire; uti & fas duxi, *Fatis meis* gratulari, quæ mihi concesserint, ut *Vestræ in utraque sorte testis essem Virtutis.*

Vestræ Dignitatis Cultor

Observantissimus,

Nathanael Hodges.

Peril-

Perilluſtribus, Doctiſſimiſque Viris *Georgio Ent* Eq. Aurat. Collegii Regii Londin. Præſidi Digniſſimo, Doctori *Balduino Hamey*, Doctori *Franciſco Gliſſon*, *Alexandro Fraſier* Archiatrorum comiti, *Timotheo Clearke* Med. Regio Ordin. Doctori *Johanni Micklewait*, *Carolo Scarburghio* Eq. aurat. & Med. Regio ad Turrim. Doctori *G. Bewoir*, cæteriſque Collegis amiciſſimis, omnimodâ eruditione Spectatiſſimis.

E*Xpleto jam ſilentio Pythagorico (Viri Eruditiſſimi) nè cui ſit mirum, me paulò loquaciorem,* tot, *&* tanta Nomina *ſimul*, *&* *ſemel compellare: multùm vereor*

me hâc in re tamdiu feriatum Vobis *displicuisse, quoniam susceptæ Provinciæ seriùs omninò, quàm mea in Vos observantia poscebat, rationem reddidi; siquis purgandi locus, ego hoc dicerem, nempe fœtum proditurum à flammis territum resiliisse, donec Lux propitia magis, & vitalis affulserit. Sin verò editionis tardæ gratiam fecerint historiæ Nervi, veritatis candor, prospera phænomenων pestilentium disquisitio, neutiquàm me vel senescentis moræ pænitebit.*

Cùm Lege Liciniâ Cautum fuerit, Nequis ipse sibi ferret curationem *(vita quippe Patriæ dicata non temerè, non privatìm tollenda, quâcum ipsa patitur Respublica) hinc sana Medicorum constitutio, adeòque horum judicium acre longâ experientiâ firmatum, & quodammodò certum, integritate etiam illorum incorruptâ*

ad-

adſtipulante, morbis quibuſcunque, vel Peſti, par meritò exiſtimandum. Certè Vobis (Viri Clariſſimi) Sanitatis humanæ gubernatoribus, Cives Londinenſes non impoſterum in ſcopulos infames impingent, naufragium perhorreſcentes; neque quò incolumes, & ſoſpites evadant, neceſſe habebunt ope adſcititiâ.

Ego Vos omnes Exemplo habui, vel in Luis curatione: Vos me ad Medicinæ Rationalis Cynoſuram collineare docuiſtis, ſiquidem τοῦ ἐνδεικνυμένου καὶ ἀντιδεικνυμένου cognitio, omnibus Pſeudochymicorum, oſtentationibus, nugiſque Specificis anteferenda.

In narratione hâc, uti omnia graphicè tradidi, ita de induſtriâ, quantum licuit, controverſiarum Syrtes evitavi; & quoties à viâ tritâ deflexi, tramitem ingreſſus ſubobſcurum, non tam contradicendi Studio, quàm veritatem

ritatem in re arduâ explorandi, problemata nova protuli; quæ tamen omnium examini lubens ſubjicio, vel probanda, vel refellenda, prout cuique videbitur: etenim niſi aliquantulùm erravero, Lectoris veniam fruſtrà rogarem: haud minùs increpanda quorundam pertinacia, à Veterum *decretis ne latum unguem diſcedentium, ac ſuſpecta* aliorum *vacillatio, philoſophandi libertate in Scepticam degenerante.*

Quod ad narrationem hanc ſpectat, animi ambiguus, diu apud me deliberavi, an eam ſupprimerem; vel publici juris facerem? tandem libratis utrinque argumentis, tenuitas mea delegati officii ceſſit ponderi, munimentum grande & inexpugnabile ſibi ſpondens à tantorum Virorum *patrocinio: ſub* Veſtræ Societatis *umbrâ, me non minùs à Malevolorum*

ſannis,

sannis quàm ab ipsâ peste immunem fore confido.

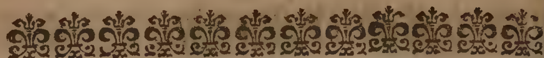
Vale Tu (Vir Celeberrime) eruditionis, juxtà ac Collegii Apex & Præses,; Ædes Collegii sub Vestris auspiciis è cinere surrecturas auguror & ædificium à Fraternitate tantâ pulchrius fore: Valete omnes in cœpta nobilia paratissimi, Artem medicinalem, tum Galenicè, tum Spagyricè, publico mortalium bono, adornare indefessi pergite.

Excellentiis Vestris addictissimus,

Ex Ædibus meis in Parochia S. Stephani ad Galli torrentem, aliàs *Wallbrooke*. Dat. *Jan*. 1. 1671.

Nathanael Hodges.

In

In Librum Ornatissimi Viri, & peritissimi Medici Doctoris HODGES.

QUis memorare valet Patriæ discrimina? Casus
Cùm Terræ æquaret cladibus ira maris!
Corpora peste gravi, rapidis simul ignibus ardent
Tecta; parat tristes quot Libitina faces!
Sæviit atra Lues, latè bacchata per Urbem;
Nec Sibi jam Medici dextra ministrat opem.
Sed Tu Scriptor ades, qui pennâ, atq; arte, potentem;
Hinc memorare, illinc scis superare Luem.
Stet precor Urbs, Surgátq; Viris, murisq; Triumpho
Nè vacet; en Palmas dat Medicina novas!

Henricus Bagshaw, S. T. P.

In

In Eruditiſſimum Librum Domini Doctoris *Hodgeſii* Λοιμολόγυ & Λοιμολοιγῦ.

AGmina morborum cingunt quot triſtia corpus?
Mille phalanx Peſtis Sola quot ipſa vorat?
Hoc Duce Selecto, *fatum ſuperavimus: arma*
Pharmaca conſtruxit; mors ſatiata fugit.
Vulnera Sanando tribuit lethalia peſti,
Scripſit & Hiſtoricè Cæſare digna pari.
Morborum nidum, Pandoræ pixida vicit;
Eſtne Hic Λοιμόλογος, Λοιμομάχ*ﬅve magis?*

Johannes Lawſon, *M. D. è Coll. Lond.*

Authore

Authori Pererudito super Editione tractatûs de Peste nuperâ Londinensi.

CUm grassaretur strages morbosa per Urbem,
Incola tectorum cùm foret atra Lues,
Prodiit intrepidè Vir Doctus, & Arte refregit
Vim morbi, infectos, ausus adire lares!
Non in fronte Libri Crux rubra appingitur; illum
Volvens, jam tutò fata aliena legat!
Antidotis Author munitur, Stringere dentem
Momus non audet, concidit ipsa Lues.

G. M. è Colleg. Londin.

SECTIO.

Sectio Prima.

De Pestis nuperæ Ortu, & Progressu.

SUb calcem Anni *MDCLXIV* stylo antiquo Lues hæc (cujus historiam contexere aggredimur) futuræ tragediæ cæpit Prologum agere; quid quòd tunc temporis unicam familiam in Urbe *Westmonasteriensi* infici, duorum, triumve mors repentina, concordi symptomatûm adstipulatione firmata, sat superque comprobavit: Exinde Accolarum aliquot trepidantes Contagii effugiendi ergò, *Londinum* concessêre, quibuscum unà commigravit fœcundum *Pestis* seminarium, atque hoc pacto *Morbus* adhuc *Infans*, in unâ aut alterâ domo velut *incunabula* agens, *improvisâ* miasmatis venenati *disseminatione*, sensìm *adolescebat*, & propter neg-

lectam initio ægrorum *seclusionem*, paulò pòst *universam* adoriebatur *Civitatem*, planè insuperabilis: Sic scintilla, Anno sequenti, dubium unde excussa, dum non opportunè, idoneisve artificiis supprimeretur, in eam impensiùs exarsit flammam, quæ nec *Civium lachrymis*, nec *vicino Thamesi* ubertìm affuso extingui poterat, verùm triduo in totius propemodùm *Celeberrimæ Civitatis* incendium succrevit: quamobrem cùm vix quid interfuerit discriminis inter utrasque *Calamitates*, perquàm *gravissimas*, minimè quidem aliena à re videatur digressio, aliqualem in Peste hâc illustrandâ *incendii* descriptionem identidèm exhibere; præsertìm cùm compari fato, simili ardore, & conflagratione *corpora humana*, ac *domicilia* fuerint incinerata.

Utprimùm ad *plebem*, mirari nova *facilem*, pervenerat, Pestilentiam in Urbem incidisse, effatu sanè incredibile est, qualia de mortalitate jam imminente propalarentur *Auguria*; *voxque* & *præsensiones* populi, perinde ut opinio fert, de rebus hisce existimantis, proh nimiùm *fatidicæ*! Utpote quas strages cumulatissima

ſima brevì conſignavit! ubi autem ad plures permanaverat rumor, & quid mox obventurum alter alteri tradiderat, avidæ omnium Expectationi ſufflaminandæ quamplurimùm contulit conſueta à Peſte noviſſimâ Annorum *computatio*; quippe apud vulgus percrebuit obſervatio, quòd *viceſimo* quoque *anno* in *Anglia* graſſari ſolet affectus peſtilentialis; quaſi poſt *confectum* intermiſſionis *ſtadium*, novus ſubinde invaderet, velut ſtatutâ lege, *paroxyſmus peſtilens*; quæ Hypotheſis ſin minùs obtineat, ut longâ licèt exemplorum ſerie rata, ſagacioribus non æquè arrideat, iſtud tamen compertiſſimum habeo, *viz.* hanc *acrem*, necnon *religioſam* de ingruentis Luis adventu *ſuſpicionem*, plebèios juxtà intemperantes, ac judicio minùs firmo præditos perterruiſſe, & in eorum *phantaſiam* tanto metu *commotam*, & *perturbatam* characteres impreſſiſſe indelebiles, unde correptio indubiè facilior, & celerior propagatio.

Quibus rumoribus, conflatâ velut conſpiratione, ſuffragabantur *Aſtrologorum* à Conjunctionibus, & Cometis *præſagia* vix clementiora, peregrè nunciata, *has* futuri

periculi *hariolationes*, quanquam apud *sanos* nulla iis habebatur fides, *Cives* tamen infimæ sortis quamplurimos perculisse, & miserè eos affixisse, observatio quotidiana edocuit; quæ scilicet eatenùs Luis *exacerbationem* promovebant; quatenùs animos Mortalium prosternere, corporisque succos degeneres reddere nimiùm quantum idoneæ erant: enimverò cuicunque rem paulò accuratiùs pensitanti luculentèr patebit (ut plebs hâc dehìnc levetur superstitione) coitionem Saturni & Jovis, scil. in signo Sagittarii, *Octobris* die decimo, & in eodem signo Saturni & Martis occursum *Novembris* duodecimo, *Pestem hanc* nequaquàm indigitasse, nedùm (prout auguratum traditur) illam produxisse; nam præterquàm quòd *Lues hæc* cœlorum satu propinquo non orta fuerit (uti infrà dicetur) hujusmodi *Conjunctiones* pari lege *Commodorum omnium* quæ tunc contigêrunt, ex æquo ac *infortuniorum* legitimi parentes jure merito censendæ.

Simile esto *Cometarum* judicium, quocunque minaci (ut loqui amant Mathematici) fulgentium adspectu, sive magè

subli-

ſublimium, è multarum ſtellarum *conglomeratione* conflatorum, certis quibuſdam periodis *coeuntium*, ſive *humilium*, è divite particularum ſulphurearum venâ, in Atmoſpheræ regionem evectâ, & ibidèm accensâ, conſtantium; quippè miraculo non eſt, *ſpiritus igneos* in ſuimet ſublimatione ulteriori negotiatos, vehementiſſimâ partium inæqualium, & diverſæ indolis colliſione *flammam* concipere, utique ab irregulari fomitis tractu motum erraticum proficiſci; adeò planè de nihilo in tanta ſollicitudine erat *Civitas*, populúſque erecto voto timebat malum, ab *Aſtrologis* duntaxat confictum, & expeditum, qui *ſuorum* interpretes *portentorum*, hâc in re *Planetis*, *Cometiſque ipſis* magis malevoli eminebant: Nil tamen avertendis terroribus ſuffecit, eò quòd ad hæc *vaticinia* obſtupuerat *multitudo*, pericula enuntiata certocertiùs eventura anxiè expectans, & credulitate nimiâ ſua quodammodò provocans, & præcipitans Fata.

Cæterùm, nè diutiùs in limine hæream, non hìc loci prætermittendum, Gelu immodicè ſævum menſe *Decembri* occœpiſſe,

ad tres uſque Lunæ circuitus continuum, cujus rigore glaciali Contagii vis exitialis conſtricta, elumbis evaſit, & conſopita; pauciſſimi itaque tempeſtate illâ deſiderati è languentium numero.

Mediis Natalitiorum ſolennibus *Juvenem* inviſi valdè febricitantem, exhibitis actutùm *Alexiteriis*, poſt elapſum biduum puſtulæ binæ (in alterutro nimirùm Crure una,) ſtatìm emerſère nucis myriſticæ magnitudinem circitèr adæquantes, quibus iterùm, atque iterùm conſpectis, facilè comperi quonam morbo laboraret æger, & tum à colore nigricante, tum à circulo eas ambiente, illas hàud hæſitantèr peſtilentes pronuntiavi, neque falſum me mea habebat opinio, verùm, (Numine conatus noſtros fortunante) convaluit Juvenis, ſecundæ adhuc correptioni ſuperſtes, caſum hunc inſerui, ut qualem *Lues* mox à ſumptis faſcibus exercuerit tyrannidem, conſultò detegerem, quæ non *importuna*, & *amens* aliquorum more, leges *Patriæ*, *Medicorumque* conſilia confertìm excuſſit, aut exuperavit, partìm ut *brumalem* aeris *conſtitutionem* meritò vindicarem, in quâ ob vim frigo-

frigoris maximam, clauſtris aereis *hermeticè* velut obſeratis, malitia effluviorum coercita, & refracta erat, & ſiqua *languida* exhalationum venenatarum *admiſſio*, in loculis illis (quaſi uterinis) fridigiſſimis extemplò ſecuta *Embryonis maligni* extinctio, ſicuti in domo predictâ, aliiſque eveniſſe ſatis erat manifeſtum, algore arctiſſimos *morbo* cancellos circundante.

Tardiſſimâ hyeme ſolutâ *rediviva Peſtis* ſensìm viguit, & ſe ab anguſtiis in latitudinem laxavit, tanquam carcere effracto afferens libertatem; haùd ſecùs ac *flamma* aliquantiſpèr oppreſſà æſtuoſiùs exarſit Furiis ultricibus debacchata: Miranda erat *cæli* indulgentia, *ſubita* quippe, & *anomola* aeris mutatio non minùs *ver*, ac *hyemem* vitiabat, ita ut, ſi *generi humano* inter fauſta numeraretur omina, quòd *vegetabilia*, quòd cætera animalia *Cælo* admodùm *benefico*, & *clementi* potita; optimè floruerint, minimè quidem inceſſiſſet *Lues*, *nobis mortalibus* nimiopere infeſta.

Quamprimùm *Magiſtratus* (cui Sanitatis publicæ cura potiſſimùm incumbit) virus

virus pestilens indiès *auctum*, & *Corroboratum*, simul ac ad plures *Parochias* serpsisse malum animadverterat, illicò *edictum* (prout consuetudo inveteravit) de Ædium infectarum occlusione promulgatum, nè *amici*, nè *consanguinei* incauto ad infirmos ingressu *Contagium pestilentiale* adirent, & oppeterent, aut indultâ ægrotis foràs prodeundi copiâ, ulterior populis *Luem* spargendi ansa præberetur.

Quoniam verò circa hanc *separationem*, an illa *proficua* fiet, vel *fatalis*, multùm hodiè ambigitur, & anxie differitur, mihi fas sit compendiò *Gentis nostræ* morem percensere, & argumenta utrinquè allata sine partium Studio liberiùs expendere.

Quod ut expediam, præmonstrare oportet Legem *Authoritate supremâ* sancitam adstringere, ut *ostia domorum infectarum* obserentur, utque *Crux rubra* æquilateralitèr extensa ad tres, quatuorve spithamas appingatur cum *subscriptione Censoriâ*, simul ac *deprecatoriâ*,

Domine Miserere Nostri.

Custos utique *armatus* eâdem lege constitutus

ſtitutus erat, qui nocte, & interdiù præ foribus agat excubias; officio nempè hic tenetur, *victum idoneum*, quin & *Medicamenta* incarceratis porrigere, nec non *occluſorum* quorumcunque *egreſſum* inhibere, quoùſque *tranſactum quadrageſimale* fuerit: *Præfecti* licèt *Sanitatis*, & plebis *Tribuni* hæc, & alia omnia *impigrè*, & haud *perfunctoriè* exequerentur; Cuncta tamen ex tranſverſo ceſſerunt, *Morbo* magis, magiſque indies *ingraveſcente:* Ecquis Conſternationem eorum à Societate libera proſcriptorum exprimere valet? præcipuè ubi initum cum *Lue* Contubernium? quem fugit *puſillanimitatem* contagii fore *prodromam*, & *faciliorem* illi parare *victoriam*? Certè res hæc in nulla verſari Contentione videtur, quandoquidèm omnes ferè à cæteris relegati, diem obiêre; ſcilicet hoc habuit ſummi juris *præfata occluſio*, ut ſiquis proximo ante quadrageſimum die correptus eſſet, cæteri ejuſdem familiæ non ante confectam receſsûs novi periodum eâ liberarentur, quæ diuturna ſecluſio cunctos ſingulatìm heu nimis frequentèr mactavit.

Ad

Ad promovendam insuper *Segregatorum* cladem lethiferi *Nutricûm* doli accessêre, quarum *complures* (de iis non licet molliùs loqui) alienis opibus inhiantes *ægros* strangulabant, *parotidem* incusantes, aliæ (horresco referens) *tincturam* saniei pestilentialis *hauriendam* exhibuerunt; profectò nil *has* absterruit occasione sceleris exequendi *admotâ*, vel *quæsitâ*; verùm ista *Sexûs* propudia *profligatissimæ homocidæ*, utcunque ob *testium* defectum infanda facinora impunè ferant, nullus tamen dubito, eò quod tot *innocentes vitæ suæ* pariter ac *bonorum* exhæredes fecerint, quin perditi animi, *Judicium Divinum* haud sint evasuræ: *nonnullæ* autem legem *talionis* patiebantur, *una* è multis insignitèr detecta erat, *hæc* enim domo effractâ, in quâ omnes nuper extincti, spoliis se opimis oneraverat, sed *lucrum* fuit brevi *abreptum*, siquidèm non multos metita passus (tanquam Cœli dextrâ barbaram rapacitatem vindicante) *sarcinam*, h. e. *comparatam* improbissimè *prædam*, pariter ac *vitam* deposuit: Memorabile etiam fuit *Civis cujusdam* infortunium, quem *nefariæ istæ mulieres* (an feræ dicam)

fato

fato ceſſiſſe ſuſpicantes, *veſtitu* pariter ac *ſuppellectili* penitùs nudarunt, proh inaudita crudelitas! pridiè enim *vir bonus* pro deplorato habitus, mox convaluit, & quaſi *renatus* Mundi Theatrum denuò ingreſſus eſt, profectò (nè plura conſecter) tot, & tam fatales erant *Nutricûm* technæ, ut utinàm, ô utinàm tanti Criminis *artifices* (quod ipſam ſuperat barbariem) formidando poſteris ſupplicio plecterentur, nè forſan impunitas futura fiat peccandi illecebra.

Adde hùc, quòd *memorata* domorum *occluſio* proximos abegit, qui ſânè feſtinantiùs è *Civitate* ceſsêre dilapſi, quàm *incendio* adjacentes lares *deprædante*, & quemadmodùm deerant manus (omnibus ſe proripientibus) quæ victrices coercerent flammas, ita fato conſimili ſemet præ formidine ſubduxerunt, qui alitèr phreniticis, & delirantibus regendis inſervirent; equidem ex animo credo, quòd plurimi hodiè in vivis fuiſſent, neceſſario *vicinorum* auxilio freti, niſi propinqua ſecluſionis trophæa *amicos* longè fugaſſent.

Quin fidem hîs ampliſſimam conciliare videntur

videntur *pestium aliarum* exempla, quæ non priùs cessare observata, quàm *patefactis ostiis* indulta quibuslibet foràs exeundi venia, & libera societas; proinde siquid Authoritatis habet secunda aliarum Gentium *praxis*, ea quidèm concedenda immunitas, quæ *animis* mortalium, juxtà ac *corporibus*, insito Naturæ privilegio congrua.

Restat jam, ut quid ex altera parte produci possit, æquè expendamus; prout igitur neutiquàm Crudele habitum membri unius, aut alterius sphacelati amputationē solennem instituere, sincerarum partium tuendarum gratiâ, pari methodo piè & dextrè administrata Reipublicæ disciplina, *publicæ securitati*, potiùs quàm *privatæ* prospiciens, *paucorum Civium* incommoda meritò postponit *Universæ Orbis totius utilitati*; dato insuper, coörtam *semine contagioso* pestilentiam (quod infrà probatum dabo) quodnam precor indagine humanâ remedium exquiratur absolutius, quàm *tempestiva* sanorum, infirmorumque *separatio*, præcipuè, si *quanta* solet esse ipsius *morbi malitia* in memoriam revocemus, malignitate pestiferâ non *corpus*

pus ſolùm, ſed *animum* afficiente? etenim quis non obſtupeat artificia mira *correptorum*, ut hi in proximos iniquè fiant injurij, & illos *eodem* imbuant *veneno*? hìnc ſtudium oſcula ingeminandi effuſiſſimum, ut extremum ſpiritum adſtantes excipiant, quocum velut ludere ſolent moribundi; hìnc tot *inſignes Triumphi* à tranſplantatâ Ulcerum ſordidorum ſanie; ut taceam mulierem illam quæ in ipſo ferè mortis articulo mariti amplexus obnixè efflagitavit, cui miſer homunculus morem gerens, digniſſimas obſequii, & libidinis incautæ pœnas luebat.

Demùm, ut eximam hanc dubitationem, non ſum neſcius permagni intereſſe, ut ubi primùm cœperit *Peſtis*, mox *Edicto*, (Maiorum more,) domorum infectarum *occluſiò* imperetur; quo quidem conſilio actutùm *Lues* extingui poterit, nullo deinceps artificio, poſtquàm longiùs abierit, & aliorſùm per aliquod tempus tranſvecta fuerit, domanda; exploratum haud minùs, *expeditâ* pulveris bombardici *exploſione conflagrationem* compeſci potuiſſe, niſi in utriſque malis obſtitiſſet longè *periculoſiſſima* conſulendi *mora*.

Si

Si tamen imposterùm (quod avertat Numen) *Lues* debaccharetur (Pace superiorûm dixerim) haud parùm expediret, si *Ædificium* aliquod ad sanos (quotquot in ædibus peste infectis reperti fuerint) excipiendos extra Urbem extrueretur, quique *incolumes*, qui *integri* ibidèm per tempus statutum permanserint, in publicum iis prodire licitum foret, & optatâ frui libertate, amotis illicò correptis posteà (si id contigerit) peste, in *destinata* isti morbo *nosocomia*; quo sc. pacto horridum & Religione nostrâ, ac humanitate (vel ipso Mahumetano Judice) indignum prorsus piaculum evitaretur, *vivos* proh sævitia! velut *Cadaveribus* alligandi, & valentes cum correptis commiscendi: atquì ubi maturuerit *pestis*, dandum videatur *Legi* laxamentum; nam *occlusio* minimè fiat *par* incommodis *remedium*, contagio nimirum longè, latéque diffuso, non tantùm hoc *stratagema* obici ponendo nè vix suffecerit, sed etiam, ut tanta *segregatorum* multitudo sustentaretur, dummodò denarii octo in singulorum usus quotidiè numerandi, *immensam* pecuniæ *vim* expendi necesse sit.

Tandem

Tandem, ut redeam, longiùs paulò divagatus, menſibus Maij, & Junij procedentibus, tempora *Civitatis* dubia, modò *ſæviùs*, modò *mitiùs* (quaſi feriata) alternatìm *peſtilentia* affligebat, nunc *has*, nunc *alias*, per ſaltus (pugnâ velut laxatâ) invadens *parochias*, qùoties imminutus *funerum* numerus, toties fidiſſima nos ſpes tenuit *Luem* cito citiùs *extinctum* iri, & denuò pro augmenti ratione, proſtrati omnium animi, perinde acſi de *Metropoli* conclamatum eſſet; certè res hæc tamdiù in æquilibrio pependit, ut hiſce induciis hoc amplius mali acceſſerit, mortales ſc. de minarum terrore, diſcriminis acerbitate, & eventu, incertos, & ſollicitos tenere.

Nequid taceam memoratu dignum, vix *poſteri* credent quàm properè *Cives* tremebundi rus petierint, diſceſſionem turmatìm facientes, adeò ut è *Londino* quis *Londinum ipſam* emigraſſe exiſtimare poſſet; ſimiliter ac *incendio graſſante*, portæ omnes, viæ regiæ anguſtiores erant, quàm ut populo fugienti ſufficerent: poſtquam *flos*, & *robur civium* receſſerat, utcunque tantum pabuli ablatum, Lues tamen hærebat,

rebat, quæ tandem ſimulare fugam (Parthorum inſtar) viſa, ut celeriùs palmam conſequeretur, cujus *priſtina clementia* in *effrænatum* ceſſit *furorem*, non ut anteà *gradu lento*, & *pedetentìm* ſerpſit *contagium*, ſed citatis greſſibus *pernicitèr* explicavit curſum *viribus* quaſi *duplicatis*; quemadmodùm in pugna conſerendâ, primò *levi armaturâ*, & *cornibus*, mox *universâ acie* cominùs dimicatum; ita *methodo conſimili* in varia paſsìm Urbis loca *factâ* miaſmatum venenatorum *irruptione*, *Civitas* brevi ab innumeris aſpirationum peſtilentialium copiis erat *oppreſſa*.

Cùm itaque intra unius ſeptimanæ ſpatium (Seirio etiam ſidere ardente) *octingenti* in funerum rationes venirent, uti in difficili res, ultima expetebat conſilia, ita non minùs ſeriò à *Magiſtratibus* conſultum, quibuſnam (ſi fieri poſſet) modis inſtanti Urbis excidio ſuccurreretur: imprimis itaque Votis ad *Deum* verſis, ex *publico decreto* jejunium (efficaciſſimum *Iræ Cœleſtis* placamen) ſingulis menſibus inſtitutum, neque *oleum perditum*, aut *lachrymæ* protinùs *effœtæ*, quoniam ex eo *Divina indignatio* videbatur accenſa, ſi

enim

enim ſpectanda *Cœli* temperies, neſcio an *æqualior*, & *ſalubrior* tempeſtas *verna*, quàm *æſtiva*, eò quòd *venti leniores* amicè auram caſtigantes perflarent, *putrefactivam* ejus prohibentes *ſtagnationem*, & ſemina peſtifera utcunque ſubtilia, & occultiora *diſſipantes*, & *excutientes*, nec non *calor mitis*, & *moderatus* tum *inordinatarum* & *anomolarum* excitationi fermentationum obſtaret, tum *ſuccos* in corpore humano *depurandos* debito gradu & ſtatu ad amuſſim conſervaret, ac regeret.

Poſt decretas *Numini pacando* ſupplicationes, de *ope Medicâ* perquàm *neceſſariâ*, inter *Magnates* deliberatum; idcircò *Veſpaſianus Noſter* ut leniendo morbo nihil non *Divinum*, nihil non *Humanum* adhiberet, *Collegio Suo Londinenſi* de *Libro* linguâ vernaculâ *excudendo Juſſa Regalia* edidit, in quo (prout Majorum conſuetudo præſcripſit) adjectis *omnium Collegarum* Symbolis, eximium illuxit ſpecimen, & in *Majeſtatem Sereniſſimam* pergrati, utique & concitati obſequii, & in *Populares* non minùs *Judicii graviſſimi*, quàm *Indulgentiſſimæ Humanitatis*: neque

Societati Eximiæ publici boni *studiosissimæ* suffecit Chartas emittere, verùm ex *eorum* numero *plures* selecti, & constituti, qui pro re natâ correptis consulerent, ad illos etiam ingressi, dignissimos se præstarent tam *Eruditâ*, tam *Expertâ Fraternitate*; Duo autem è multis, à *Senatu Londinensi* munus id periculosissimum subire, ex *Publico Consilio* jussi; haud contemnendi stipendii spe factâ, *alacres* & *prompti* ad *Provinciam* accessimus, bene cauti, & admodùm solliciti nè *Spartæ ornandæ* conamina vel ultima deessent; veruntamen *Onus* vix à FacultateMedicâ sustinendum, quatuor humeris impositum; succumbere puduit, sufferre ad extremum virium contendimus, sed *pensum* omnimodam industriam eludere videbatur & superare: *Lues* quippe (capitis adinstar Hydræ) sat auspicatò plerisque in ædibus subacta, & detruncata, iterùm, atque iterùm cum fœnore succrevit; ità ut statim à delegato nobis officio utcunque Thoracem induentibus, de integrâ *morbi* depulsione protinùs desperatum esset.

Neque verò deerant insuper *Insignissimi* & *Clarissimi viri*, qui privatam in

Peſte compeſcendâ (periculi tanti Conſortes) operam navarunt, è quorum numero (non ſine honoris præfatione nominandi) erant *Viri eruditi* & *ſagaciſſimi Franciſcus Gliſſon*, Prof. Reg. *Cantab. Nathan Pagetius*, *Thomas Whartonus*, *Petrus Barwickius*, *Humphredus Brookes*, & alii haud vulgaris famæ etiamnùm hodiè in vivis; verùm Medici octo, vel novem mediâ in acie conciderunt, ſpoliis à *morte* fortiter reportatis onuſti nimìs, & oppreſſi; inter quos expiravit Dr. *Gulielmus Conyers*, poſtquam Gloriæ monumenta, & Laudis Inſignia in omnium animis condiderat.

Peſtilentiâ tandem quoſcunque conatus ejus propagationem inhibendi dedignante, & refutante, nos *correptorum* medelæ totam operam præbuimus, quod ut conſequeremur, nullis (abſit verbis oſtentatio) noſmet ſubduximus periculis: fidem verò omnem ſuperat, *Contagium* inter ſortis infimæ homines *diffuſum*, repentè admodùm luxuriaſſe; hinc præterproptèr *Lues Pauperùm* vulgò appellitata, è quibus Holocauſtum ferè immenſum *Libitinæ* Sacratum; quantumvís autem *Urbs* ab

opulentis Civibus *derelicta*, incolisque aliis propemodùm nudata esset, *plebem* tamen aliàs ærumnosissimam *Annona* minimè premebat; publici enim sumptus, & affluens divitûm benevolentia non solummodò indigis paupertatem levarunt, sed eorum tenuitas tantâ munificentiâ opiparè sustentata erat; proinde causam aliam cædis tam notabilis magìs exploratam infrà assignabo.

Mensibus *Augusti*, & *Septembris*, non ut priùs, *cunctantèr*, & *languidè* processit *Lues*, sed rerum potita, & velut sui juris facta *excidionem* oppidò fecit, quibus labentibus *tria*, *quatuor*, *quinque*, immò & *octo millia hominum* hebdomadatìm fatis cessêre: Quis cladem horum mensium? Quis fando explicet, quàm grave tempus? ingemuit *Orbis Britannicus* Urbis Primariæ tam luctuosâ facie conspectâ! scilicet in *domibus* plerisque, aut cadavera jacebant vespertinam manentia Exportationem, aut languentes decumbebant in *Orci* fauces brevi ruituri; hoc in cubiculo audire erat alta *expirantium* suspiria, illo minaces, incertasque *delirantium* vociferationes; non procul aberant *Consanguinei*

ſanguinei, & *amici* tam *aliena*, quàm *ſua fata* proximè imminentia verè plangentes: Mors *puerperis* nonnullis erat pro *Lucinâ*, & *Tenelli* ab utero in *tumulum* non *aborturum* collapſi. Quem non miſereret *Infantium*, Mundi *Candidatorum*, ubera defunctarum Matrum *vivacitèr* & *avidè* ſugentium? aut *tori Genialis* eâdem nocte in *ſepulchrum* mutati, cùm zonam, amplexuſque primos invida Fata ſolverint? foràs occurrebant *correpti* hùc, illùc, per plateas, inebriatorum more titubantes; illìc jacuerunt *Comatoſi*, & tantùm non *ſemimortui*; quæ gravis ſomnolentia non niſi ſonoro tubæ noviſſimæ clangore diſcutienda: iſtìc obviàm ſe dederunt enormi vomitione fatigati, epoto velut aconito; medio in foro benè valentes derepentè conciderunt, perinde ac ſi *Contagium* proſtitiſſet *Venale*: reverà haud diſſimiliter ſe res habebant, ac in *triduanâ civitatis Conflagratione*, quâ prout *ipſæ Aræ* tot fiebant *victimæ*, & *Templa* toto orbe *celeberrima*, recenti devotione accenſa, ardentioribus votis Cœlum petebant, marmora non ſe lachrymis ſuis immunia fecerunt, cæræ inſtar diffluentia; nec ſupplicia

diù monumenta exoratas habuêre flammas, nonnullis *alterum Martyrium* passis; uti etiam *Palatia* quædam *Augustissima* illicò absumpta, in *Greshamii* quoque *Peristylio* convolarunt undíque & solennitèr convenientes *flammæ*, velut conjuratæ, *Commercium fatale* exercuerunt; quin & *mercibus* ex omni propemodùm regione *allatis*, unáque *crematis*, incendium hoc *novissimæ Conflagrationis* imago verissima & epitome videbatur; neq; *Sceptris amicis* nec *strictis Regum gladiis* Phanaticæ, & Rebelles flammæ pepercerunt; uti insuper *Hospitia* admodum *capacia*; uti Civium ditissimorum Ædes amplissimæ, nec non pauperum domunculæ eodem incendio in Cineres redactæ; quum erubuit Occasum suum Sol, & Regnum nocturnū invidebat flammis, quæ ipsius Corrivales dies tot infaustos accendebant; (uti inquam) sine ullo delectu Urbs exarsit, & Concremata est, consimilitèr à congeneri *Pestis* furore nullus Civium ordo, nulla ætas, Sexusve, immunis, *Theologi* quidam gnavitèr Sacerdotali fungentes officio in Cœlestium albo conscripti, *Æsculapii* nonnulli (prout suprà memoratum) Antidotis &

ope

ope quam aliis contulêre, ipſimet deſtitutis; teſtudinem non fecerunt *Milites*, qui tametſi ad inſidias *morbi* vitandas extra Urbem caſtra poſuerint, Contagii tamen inſultus protelare non ſatìs valebant: *multi* ætate *graves*, ætatis Conſtantioris *plurimi*, *juniores* ad vivendum firmi, *Sexûs* autem *fæminei* longè etiam plures ſuccubuerunt; *Infantum* perpauci evaſerunt: haud rarò intra *quatriduum* tertii Hæredes conſcripti; inhumandis mortuis non ſuffecerunt Veſpillones, Campanæ ob continuam pulſationem primò raucæ, mox elingues; Cœmitæria cadaverum protinùs incapacia; nova itaque, & ampliora in uſum illum ſepoſita; ſepulchrorum vice Foveæ grandes, quæ triginta vel quadraginta loculos unico hiatu deglutirent: ſæpe ſæpius obvenit, ut qui alios mercede accerſiti, hodiè veſperi ad tumulos viles extulerint, ipſimet ſequente nocte iiſdem conderentur.

—— *Quis talia fando*
Temperet à lachrymis! ——

vix me cohibeam, quin condolendo liqueſcam, & in fontem, cùm *Marſyâ* diſ-

 ſolvar,

ſolvar: hoc quippe *Civitatis* tempore quid foret extremum dubitavimus; inter *Sacrum* & *Saxum* ſtetimus, *Urbs* enim *aſſiduis* ferè exhauſta *funeribus*; nec dum *acquiſita* malorum *levamenta*; nec dum *Lues indicata*; cujus rabies effrenis admodum nondum deferbuerat.

Sub initium *Septembris* morbi ſtatus aderat; quo currente, pluſquam 12 millia ſeptenario interempta: tandem aliquandò nequid in hâc rerum trepidatione intentatum relinqueretur, à Magnatibus quibuſdam Præſedibus ad id muneris conſtitutis (Aulâ Regiâ intereà temporis *Oxonium* commigrante) veluti ſummæ rei periculum facturis, conſilium de ignibus in plateis ſingulis per triduum extruendis initum. Hæc dum agitantur, nos *Medici*, magno animi impetu res geſtas, & experimenta hæc incuſavimus; & quoniam *Aer* omninò *purus putus* & *illibatus* extitit, ſupervacaneam, & inutilem fore ejus *depurationem* æquè atque ſumptuoſam, acriter contendimus; deſideratiſſimâ *Civitatis* ſanitate *Magnatûm* Authoritati, & præclaro aliàs *Hippocratis* noſtri exemplo vix inſcitè prælatâ: nobis autem nequicquàm

recla-

reclamantibus ubivis loci *Ignes* accendebantur. At proh dolor! lis ſuper hâc re orta actutùm dirempta fuit; triduo nimirum nè vix elapſo, Cœli lugubres non tantùm innumeris funeribus illachrymabant, verùm errores noxios uſque deflebant, dum *Ignes* ab imbribus effuſiſſimis extinguerentur. Sit penes quempiam ſuſpicio (per me licet) num *Ignes* hi tum futuræ *Conflagrationis*, tum *rogorum accenſorum* ominoſa cenſeantur Præludia; *viz.* ſive à vi carbonum ſuffocatoria, ſive à pluviali aeris conſtitutione perpetuò fatali, inauditæ cladis Nox advenit; ſanè ultra quatuor millia ante diluculum mactata: Exin conſultiùs agant, & infortunio noſtro erudiantur *Poſteri*, nec dum expertam licèt curationē, *Empiricorum* more, cuilibet cauſæ vel diſſimili adaptare ſatagant.

Submonendus hìc *Lector*, quòd maxima ſuppetebat *fructuum horariorum* copia, præcipuè *Ceraſorum*, & *uvarum*, quas viliſſimo pretio coemptas, uſque ad ingluviem multi ingurgitarunt, unde haud dubiò fomes in provocandâ Lue importunus, uti poſteà dicetur.

Neque tranſiliendum ſilentio ſtupen-

dum

dum planè adjumentum cuivis *Civium* ordini beneficum, & ſummæ *Magiſtratûs* Curæ debitum, nempè *forum* pro more *apertum*, & omni *victûs* genere *inſtructum*; ita ut vix aliâ tempeſtate *eſculenta*, & *potulenta* minoris venirent; hìnc *Fames* quæ vulgò habita tot *peſtium Domina*, quarundam *pediſſequa* procul ablegabatur: atrocitatem *Peſtis* hæc res plurimùm levavit; quocircà divinæ *Bonitati* Grates in æternum rependi æquum eſt, quæ ut ferè deploratam nobis leniret miſeriam, è penu inexhauſto hoc exprompſit & expedivit Cornucopiæ.

Poſtillà, nequid deeſſet complendæ *Peſtis* jugulationi, malorum velut *acme* & *complementum*, hùc acceſſit *Pſeudo-chymicorum*, & *Empiricorum* innumeralium praxis; in quorum audacem inſcitiam, & importunam temeritatem temperare mihi nequeo quin calamum ſtringam; Civibus nimirùm Antidotis, remediiſque efficaciſſimis comparandis unanimitèr, & ſedulò incumbentibus, Hi homines nequam, à literis bonis, & Facultate medicâ alieni, præparationes titulis tenùs duntaxàt proficuas, plebi in manus tradebant,

adebant. Ecquis usquam Gentium Hos
olis, technisque nefariis exuperavit?
uoties incolumitatem credulis pollice-
antur, toties res ex adverso cessit; mirum
rofectò erat unum quempiam evadere,
ui illorum Curæ, ex fraude & mendaciis
onstantium, semet concredidit: Medica-
enta utplurimùm ipsâ *Lue* funestiora
debantur, saltèm miseros præcipites
npellebant: hìnc auctus Funerum nu-
erus, Pestis etiam lacessita ipsos *Cini-
nes* aggressa, se in *ipsorum* scelera simul
Magistratûs hâc ex parte incuriam
eritò vindicavit.

——Nec Lex est justior ulla
Quàm Necis Artifices arte perire suâ.

Hoc tempore *Quidam* è *Magnatibus*,
gatus de arduis Regni negotiis in
alliam missus, *Civitatis* etiam *Fautor
dulgentissimus*, utprimùm inaudiverat
os Galios remedium Anti-pestilentiale
rtissimum invenisse, pulveris cujusdam
oses nonnullas transmitti curavit; cujus
os Medici Superiorum jussu, caute-
que ritè observatis, periculum fecimus,
entum præstolantes hactenùs inaudi-
tum,

tum: sed montium *partus* fuit *lethifer* singulos quippe prparatio illa mineralis somno sempiterno consopivit! absit, procul absit imposterùm ut vel homunculi Sortis infimæ non sine vitæ jacturâ peregrini & ignoti Medicaminis virtutem experiri cogantur. Certè quid magis à Ratione abhorret, quàm remedium unicum dari Catholicis (si Diis placuerit) dotibus instructum, intentionibus interìm Curativis aliis, atque aliis, persæpè contrariis idcircò secundùm varias in Peste indicationes, diversa medendi instituta intenti observanda, quod alibì monstrabitur.

Accedit, quòd medicamenta quædam vulgaria ubivis loci prostabant venalia hæc utcunque ob caliditatem præcellentem, vimque inflammatoriam jure merito suspecta, quibuscunque tamen, nullâ ætatis, nullâ sexûs, nullâ temperamenti ratione habitâ, indiscriminatìm exhibita nocumento indubio erant: quâ de causâ *Ars Sacra* pariter ac *Publica Salus* gravissimè patiebantur; verùm *nos Medici* iterùm atque iterùm cum *Magistratu* rem egimus, nè horum *imprudentia*, & aliorum *audacia*, publico malo nutrirentur; quin potiùs

otiùs inhibitâ Imperitorum praxi instans
ræcaveretur Excidium: Hinc subortum
roblema, Annon Grassante Peste, quam
Medici tot consultò fugiunt(non tàm dis-
riminis gratiâ; quàm, ut aliis inserviant,
vocati) cuilibet proingenii modulo me-
icari sit licitum? pari modo ac ad *Incen-
ium* restinguendum, omnes certatìm se
:cingere oportet, ubi *multitudinis con-
uentis*, æquè ac *Artificum manus* necessa-
æ, ubi labor omnis expromitur.

Mihi hâc in re facilis & prompta de-
nsio; etenim in valetudine instaurandâ
utiùs & *consultiùs* agendum, quàm in
:censitâ Calamitate viz. præter Artis me-
cæ difficultatem à rei literariæ ignaris
uperabilem, nequaquàm minervâ cras-
exilia vitæ humanæ stamina barbarè
ctanda, ac tigna ædificii arrectoria; in
:dicinâ quidem administrandâ siquis
·or forte acciderit, incertus admo-
m correctioni locus, nè dum in morbi,
:em peracutissimi medelâ bis pec-
·e conceditur juxta Aphorismum ὁ δὲ
ςὸς ὀξὺς, ἡ δὲ πεῖρα σφαλερὴ, ἡ δὲ Κρίσις χα-
ή, ἡ δὲ ἄιστα ἀμετάκλητ@·; idcircò rem seriò
nsitâti non is sum qui dubito quia longè
tutiùs

tutiùs videbitur *Medicos legitimos* omnin
deesse, & Naturæ regimini totum nego
tium permitti, quàm *indoctos* & *inex*
pertos privilegio arrepto medicinam fa
cere; eò quòd *hi* mentis acie capti, cu
Morbis *Andabatarum* more dimicante
protinùs ignorant quâ ex parte host
commodè impetendus, aut quibus co
fodiatur telis: hoc insuper non minùs d
lendum *bardos hosce* sæpius impedimen
esse Naturæ Colluctationibus, quibus il
nisi opera nixusque ultimi in re ard
eluderentur, se proprio Marte à *Lue* f
auspicatò vindicare potuerit.

Neque erit in isthâc enarratione sile
dum, quòd *Labes infesta* aliorsùm sig
intulit, vexilla dispandit, cum imper
obtinens expatiandi licentiam, & qu
profectionem parans adjacentia circu
quáque oppida invasit; *Civibus* videlic
dilabentibus catervatìm in agros vicin
ferocitèr institit contagium; exinde *Pes*
lentia, quæ primò vicatìm serpsit, pau
post in Comitatus longè dissitos divaga
est: municipium haud ulli loco indultu
prædia interìm quò Thamesi proximio
eò atrociùs vexata, fortè non tam
aere

:rem humidiorem, quàm ob intuta Com-
ercia: porrò Urbes nonnullæ, & pagi
:u nobiles, propter eximiam aeris salu-
ritatem, publicam participabant cala-
itatem, de quâ re infrà: scilicet hanc
abuit originem, hos processus *Pestis nu-*
:ra Londinensis.

Cæterùm graviore Anni tempore jam
ircumacto, statuque morbi absoluto, pari
assu inclinavit, & recessit *Lues*, ac sen-
m crescebat,& progrediebatur: hactenùs
cèt numerus languentium vix imminu-
is, malitia tamen ejus vehemens est visa
iquantulùm pacata; sanè paucissimi è
edio sublati, iique propter errores haùd
ves: ità demùm malignitate *Pestis* re-
ittente, timor pristinus ex omnium a-
mis extemplò ejectùus, & derasus: sive
lenniori precationum genere *exoratum*
umen, & venia *supplicii* inventa; sive
firmi in obsequii certamen venientes
:media millies probata morigerè, &
acritèr sumebant; sive *Nutrices* in offi-
is fungendis tandem *cautiores*, magisque
deles: protectò ita evenit, ut sævissimâ
onflictatis cum Pestilentiâ exinsperatō
es pristinæ affulserit Sanitatis, utique
in

inopinata Conflagrationis periodus; lassi scilicet omnibus qui in ædium subversione exploso pulvere bombardico, aut incendio alitèr restinguendo occupati cùm etiam *pabulum idoneum* satis & *procax* à *flammis* proh ninium *lascivis!* sed abundè *satiatis* repudiaretur.

Non propterea *Lues* (prout passìm increbuit Rumor) fomite deficiente cessavit verùm ex indole *morbi* par erat *Exordii Epilogus*, in utroque sibi constans *benignior*. Neque minùs incessit admiratio quòd Typo pestilentiali vergente, ut cæteri morbi *lue ingruente* in illam degenerarunt, ita ipsa *Lues* talionis lege gratìs aliorum larvam induit, unde *Erysipelas*, *Cephalalgiæ*, *Anginæ*, *Dysenteriæ*, *Variolæ*, *Morbilli*, *Febres lentæ*, & *hecticæ*, in quibus tamen *illa* prædominium exercuit, uti ex infrà dicendis patebit.

Circa anni *suprema*, *idibus* nimirùm *Novembris* vix actis, ivit in melius *Valetudo*, & tanta fuit rerum facta commutatio, ut formidine *Civium* propitiatâ, quam plurimi (crebra licèt quotidiè funera celebrarentur) qui sanitati fugâ consuluerant, ad se primò redientes, sese

Urbi

Urbi intrepidè commiſerint, atque *Decembri menſe* non minùs catervatìm, ac ſe priùs ſubduxerant, de tardo reditu parùm ſolliciti, à ruſticatione redierint: & ad ſuas ædes confluxerint: domicilia igitur quæ modò plena mortuis, vivis denuò repleta; nec non *officinæ* per ſemeſtre ſpatium *clauſæ* peralacritèr aperiebantur; *populúſque*, ut pridem, in ſuis rebus agendis, commerciiſque faciendis occupatus invicèm ſeſe miſcebat: immò quod dictu propemodùm incredibile, *Londinenſes quidam* ſe confirmantes, quanquam paulò ante nè conſanguineos quidèm, aut familiares ab *Urbe* profectos è longinquo ſalutare auſi fuerint, excuſſo protinùs timore, cubicula ingredi minimè trepidabant, in quibus correpti plures nuper expiraſſent: tanta demùm erat *languentis populi* incitatio, tanta fiducia, ut *plerique* lectos peterent defunctorum illuvie ſudorificâ tepentes, tanquam de ipſo Contagio maximè funeſto penitùs conclamatum eſſet: *Connubia* ubivis certatìm *inita*, & ad reſarciendum diræ mortalitatis damnum ferè *omnes mulieres*, quædam ſteriles habitæ (veluti Conjuratione factâ) in utero habebant,

bebant, adeò ut tantis populorum impendiis, utcunque circitèr *centies mille* (ſi fides quorundam calculis) à Peſte jugulati, paucos intra menſes exigua, pænè dixeram nulla tantæ ſtragis reſtarent veſtigia: & ſic quidèm exiit inauditâ clade fædatus Annus.

Atquì proximo vere reſidua quædam *Peſtilitatis* ſemina è prioribus malis ſuccrevêre, quæ non gravatìm Medicinæ viribus eradicata; & tandem veluti finito paroxyſmo febrili omnia in priſtinum ſtatum redire ſolent: ita expletâ correptione *Cives* animum induentes *incorruptâ* poſteà viguerant *Sanitate*; haud aliter *abſolutâ conflagratione* ex ſuis Urnis *ædificia* ſurrexêre *firmiora*, quibus impar dehìnc ſit *flammarum* invidia.

SECT.

SECTIO SECUNDA.

De Pestis Aitiologia, & de Contagio.

CUm instituti nostri consilium fuerit *nuperæ* præsertìm *Pestis* originem investigare, & ejusdem *causas* tum *manifestas*, tum *occultiores* percontari, omninò quidem à re nostrâ alienum arbitror pro *scripturientium* more universas *causarum supernaturalium*, *præternaturalium*, & *Naturalium* Classes seriatìm percurrere, ut in *illâ* propemodùm *infinitâ*, non minùs ac *incertâ enumeratione* interminata, & rudis admodùm *mali* tam *efferi*, & *monstrosi* delineatio exhiberi possit.

Ut veritas è *Democriti* puteo eruta in aprico collocetur, & *Luis* genuina indoles detectâ fronte prodeat, *unicam* necesse habeo *Hypothesin* prælibare, cui innititur totius argumenti pondus: scilicet *Pestis* morbos inter *vulgares*, & *populares*

 facilè

facilè *primatum* obtinens, à *Causâ* pendet æquè *Communi*, & effectui publico *omnimodè æquali*; hoc dato, rationi haud dissono, *omnifariæ* quotquot occurrunt *Causæ particulares*, & *Privatæ* (quarum elenchus perquàm locuples) è *publicarum* censu unicâ velut liturâ delentur.

Ad *Pestilentiæ nostræ* originem propiùs quod attinet; equidèm amplissimâ testimoniorum invictorum Authoritate munitus asserere nullus dubito, illam *mediante contagio* Insulam hanc primitùs invasisse; utique ex Hollandia fuisse *trajectitiam*, advectis scilicet hùc mercibus è *Regione illâ*, in quâ anno proximè elapso stragem ingentem ediderat: siquis autem in ulteriori disquisitione sollicitus, primordiisq; *hujus Pestilentiæ* eruendis, sciat velim (modò Famæ ulla fides) ab *Imperio Turcico* unà cum *gossipio*, custode fomitis pestiferi fidelissimo, in *Belgium* delatum fuisse *Luis* Seminarium; quæ Orbis plaga vix unquam (sicut perhibetur) ab eâ immunis, licèt ibidèm nunc *sævior*, nunc *mitior*, & magis *pacata* fuerit *pestis*, juxta *aeris*, *corporúmque* iis in Regionibus *temperiem*, ac *constitutionem*; si tamen cuipiam

Natales

Natales Pestilentiæ altiùs indagandi animus, & illius *educationem* intimiùs noscendi, *Plagam*, quâ *auram* duxit *primogeniam*, lustrare, varias, anomolásque *aeris* mutationes, *siccas*, *humidas*, *calidas*, & *frigidàs* repentino, & motu irregulari se invicèm prementes animadvertere, ei incumbit; unde miram *miasmatis pestiferi* varietatem elicere, *alterationes* utique quas ob diversam transplantationem *Lues* subiverit, detegere, haud difficile pensum foret.

Verumenimverò, nè in *Causarum* explicandarum limine præcipiti nimis gradu prosilire arguar, atque ad opprobrium *Atheismi* averruncandum (fateri pudet Medicorum filiis haud insolens) nè (inquam) in *causarum secundariarum* scrutinio operam navans, *Causa* (prout Scholæ dictitant) *Causantis*, cui veterûm, & Neotericorum plerique *primariam* attribuunt Pestis *originem*, parùm meminisse videar, *Professionem sequentem* hìc inserere apprimè necessarium duxi.

Scilicet *Pestilentiæ* τὸ θεῖον non religiosius ab aliis quibuscunque, quàm à me agnitum, noverint Universi; posse *Omni-*

 potentem

potentem pro *Authoritate supremâ, & beneplacito inviolabili, quandocunque Illi visum fuerit, gladium stringere, arcum intendere, & sagittas emittere pestilentes*, non solùm *Sacræ paginæ* apertè, ac palàm evincunt; verùm & retroactorum temporum *experientia*, & *observatio fida* pleno ore suffragantur: neque minùs in *Peste hâc*, quàm præeuntibus, *Iræ Cœlestis* indicia erant admodùm conspicua; clarissima saltem emicuit tanti mali *Permissio Divina*: quandoquidem *Hæc Dei Opt. Max. Magnalia* longè supra Captum humanum posita (Mortalibus ad Tanti Jubaris fulgur cæcutientibus) detegere non Concessum, supplicia tamen à *Creatore* cœlitùs missa, delicta nostra *paternè*, & *lenitèr* castigante, venerari, & *flagellum* deosculari nos decet. At manum de tabulâ, nè forsan in me faba cudatur, quasi falcem in alienam messem immissurus *essem*. Quod ad *rem* spectat *medicam*, ubi *Causæ naturales* præstò sunt, ad *supernaturales* confugere, tum *Arte Hippocraticâ* indignum, tum *Rationi* summè injurium reor.

Hoc præmisso, demptoque offendiculo, recta,

recta jam patet ſemita, quam ingreſſi *Peſtis indolem*, ac *naturam* aſſequi poſſimus: Methodi gratiâ diſquiſitionem à deſcriptione *Peſtis* generali exordiar, quæ utcunque minùs ad Veterûm placita quadret; ſi tamen æquâ mentis ſtaterâ perpendatur, *tabula* haud iniquè haberi queat *Votiva*, in *Veritatis* templo ſuſpenſa ab *ejus Alumno*, & *cultore obſervantiſſimo.*

Peſtis deſcriptio, viz.

Peſtis eſt morbus, ab Aurâ venenatâ, ſubtiliſſimâ, maximè exitioſâ, ſimul ac Contagioſâ, complures eodem tempore diverſarum Regionum corripiens, à peculiari potiſſimùm Spiritûs Nitro-aerei alteratione velut Corruptivâ, ortus, cum Febre utplurimùm, et aliorum Symptomatum perquàm graviſſimorum Satellitio ſtipatus.

Non magìs manifeſta, & clara Lux meridiana, quàm particularum harum quarundam ſenſus; earum explicatio ex aliorum eruditis Commentariis tam proſperè erui poterit, ut oleum, & operam perdiderit, qui velit illuſtrationi inſiſtere; in obſcuris dilucidandis paulò obnixiùs inſudandum.

Imprimis dicitur esse ab *Aurâ*, utpote inter *quam*, & *terrestre*, seu *fæculentum toxicum*, discrimen ingens: *Hæc* scilicet omnes dedignata cancellos neutiquàm coerceri possit, tam *rara*, *subtilis*, *aerea*, & *pneumatica*, ut *exiles* ipsiusmet aeris *porulos* facili negotio subintret, & penetret, illi hospitio juncta; quod autèm fixum, compedibus velut injectis, intra suam mineram, & certos limites, fugæ incapax, detinetur.

Venenata additur, ob proximam cum omni *Veneni* genere affinitatem, *utrisque* vitæ *adversissimis*, & ægros *ritu*, & *methodo* haud *dissimili* perdentibus; discrepantia in *gradu* potissimùm sita videtur; nempe Luis *facultas deleteria* quibuscunque *mineralium* tincturis Arsenicalibus, *animalium* maximè virosorum, aut *insectorum* veneficæ naturæ, vel *exquisitissimis* eorundem *putrescentiis*, *vegetabilium* denique *aconitis* multis parasangis antecellit: quin & *Lues pestifera* omnium venenorum *naturam*, ac *ferociam* participare videtur, cui in rerum natura par non datur; utpote in *quâ* conspicuè eminet *putredinis* & *malignitatis* perfectio. Eximia

Luis

Luis malitia uti in *plurimis*, ita præſertim in *puero quodam* ſe prodidit, cujus *cadaver* in ipſo mortis articulo *ſubviridem* induit *colorem*, quo à *matre* conſpecto, *mulier*, quid rei exploratura, noſtras quàm properè acceſſit ædes, ſolicita ſuſpicione me *toxica*, medicamentorum vice, exhibuiſſe; remedia autem erant *Alexipharmacorum* tutiſſima, nimis ſerò data; *viridis* interim *tinctura efferam*, *veneficam*, & quaſi *Vitriolatam* morbi *indolem* abundè manifeſtavit.

Subtiliſſima nuncupatur, tum ratione *primævæ ſimplicitatis*, priuſquam è *minerâ ſuâ Centrali* exhalaverit; tum ob *miram defæcationem*, dum per varios terræ anfractus tranſiverit, ſive tranſcolata fuerit; tanquam *ſublimata* ſummè *volatilis*, ultra *meteororum* geneſin è vaporibus *craſſis*, *corporeis*, *ponderoſis*, & *mixtis* Conſtantium; immò *fulgur* illi cedit; ictu oculi ineffabili celeritate corpora è *longinquo* putrefacere, interficere, & Sphacelationes inſtantaneas inducere potens eſt.

Quoad *modum cædis*, plerúmque tam Clandeſtini ſolent eſſe Peſtilentiæ aggreſſus, ut correpti velut ex inſidiis opprimantur,

mantur, neq; vestigia *ejus* odorari detur: Increpandi itaque, & habendi suspectæ fidei, qui *sensibile* voluerunt esse Luis *seminarium*, *olfactui* nimirum, & *visui* subjectum; dum quidam (credat *Judaus*,&c.) *hausto odore suavi*, velut *rubi florum* mense Maij prodeuntium, sive *aliorum gratissimorum*, se correptos opinati fuerint: alii è contra quasi *cadaverum putridorum* effluvia naribus se ingerentia incusarunt, quinetiam nonnulli mirè Lyncei, se nubeculam rubram *pestilentiâ* gravidam à *Cœlo* dilapsam conspexisse crediderunt, pluraque id genus, *nimiæ*, *facilisque credulitatis*, aut *phantasiæ vitiatæ* commenta; potiúsve *timoris* omnia *sinistrè interpretantis* Symbola: attamen non is sum qui inficior *Auram hanc subtilissimam* sæpenumerò *corporibus crassioribus*, *pinguibus*, & *densatæ materiæ* immixtam, & fore *olfactu* & *conspectu* perceptibile, de qua re alibi.

Quàm porrò *Exitiosa Lues*, si strages in priori Sectione *memorata*, ad *perniciem* illius *insigniendam* neutiquàm suffecerit, minimè res esset operosa, innumera *homicidii*, & *tyrannidis inauditæ* exempla in medium

nedium proferre: hinc *Pestis* apud *He-
ræos* appellatur דבר quasi *perditio*, aut
es perdens; perinde ac si ad Universum
genus humanum funestandum nata, &
pta esset: proinde *Lues* dicitur à λύω,
uòd dissolvat, *perniciei certissima*, cujus
uidem fatalitas in *Pestilentiâ exquisitâ*
gregiè perinsignis, quâ, *Lues* non tam
parat exitium, quàm in cædem ruit ex-
pedita, cujus ineffrænato furore *Regi-
nes quasdam* devastatas fuisse ex *Anna-
ium* monumentis, *veterûmque* commenta-
iis luculentèr constat.

Lues demùm *Contagiosa* vocatur;
uoniam eò impudentiæ ventum est, ut
liqui luce meridionali occæcati, in *Pestis
ontagium*, argumentorum vice, *suas*
promere *hallucinationes* ausi fuerint, &
upera Pestis nostrâ tesserâ ortum *Conta-
io extraneo* debuerit, atque etiam pro-
pagationem; ad omnimodam litis solu-
ionem expedit naturam *Contagii*, *ratasque
eges* compendiò tradere; priusquam ad
hoc pensum me accingam, cætera *descrip-
ionis* membra tractanda veniunt.

Accedit nimirum, quòd *Pestis com-
lures simul diversarum* Regionum aggre-
ditur

ditur, ad eam distinguendam, tum *morbis* endemiis, h. e. *uni loco appropriatis*, atque etiam à *Sporadicis*, qui licè *populari impetu* grassentur, *huic* tamen aut *alteri Regioni*, & *terræ tractui sparsim*, & secundùm *Causarum procatacticarum* apparatum, non minùs censentur *peculiares*, quàm *perniciosi*; sed sermone ulteriori his de rebus abstineo.

Jam tandem haud intempestivum erit, ut vela reducam, dilucidaturus, quonam pacto *Lues à peculiari potissimùm Spiritûs nitro-aerei alteratione, velut Corruptivâ, oriatur*: Hic labor! hoc opus! novitatem rei nemo intuitu primo in malam partem accipiat; quàm vera sit Hypothesis hæc, id sequens examen docebit; Verùm ut firma ponam fundamenta, quædam præfari fas sit.

Primò, *Spiritus nitrosi Centrales* transpiratione Copiosâ, & perenni, versùs terræ superficiem, ad omnifaria *Naturæ* dispendia jugitèr resarcienda, & varios usus, paulò pòst dicendos, *undiquàque effluunt*, & *Emittuntur*. Ab hâc *minerâ salinâ*, per Universa terræ viscera, *influentias vegetas* diffundi, consimilitèr ac *lucem*, *Caloremque*

mque vitalem à *Sole* aeream regionem t, tantisque virtutibus impregnante, & itante, impertiri, apud neminem pro credibili, & abſurdo habeatur: Siquis ſuper conjecturæ locus, utcunque aximâ diſtent intercapedine *Sol*, & *ntralis Sal*, mutuos tamen Depereunt nplexus, velut magnetiſmo quodam.

Equidem neſcio an detur par amicitiæ njunctius: quidni etiam eodem modo fonte emanent, vel immittantur *hi iritus*, ac *Radii Solares*, *tum particu- rum emeritarum* protruſione, tum *fer- entatione*, ab *acidorum* forſan commix- one; verùm hæc recondita, hæc in- luta, intimi quærant *Naturæ conſulti*, *aruſpices*. Plenam huic Hypotheſi fidem ferre videtur *Experimentum ſequens*, viz. uis *ineunte Vere*, ubiubi *Sol* nos ap- opinquare ſolet, *terram* effoderit; jus *infuſione*, *filtratione*, & demùm *uoris lixivialis evaporatione*, v. a. e. ractis, in organi fundo plus ſextante *lis* reperiet, quàm ſi aliis anni partibus ale-nitroſo licèt non tantâ copiâ varias causas ad neceſſarios tamen Naturæ us vel illis temporibus effluente) ean- dem

dem *terræ* quantitatem ſimili artificio tractaverit: Præter diſpendium incredibile *particularum ſubtilium*, adventu ignis *pennatarum*, & *avolantium*; unde (ni fallor) manifeſtò liquet, tum præmemoratum dari *ſpirituum ſalinorum effluxum*, & velut *ſublimationem*; tum quoque *ſpiritus Salinos* Sympathiâ quâdam *Flammam ſuperiorem* Concomitari. In *dictorum Spirituum* energiâ explicandâ nè ſim multiloquus, ſciat hæſitator *horum* virtute non tantùm *Vegetationem* peragi, reſeratis ſci: fibrarum cannulis, & amicâ, nec non ſalaci *eorundem* inſinuatione; *Aerem* verò *ſpiritibus* admodùm *vitalibus* conditum, *Creaturis quibuſcunque*, juxtà ac *Humano generi ſalubrem*, & beneficum reddi. Ab iiſdem inſuper *ſpiritibus nitroaereis*, modò illibatis, *ſanguinis*, *ſuccorumque* ſtatum optimum, *ſpirituum* diſperditorum redintegrationem, *langventiumque* reſtaurationem pendere; nec non viſcera, membraque omnia, viz. totius Corporis εὐκρασίαν, ab eodem nitro, vigorem, & integram mutuari ſanitatem, conjecturâ augurari quid herclè abſurditatis? Nec

quic-

uicquam videtur vero magis congru-
m, quàm *eidem Fonti* cruoris *ſalſuginem*
eberi, & nequaquàm *particulis ſalinis*
itèr *ingeſtis*, vel *mineræ ſalinæ* nuſpi-
n loci in corpore humano etiamnum
pertæ; neque inſuper meâ duntaxàt
pinione nixus aſſero *huic Spiritui cocci-*
eum colorem acceptum referre *ſangui-*
em, atque *ſalem prædictum* citra ignis
cceſſionem, & vim, *purpuraſcere*, tum
uoque fuſum *rubeſcere*, & eâdem lege
ios ſimilitèr poſſe liquores *tingere*: Cùm
ulla nos ex adverſâ parte premant ar-
umenta, hâc in re pluribus verbis com-
iorari nolo.

Secundò, Diverſimodè alterari *Spiri-*
um hunc Nitro-aereum multifariàm con-
ngat; vel ſci: ratione *Primarii*, & (ſi
c loqui liceat) *Seminalis inquinamenti*,
ve & frequentius longè, ratione *acciden-*
lium, *adventitiarumve impuritatum.*

Quandoque *Sperma Univerſale* langu-
ſcit, degener fit, intràque ſuam matri-
em tincturâ imbuitur, *Vitalitati*, & *Na-*
ræ balſamicæ inimicâ, & plerumque
ntrariâ: Quotieſcunque hoc evenerit,
ties Terrarum Orbi bellum indici quis
igno-

ignorat? atque etiam hinc *Luis Universalis* causam verissimè deduci posse: sin verò dicta Alteratio *privatìm*, sin *modis fortuitis* illata fuerit, eventus hujusmodi accidere suspicor, vel propter nimiam *spiritûs Nitrosi* dilutionem, à *pluviis* frequentèr *immodicis*, ac *intempestivis*, unde *vapores* exhalant, & elevantur *insulsi*, *crudi*, & *insalubres*; ab humiditatis quippè prædominio vim oriri putrefactivam omnibus in Confesso est; unde *Vermium* & *reliquorum Insectorum* examina, Pestis adventum imminentem certò præmonistrantia: quinetiam sæpe fit, ut *spiritus vitalis* siccitate gaudens, à *pluviali constitutione* propemodùm extinguatur, & tantùm non *diluvio* pereat; *cujus* si virtus vel tantillùm imminuta, proh quantum exinde *humano generi* nocumenti! quod in locis palustribus abundè conspicuum; ubi ob *putres*, & *sonticas exhalationes morbi* quotannis *perniciosi* grassantur.

Spiritus porrò *Nitrosus* intra terræ penetralia à Calore præfervido illum vehementer urgente nonnunquàm *alterari* queat; præterquam quòd à *foco extraneo*, & tam *præcipiti sublimatione*, *Spiritus* hic

hic *effœtus* reddatur; *vi* nimirum *balsamicâ* orbatus, quam precor absurditatem sapit, posse illum *calore tanto* accendi, & *fusum empyreuma* contrahere? à *quâ adustione* varias proficisci ægritudines verisimillimum reor: hinc etiam *vegetabilium* νέκρωσις (recepto conterraneis meis vocabulo **Blasts**; hinc *pecorum* improvisa Lues; postremò hinc dira sæpenumerò *mortalium* strages.

Ut hæc absolvam, fieri potest *Spiritum Nitrosum* varios terræ anfractus permeantem, *defæcationis* vice, *halituum venenatorum corruptelas*, & *inquinamenta* participare, *eandem labem*, sive à *mineris Arsenicalibus*, *aliisve id genus*, acceptam, *Aeri* confestìm impertire: Hoc quidem in *Plagis Africæ Occidentalibus*, sub *Æquatore* positis, crebrâ observatione ratum, & confirmatum habemus; in quibus *pluvia* virtute *septicâ*, & adeò *causticâ* impregnata, ut *Vestes* è vestigio, *cutim* utique coinquinet, & propediem *maculis*, velut *stigmatibus pestiferis*, inurat. Quæ res cùm ita se habuerint, nemini instar miraculi sit, post magnos *terræ* motus *Luem* sævire; quibuscum *spiritus* hâc de causâ

 veneficus

veneficus explodi consuevit. Quin & *Nitrum* tincturâ impurâ, & aliquandò lethiferâ *imbutum*, suâpte sponte, tanquam, *acidi* occursu, qua data porta tentat eruptionem; & in transitu, vel fugâ, *malignitatis* vestigia post se pluriès relinquit: ita ut *Animalcula subterranea*, viz. *mures*, *talpæ*, *serpentes*, *cuniculi*, *vulpes*, &c. malum futurum *præsentientia*, latebras, & cavernas deserant, & sub dio in medium prodeant, se cautiùs *subtrahentia* à periculo, & *pestem* idcircò imminere præsagientia: Hinc subitanea *piscium* interemptio: hinc quoque *Aves*, ingruente Lue, volatu opportuno sibimet consulere solent.

Hisce interìm pressiùs explicatis, superest ut enarrem, quo pacto *Spiritus Nitrosus Alterationem*, *quodammodò corruptivam sæpe patitur*, qui vulgò perhibetur *incorruptibilis*, & à rebus cæteris procul arcet *putrefactionem*.

Ad cujus nodi solutionem non *vulgari*, *strictoque sensu corruptionem*, velut *humiditate* ortam, hìc accipi dicendum; sed *peculiari*, genioque *Spiritûs Nitrosi* magis congruo; qui, sin minùs corporum

aliorum

aliorum more *putrefiat*, ſi tamen *prævaricaverit à ſtatu*,& *figurâ*, non poſtmodùm *reducibilis*, minimè videatur durius dictum *alterationem talem*, *aliqualem* appellari *mortificationem*; *vitalitate* nimirum *deperditâ* & *novâ facie inductâ*.

Hoc ampliùs duplici argumento invictum dare conabor.

Primò, Quod *Arte* peragi poteſt *Naturæ* ſimiâ, id conſilio, & operâ *agentis potentioris* confici, haud ambigendum videtur; ſed quædam *Salis* velut corruptio à legitimis Chemiæ Filiis inſtituatur; neque res eſſet *Herculei laboris* operationis methodum hìc detegere, niſi pro ſummo haberetur piaculo tanta *Naturæ* arcana futilitèr propalare. Sin minùs *authoritas mea* ſatis apud nonnullos in hâc re ponderis habuerit, illos ab effectu ratiocinium non rejecturos fore confido. Ex indole & naturâ *Spiritûs Salini* de ejus *vitio* & *alteratione*, velut *corruptivâ*, argumenta brevitèr adſtringam. Quandoquidem itaque Authoritate *Veterûm* quorundam ſanciatur, *Ignis elementum* utpote *degenerationis*, & quaſi *corruptionis* capax, *Luem peſtiferam* excitare poſſe,

 ratione

ratione ductâ ab eximiâ *Ignis* ſubtilitate, multiplicatione *ejus* immensâ, nec non celerrimâ propagatione; qualitatum quippe harum *Lues* ad amuſſim compos. Quod illi de *Igne* ſomniarunt, mihi non alienum eſſe videatur de *Spiritu præfato* ſaniùs philoſophari, ipſiuſmet æmulo. Certè latet me, an quid in universâ *Orbis* machinâ occurrat *Aurâ peſtiferâ* ſubtiliùs? atq; ideò *miaſmata peſtilentialia* in *Sacris chartis Sagittarum nomine inſigniuntur*, in caligine *volutantium:* utcunque ſcopum certocertius feriunt, & ob figuram præpilatam igniferam meditullitùs penetrant; noſtram tamen fugiunt vel contemplationem.

Quoad *multiplicationem*, cum ab uno homine, ad hominum neſcio quot mille *ſeminarium peſtilens* delatum fuerit, de jugi cum *igne* ſuimet communicatione quænam controverſia? exuperans *Antimonium*, quod ultra millies infuſum *primævæ* tamen tenax eſt *virtutis:* quàm denique *inſtantanea* Luis peſtilentialis *diffuſio*, ſatis apparet, cùm pari, ac *Lux* agilitate diſſeminentur miaſmata peſtifera: pluribus autem ſuperſedeo, quouſque

uſque ad *Contagii* explicationem deventum.

Secundò, Cujuſnam ſint farinæ *effluvia peſtilentialia*, à peculiari eorundem in *ſalinas* corporis humani *particulas* influentiâ, luculentèr patet. Etenim nil tantâ efficaciâ, & energiâ in *ſalem* agat, ac quod *Salinum*; quid autem clariùs quàm *Spiritum hunc Nitroſum præpotens* adeò *eſſe Alkaiſt*, ut ab *illo* ſanguinis *fibræ* ocyſſimè corrodantur, ac diſſolutæ ſint; poſt *fatales* itaque *hæmmorrhagias* nullâ *frigoris* acceſſione, aliàs *congelativi*, vel tantilla obtineri potuerit cruoris fuſi *coagulatio*; & quoties ex accidenti illa acciderit, quidni à *prænominati ſalis* fixatione liquores, ſuccoſque *congelante*, aut ſaltem motum eorum rapidum aliquantiſper *tardante*, toties *Stagnationem* proficiſci autumemus: Item haud parùm ad rem noſtram adfert momenti, quòd *Spaſmi*, fideles *Peſtilentiæ* Socii, *liquori nervoſo* ſalſo nimis, & propterea acri, & vellicanti, originem debuerint, de quibus infrà.

Adhæc, Luis *propenſa*, & *intima* cum *Scorbuto*, *aliiſque morbis* mineiâ ſalinâ

prognatis, complicatio, parentelæ ejus ſuffragatur; quorum *ſimultaneam* & *gemellam* eſſe generationem palàm tum evincit *mutua confœderatio*, tum *ſimilis*, & velut *connata* Contagii *propagatio*, licèt cæteris dominata fuerit *Peſtis*; uti poſteà dicetur: atque hinc forſan *incolæ maritimi*, inter quos *affectus ſalini* potiſſimùm graſſari ſolent; non aliâ de cauſa *Lui peſtiferæ* magis obnoxii: hujus ſci; aſſertionis veritatem oppida in *Britanniâ Noſtrâ* Mari finitima non ſine ſummo experiebantur incommodo.

Ultimò. ſi à *Curationis ſcopo* argumenta petita valuerint, exin haud perperàm colligatur, *Spiritus Salinos* peſtilentiæ ortui plurimùm conferre; in *Lue* nimirum *medendâ* expertus, cordatuſque medicus, hoc ſibi dare ſolet negotii, viz. ut *medicamentis* (modò omnia ex voto ceſſerint) *prophylacticis* Contagii invaſionem precaveat; cujus ut compos ſit, *remediorum* præcipuè *oleaginoſorum* uſum laudat, & pro Authoritate imperat; nempe hoc conſilio, ut *Ventriculus* bellè *oblinitus*, & quaſi *emplaſtratus*, ab *acutiſſimis*, & *corroſivis effluviis* omninò *intactus* ſit & *ſalvus*;

salvus; nec non in hâc paritèr, ac methodo pharmaceuticâ opportunè elaborandum, ut *Spiritus salinus veneficus* Alexipharmacorum & Diaphoreticorum ope dictum factum eliminetur; eò quòd rei medicæ mediocritèr peritum nequaquàm fugit, hujusmodi evacuatione *Salinas particulas* longè copiosiùs, quàm aliâ qualicunque excerni: *Sudor* porrò *effluens*, dum correpti *dolores* præsenserint pungitivos, velut aculeis lacessiti, (quod in *lue nuperâ* exploratissimum) rem totam extra omnem dubii aleam ponere videatur; præsertìm cùm *Sudor*, quò magis proficuus, eò *salsuginosior*, ubi autem *insipidus* fuerit, morbum ingravescere, & mortem impendere ominis haud ambigui.

Proinde in Curatione administrandâ *fermentorum domesticorum* à Contagio vitiatorum *emendationem*, & *restaurationem* jugi opere moliri necesse habuimus, saliumque fusionem omnimodâ industriâ impedire; quæ omnia extemplò præstitêre *Salium multifariorum* præparationes, quæ (sicuti modò allegatum) in *spiritus salinos* vim athleticam exercere,

& diversimodè illos immutare, immò & renovare queant, propter congenerem utrorumque genium, ac naturam.

Excreta demùm correptorum ad hypothesin firmandam amplissimo sunt testimonio; *vomitiones* enim *enormes* cùm nil magis quàm *amarulentiam* sapuerint, unde ab *acredine* & *vi corrosivâ* ventriculi *nausea* & *incessans subversio*: item *dejectiones* cùm fuerint *spumosæ*, & post excretionem diu *turgescentes*, quis amabò de *salinâ qualitate* ampliùs dubitabit? sed plenius de hâc re alibì: ut abrumpam itaque hujus argumenti moram; sci. *positio hæc* primâ licet facie *nova*, non est à *Veterùm* doctrina protinùs aliena, quam potiùs illustrat, explicatque: quorundam proditur sententiâ *choleram sinceram* in corpore humano *putrescentem*, *ignemque ipsum Naturæ* (ut ante) *corruptum* posse *incendium pestilentiale* excitare; quod hi de *cholerâ*, illi de *ignis corruptelâ* imaginantur, nos sanè rectius de *spiritu salino vitiato*, apertissimis tot effectibus etiam adstipulantibus, asserere possimus. Cæterùm nè diutiùs circa hanc dissertatiunculam in salebris hæreamus; si tanti esset otii;

otii, causas omnifarias ab *Authoribus* huc usque evulgatas recensere, facilè ostenderem inter eas, vix ullam adhuc repertam, quæ cum nostrâ hypothesi cominùs digladietur: utcunque sit penes unumquemque diligenti habitâ collatione, vel hæc æqui bonique consulere, vel ea rejicere: mihi autem certiorem monstret viam, cui hæc displicuerit semita.

In descriptione traditâ Sequitur *cum Febre utplurimùm*, nempe in *hâc peste*, uti ac in *aliis præterlapsis* quidam citra *horrorem*, *sitim*, & *apertam* febris *accessionem* obiêre, nil prævii incommodi præsentientes. Casum unum, aut alterum (missis reliquis) in confirmationis suppetias succenturiare non tædebit; *Matrona* quædam familiæ toti superstes, integrâ adhuc valetudine, pectoris regionem lustravit, quam *maculis fatalibus* obsitam prospiciens, nihil minùs, quàm *Luis invasionem* ex hisce indiciis hariolata, brevi exanimata erat, nullo alio symptomate *morbum*, vel *mortem* præmonstrante.

Juvenis insuper *habitu ensarco*, & valenti corpore, postquam ex improviso *stigmatibus pestiferis* inustum detexerat, id

id genus fucata, & ementita conjiciens signa, quòd bellissimè valeret; quem tamen intra trihorium, quatuorve horas succubiturum • verissimè medicus judicavit.

Quantumvis autem *Lues* tam *expeditè*, & *celeritate tantâ* interdum occiderit; sive *cerebrum* derepentè *siderando*, vel *cor*, *pulmones* aut *alia viscera* primo congressu mortiferè afficiendo, sive *spiritus vitales* extinguendo; ita ut nè vel *occulta* appareant Febris *phænomena*, utplurimùm tamen *peste nuperâ gliscente* correptos *febricitasse* experiebamur.

Febris impetum cunctos ferè quotquot correptos sustinuisse, nemo hominum mirabitur, cui *spiritûs nitrosi* indoles, præsertìm corrupti, probè cognita, utpote levissimâ de causâ *flammam* concipientis, & *calorem utique febrilem* cientis: *febris* autem *pestilentiæ nostræ* comes, admodùm erat *infida*, & *pessumi moris*; ratione *reversionis*, & *motûs*, nunc *quotidianæ*, nunc *tertianæ* typos simulare visa; veluti *stata*, aliquales interdum dabat inducias, mox tamen prælium magis, magisque incaluit: Pax nunquam plena concessa,

concessa, quædam duntaxàt pugnæ cessatio, horulæ unius, aut alterius spatio præfinita, perpetìm in *principio* variâ victoriâ pugnatum, *insultus secundi*, & *tertii* majori cum atrociâ recurrebant: hæc impræsentiarum consultò missa facio, de quibus infrà.

Tandem aliquando ut fidem datam liberem, de *Contagio*, quantâ licèt brevitate, differendum, viz. ut *morbus* audiat *Contagiosus*, *infectio per vicinitatem* necessaria omninò censenda, quamvis neque *Communitèr* vagetur, nec *fomitem* projiciat, nec in semine lateat *vis deleteria*, plurimosve *perdat*.

Veneni interìm *pestiferi* labes, non tantùm *Contactu mediato*, vel *immediato* â *subjecto uno*, ad *alterum* transfertur, Consimilia accersens Symptomata; verum omnes quæcunque *conditiones* in illâ eminent radiis Solaribus magis conspicuæ: Quamobrem Elumbia *quorundam* argumenta correptionem pestilentialem *Contagio* non coortam esse adnitentium, vel commemoratione protinus indigna existimo, *rationi* sci. & *experientiæ* quadantenùs dissentanea; Postquam *Contagii* leges, &

& methodum explicavero, nemini (ni fallor) hâc de re in dubio erit animus.

Quatuor præcipuè ad *Contagium* requiruntur.

Primum, Seminarii Contagiosi effluxus.

Secundum, Medium Commodum per quod transeant, & transvehantur miasmata.

Tertium, ad effluvia, sive halitus recipiendos, & illos intimè, & amicissimè fovendos subjecti aptitudo.

Quartum, Debita veneni Mora, de quibus sigillatìm.

Insensilem corporis humani *transpirationem* evacuationes reliquas facilè *exuperantem*, supplementa ad quotidiana *ejus* dispendia opportunè resarcienda necessariò substituta, tam apertè demonstrant, ut nihil quidem magis conspicuum: Ubi autem *Pestis* quempiam aggressa fuerit, morborum *Coryphæus*, propter *summam* liquorum exagitatorum *Colluctationem*, *intestinamque contentionem* expirationes majori copiâ excernuntur quàm sanitate integrâ; hùc Spectat *Cl. Sanctorii* observatio, viz. quòd ægri *Contagio pestifero* perciti, illicò minùs evadunt

vadunt *ponderosi*, effluviis qua data via
orrentis inſtar ubertìm effluentibus;
tenim ea eſt *ſeminarii peſtilentialis* ener-
ia, ut actutùm halitus craſſiores *ſubtiliare*,
nmò & *acuere* queat, ita ut effluvia *moræ*
apatientia, aculeis unitis, punctìm, velut
ıneis adactis, non tam exeant, quàm
ırmatìm foràs proſiliant, & haud raró
piritus, Patriæ *Conſervatores*, unà ſe-
ım rapiant: Hinc *lipothymiæ ſubitaneæ*
: *deliquia* nonnunquam *fatalia*; *halitibus*
mirum *exhauſtis*, & *ſpiritibus Fugatis*
qualitate Luis veneficâ.

Hinc inſuper colligere licet, quàm
ffuſivum, & *potens* ſit *ſeminarium peſti-*
ns, quod *tantâ copiâ* è quolibet cor-
pto expirare aſſolet; cujus interim
ıpor vel *unicus*, & *ſolitarius*, uti ad
ntagii propagationem ſufficiens, ita *ex-*
nſionis, ſive *dilatationis* propemo-
ım *immenſæ* capax: luculentum hujus
i exemplum exhibet *vapor*, aut *fumus*
aveolens lucernæ nuper extinctæ, qui
on tam *fuliginis* copiâ, quàm *vi diffuſivâ*,
ſuimet *multiplicatione* multum aeris
nbientis inficit, & *nidorem perin-*
atiſſimum in *extrema* cubiculi ſeu

inter-

vallum magis *dissitum* projicit, & dissеminat.

Secundò, Luis *propagationi* plurimùm confert *medium idoneum*, quo *amico* patentiore, vel *angustiore*, gratè excipi, expeditiùs, tardiusve transmitti *miasmata* quid magis compertum? neque magis indubium *Aerem* esse *hoc medium*, cujus *porositates* licèt *minutissimas* facili negotio subintrant, penetrantque νοσερὴ ἀπῤῥόιαι, & in illis (nisi vi, quasi, & armis propulsæ) commodè diversantur.

Quin & *Aer* aptius censendum veneni pestiferi *indumentum* sive *vehiculum*, quatenùs *spiritum nitrosum* ad sitim deplendam imbibit; unde *auræ pestilentialis* idæam procaciùs suscipit, & *illam* fideliter tanquam in *certo repositorio* conservat, ac fovet: non minùs in propatulo, hos *qualitatis pestiferæ* Charecteres (nisi prius *erasi* fuerint, vel impulsu extraneo *excussi*) unà cum *aeris protrusione*, quousque scopum attigerint, *moveri*, & circumferri; necnon quandoque *miasmata pestilentialia* aliorum *effluviorum* alitèr *figuratorum* occursu conteri, & extingui, medio neque hinc, nec inde mutationis conscio.

Hinc

Hinc conjecturâ haud infirmâ patet, uo pacto *seminarium pestilens* in Aeris culamentis fidè repositum, hunc putà, liumve terræ tractum vitiando, à loco uo, ad alterum, multoties in dissitas egiones transvehatur, & commigret: roinde *Aer*, ut *medium*, quo *tranquillior*, ò magis capax *impressionis contagiosæ*; *ci* igitur *conclusi*, *latebrosi*, & *tenebris obi* sci. *carceres*, & *domus* occultis vallibus *ndita*, infectioni pestiferæ magis obxiæ jure merito censentur, quàm alia *ca in aprico posita*, & *ventis difflata*; i *effluviis malignis* vix detur figere cùm solenti agitatione *Aer* commotus fuerit, facilè ventorum impetu *dissipari ea* uis ignorat? utcunque *miasmata* ob ntam *benignioris auræ* admixturam mis noceant:

Tertiò, *Subjecti dispositio* ad *contagii ceptionem* apprimè necessaria, quæ vel spicit *spiraculorum corporis aptitudinem*, l *humorum noxiorum diuturnam contionem*: *Pori* quò magis *patuli*, & *iores* eò *faciliorem* Contagii lenociniis *gressum* præbent; quorum *constrictioni*, erique gravi licet obsidione diu pressi,

im-

immunitatem debent, vix aliâ de causâ inexpugnabiles.

Humorum verò noxiorum *turgescentia* amentèr provocat *Luis* invasionem, sive *morbosa hæc constitutio* à solennium evacuationum suppressione orta fuerit, sive ab erroneâ *sex rerum non naturalium* administratione, potissimùm à *Crapulâ* quæ *humorum* suburra tanquam *materia præparata*, & *analoga* assimilationem haud difficulter subit pestiferam, prout alibi disputabitur: Præter recitatas *subjecti* dispositiones, a re non omninò alienum videatur, observationem quandam proferre sci. *Pestem* aliquandò *dotem* fuisse *patronymicam*, & à *parentibus* ad *prolem* seminalem ejus labem translatam, se confestìm *gliscente Lue* methodo eâdem exerentem, consimiliter ac in *Variolis*, *aliisque* id genus *affectibus*.

Quartò, ut sit denique *veneni pestilentialis debita mora* omninò convenit; certè si *expirationes malignæ* aggressu primo expugnarentur, nemini forent detrimento; quæ tamen in *glutinosam* impingentes *materiam*, lentorem quendam ab humorum *visciditate* adsciscunt, *quibuscum velut*

irre-

retitæ quoſque *detinentur*, dùm per aditus patentes *maſſam ſanguineam* & *reliquos* ſubierint, ac infecerint *liquores*: ſic demùm *miaſmata peſtifera* in poſſeſſionem profecta, microcoſmi machinam concutere poſſint, & illam ſubvertere; quæ tamen non opus habent tam *diuturnâ morâ*, ut gradatìm altiores agant radices: ut primùm quippe *idoneam*, *tenacemque* vel attigerint *materiam* mordicùs tenent, ægrè *exturbanda*. Haud tamen incompertum habeo, poſſe interdum *ſeminarium peſtilens* diutiùs paulò in corpore humano *deliteſcere*, ubi clam ſunt *correptionis* phænomena, quouſque *eruptionis* opportunum tempus inſtiterit, in pleniorem cujus rei fidem nonnullas facilè adjicerem inſtantias, ſi res in controverſiâ; *viz.* nonnulli rus conceſsêre, poſt initum cum *infectis* conſortium; tametſi *aere inculpato* fruerentur, & per menſis unius, aut alterius ſpatium *illæſâ* eſſent *ſanitate*; velut tamen è latebris *Adverſarius* tandem exiliit, *tarditatem* hoſtilitate ſummâ ultimiſque inimicitiis *compenſans*: quidni eruptionis *protractionem*, partim ab humorum *viſcoſitate*, venenum peſtilens *con-*

 ſtringent-

stringente, partim à præpotenti *balsami innati* vi, & copiâ, item à *spirituum* vigore proficisci verisimillimum mihi videatur: nè autem in rebus apertissimis nimiùm prolixus fuero, hæc dici sufficiant de Contagio.

Præter *causas* jam *evulgatas*, aliæ adhuc supersunt non prorsus reticendæ, viz. *Carnium morticinarum*, aut *corruptarum* comestio; etenim haud præter rem hic recordandum, quòd anno superiori maxima *pecorûm* strages, ob *Autumnum* solito *humidiorem*, passìm grassabatur; quorum cadavera plebi vilissimo pretio vænum data, uberrimos sanè suppeditarunt *humorum putridorum* proventus: Hinc (uti se habuit plurimorum opinio) fundi nostri calamitas; Hinc utique nonnullis sagacioribus *Pestis nuperæ* originem deducendi ansa; illâ nimirum multoties *cachexiæ* superveniente, amplissimus suspicioni locus aperiebatur *esculenta* ab animalium carne *Lue* extinctorum *confecta*, in devorantem posse *ejusdem malignitatis* labem imprimere.

Nequaquàm inficior, quòd infima civium sors dum *noxium hunc* ad ingluviem

usque

uſque heluati fuerint *victum*, apparatum cum fœnore accumulaſſe, proh nimis morbificum! quocum *virus pæſtilens* firmiſſimas promptè iniverit amicitias: attamen *eſculenta hæc*, corrupta licèt, & fracida, excitantia etiam Symptomata *lui peſtiferæ* concordia, *publicæ* quidem ciendæ *Carnificinæ* non ſuffecere, utpote à cauſa privatâ, & particulari coorta, quæ *effectum* nullo modo (uti ſuprà effatum) producendo ſunt *Univerſalem*.

Exinde liquet pravam *victûs* rationem, non magis *peſtilentiam* parere, quàm *bonam*, & *laudabilem* eam domare, & extinguere; quamobrem (nè pluribus hæream) ingluviem δυσέπτων, ϗ κακοχύμων, & excellentem putredinem, eorundem ſobolem, *febres* forteàn *peſtilentes*, & *morbos endemicos* cauſare poſſe exiſtimo, minimè autem *Luem peſtiferam*.

Pecorum Luem ad humanum genus *trajectitiam* ſuſpicio hactenùs invaluit; ut difficultatem ſuper hâc re expediam: *Luem pecorum* à *communi fonte*, viz. *Nitro-aereo contaminato* emanantem, ab humanâ, non *genere*, ſed *gradu* diſcrepantem, poſſe ad *mortales* tranſmitti,

 nil

nil habet quæſtionis: ſci: *impotentior*, & *mitior aura* teneram herbam *afflare*, *virus* autem *potentius* firmiora corpora *inficere*, & *perimere* ſolet; præterquàm quòd ob *diſſimilia* cutis *ſpiracula* à *brutis*, & *variam conſtitutionem*, ſpirituum quoque noſtrorum *fortitudinem*, non inducor ut credam, *Luem pecorum* à *cauſâ privatâ*, utcunque *contagium* ſpargente, nos *inficiendi* imperium obtinere. Hiſtoriæ ſequentes nil me movent: paucorum nempe intra annorum ſpatium magnâ *equorum* ſtrage ubivis loci ſæviente, *Hippiatrus quidam*, ut ei cauſa tanti mali innoteſceret, cadaveris diſſectionem inſtituit, poſt *conſpectas* paſsìm *maculas*, tam *pulmonibus*, quàm *aliis viſceribus* ſcatentes, *ipſe Dominus*, omneſque ſui, ab *eadem Lue* brevi interficiebantur; *illâ* interim non ultra domum eam *divagatâ*, nec *familiâ* longæviori.

Regnante porrò *peſte nuperâ* Civis quidam, actis *Londini* negotiis, *rurale præſidium* petiturus, *equum* ſubitò *langueſcentem*, & *ſuccubiturum* perſenſit; apertis itaque faucibus, quò ſtudioſiùs *os*, & *linguam* contemplaretur, & *morbi* tam

repentini

repentini caufam detegeret, *Vir bonus* incautè *anhelitum* equi *fœtidissimum* hausit, mox ægrotare cœpit, & intra biduum expiravit.

Certè hæc, & similia exempla nil aliud exprimere videntur, quàm posse *habitus*, sive *vapores malignos*, humorum colluviem *exagitando*, orgafmos anomolos, & putrefactivos provocare, quibus *succi*, & *liquores* juxta *cacochymiæ* vim, & prævalentiam, *veneni* varietatem, & diverfas *putrefcentiæ* idæas corrumpi queant: præfata autem *Luis* tranfplantatio, nisi ubi præit copiofus *humorum* apparatus, non datur, utpote cujus *caufa* non eft *Generalis*.

Quin etiam *caufas* inter, licèt *remotiores* meritò annumerentur, *Anni intemperies*, fubitæ *aeris* mutationes, evacuationum folennium *fuppreffio*, ἀδιαπνυστία *ebrietas*, *venus*, item *animi pathemata*; præcipuè *Ira*, & *Timor*; quæ tamen *Luis invafionem* potius refpiciunt, quàm *ejus ortum*; fed de his alibi difceptandum: Quoad *paffiones dictas*, fidem nequaquàm fuperat, nonnullos *Pefte debacchante* quanquam *amiciffimæ* & *placatæ*

indolis

indolis, leviusculam, fictamve ob causam in *iram* pronos excanduisse; hoc expertum est *fœminarum* par, de lanâ caprinâ, *inflammatricum* more, acritèr certans, quarum litem *mors æquissima* expeditè diremit.

Neque minus *Timor*, & *Tristitia* Luis adventui viam sternebant, *phantasiæ* & *memoriæ* insidendo, *spiritus* suffocando, *calorem nativum* supprimendo, *virus pestilens* intùs detinendo, & id figendo, *vires* infringendo & *Luis virulentiam* promovendo: Historiæ reverà tot sunt ad manus, quæ plenam his rebus fidem adstruant, ut nisi *obvia*, & *nota* de industria mittere instituti fuerit, *enumeratione multiloquâ* rem eandem iterum, atque iterum repetens (quod à nonnullis perpetratum) fastidium *Lectori* crearem.

Paucula opportunè jam subnectere expedit, de *Luis* à *Regione calidâ*, ad *frigidiorem* commigratione; nempe pro variis *caloris*, & *frigoris* effectibus; hujus quidem *attenuantis*, & *rarefacientis*, illius è contra *condensantis*, & *constipantis* diversimodè alterari *seminarium pestilens* locupleti non opus observa-
tione,

tione, ubi res ipſa palàm loquitur: Quicquid hujus generis ſub *Plagâ torridâ* longè, latèque *diffuſivum*, utpote ipſo aere *ſubtilius*, Idem ſub *cælo boreali* maximè *conſtringi*, in anguſtias *cogi*, & *palpabile* propemodùm evaſurum vix quicquam à ſuſpicione abeſt; exinde ratio haud inconcinnè eliciatur, quòd tum conſtitutiones tum ægritudines *ſeptentrionalium*, & *meridionalium accolarum* immane quantum diſcrepent, quorum non vacat jam differentiam monſtrare.

Quò propriùs ad rem noſtram accedam, affectus *Plagâ calidâ* coorti, & eo nomine *ſanguinem cæteroſque liquores* nimiùm *accendentes*, & illos plerumque *findentes*, ad *frigidiorem* tranſlati, præfatis ſuccis *congelationem* inferre valent, & è contra: hoc experimentis innumeris illuſtrare poteram, ſi res hodiè in controverſiâ verſaretur.

Dato itaque *Luem* primò ab *Americâ* dein ab *Hollandiâ Britanniam* appuliſſe pluſquam veriſimile reor, ut quantum fuerit diſcriminis inter affectus in *Plagâ præcalidâ*, & *ſiccâ* quoad *tranſmigrationem* ad *frigidiorem*, & *humidiorem* non

tantùm ex ſuâ naturâ & origine, ſed potiùs ob *vehiculum*, viz. *Aerem* (quo mediante *Contagium peſtilens* propagari ediſſerui) *egregiam alterationem*, & in *communicatione*, & in ipſorum Symptomatum ſerie accideret: Atqui diſſimilitudo magis Conſpicuè eminet in *ſeminarii peſtilentis* complicatione intimâ cum morbis *Genti* peculiaribus, & velut ſpecificis, ad quam tranſvehitur: quod in Caſu noſtro ſpectatu digniſſimum; eò quod in *Belgio* inter ægritudines imperii clavum tenet *Scorbutus*, ideoque *virus peſtilens principio* etiam *ſalino* prognatum & illi ſanè arcto amicitiæ fœdere conjunctum, audivit *Scorbuticum*, ſicuti infrà declarabitur.

Quod ad *Cl. Kircheri* doctrinam ſpectat de *animatâ vermium fœturâ*, ingenuè quidem fateor, me vel fideliſſimo *microſcopi* adjumento eam hactenùs non detexiſſe, nec à quopiam alio, utcunque occulatiſſimo, accepiſſe tale experimentum: At dandum fortaſſis aliquid nobis *caliginoſis Inſularibus*, quibus minor *aeris* ſerenitas, haud Lyncææ *Italorum* perſpicaciæ conferenda: Verum pace *tanti nominis*

minis mihi à ratione omninò abſonum videtur *ſeminarium peſtilens* poſſe *dicta in ſecta* producere cum fuerit & nitroſum, & veneficum.

Uti in *febribus putridis*, ita incuntantiùs in peſte, *lumbricos* fugat *malignitas*, & *illos* adhuc *vivos* cogit prorepere; tantum ſanè abeſt *eos* è dicto ſemine generari; in *ulceribus quibuſdam malignis*, & *Cancroſis*, item in nonnullorum hominum ſanguine *verminoſa animalcula* interdum formentur, quod potiùs *ſucci nutritii* vitio peculiari, quàm *veneno* deberi reor, & ea proptèr non inter veras *peſtilentiæ* Cauſas recenſendum.

SECT.

Sectio Tertia.

De Luis sede primariâ, ubi obiter de Spiritibus, eorumque infectorum in Corpus humanum influxu venefico.

UT controversias de *Luis sede* ad hodiernum usque diem tam variè, & pugnacitèr agitatas (si pro virili nostro fieri possit) componam; quoniam Authores nonnulli tàm *perditionis*, quàm *Vitalitatis* penes *Cor* esse *principatum* Statuere; nec non plerique *Cerebrum*, alii *ventriculum*, *pulmones*, *hepar* labem pestilentialem primitùs accipere pari fervore contenderunt, operæ pretium duxi proxima, & immediata *seminarii pestilentialis* receptacula palàm facere. Quandoquidem itaque *Aura præfata* (juxta hypothesin supra traditam) subtilissima fuerit, & *spiritualis*, idoneo & adæquato vel eâ de causâ necessariò opus

opus habebit commorandi diverſorio: Et cùm in universâ microcoſmi machinâ minimè reperiatur *ſubjectum* magis *capax*, & *aptius*, quod *labes peſtilens* proximè aggredi queat, quàm *ſpiritus humani*, equidem ignoro; quid abſurditatis cuipiam ſapere videbitur, ſi ſtatuerem illos *primariò* affici, & poſt conceptam ab iis labem, *corpus*, & *viſcera reliqua* viciſsìm coinquinari: In ulteriori hujus argumenti diſquiſitiones μονοσυλλαβικῶς interpretari conabor.

Primò, Quid ſint Spiritus de quibus hic agitur.

Secundò, Qualis Spirituum aptitudo, & propenſitas ad effluvia peſtifera excipienda.

Tertiò, quonam modo Spirituum vitia ad corpus tranſire, & id aggredi ſolent.

Proinde hujuſmodi eſto Spirituum diſcriptio, *viz.*

Spiritus ſunt alimenti, cæterorumque ſuccorum particulæ tenuiſſimæ, ac ſubtiliſſimæ, mediantibus calore inſito, ſpirituque nitro-aereo, ad eximiam perfectionem, & volatilitatem evectæ, ut

Animæ

Animæ inſerviant, paratiſſima ipſius inſtrumenta, atque etiam omnimodam corporis œconomiam fidè adminiſtrent.

Materiam è quâ conflantur *Spiritus* eſſe *Succum chyliferum*, illorum *reſtauratio*, *confirmatio*, & *vigor* à ciborum refectionibus, utique *languor*, *proſtratio*, & extinctio à negato alimento apertiſſimè demonſtrant: Utcunque *Spiritus* à *ſemine* primitus orti fuerint, *alimento* indies *ingeſto conſervationem*, & *prolificationem* debent, à quo tamen non *alterantur* ſanitate illæsâ, ſed è contra id variè *tranſmutant*, à *cruditate* & *recrementis* liberant, in *ſuccum* vel *rorem nobilem*, & *ſpiritualem* evehunt, *idæalem* retinentes *characterem*: hinc fit ut licèt quotidianum evenerit *Spirituum* diſpendium, non deficit Natura *multiplicationem comparem* (rectè ſi res ſe habuerint) excudens; re autem confectâ emeritæ *ſpirituum* cohortes fœtui adulto *prædia* dedunt *hæreditaria*, qui ſemper ejuſdem farinæ, *parentelam* fatentur; adeò ut, quouſque corpus ſanum fuerit, ſerie longâ progrediatur *Spirituum fabricatio* quorum *Vulcani* exiſtunt *ipſi Spiritus*, conſimilitèr

ac

c *lumine* accenditur *lumen* ejuſdem in-
olis, & virtutis, *ſanguis* utique præ-
ipuum *ſanguificationis* inſtrumentum.

Speculationis interìm profundioris eſt
xpiſcari, an *calore* duntaxàt *nativo*,
el *extraneo coadjutore*, vel more *ſpiri-*
uum ſtillatitiorum particulæ *genii* &
guræ diverſæ, quæ modò invicem coa-
ıêre, ſoluto nexu communi, viz. *agi-*
ores, & magis *volatiles* à *maſſâ terreſtri*
berate in Spirituum albo conſcribi dig-
iſſimæ fuerint: Verum hoc magis in-
ubium ſci. quòd *Spiritus humani* ſum-
ıo Naturæ conamine abſoluti, *Luce, ca-*
re, cæteriſque influentiis inſigniti *Solis*
dinſtar ſupereminent; quò *Lux* eorum
arior, quò *calor vegetior*, quò demùm
eliquæ influentiæ magis *vitales*, eò *Com-*
odius, eò *expeditius*, Spartam ador-
ant; à proſpero quorum miniſterio
mnes quotquot in corporibus noſtris
rmentationes pendent, & (ut multa
aucis abſolvam) *mentis* juxta & *corporis*
ıtegra, & illibata vertitur Sanitas.

Haud magni intereſt dignoſcere, quæ
piritum copia ad vitæ humanæ *conſer-*
ationem ac *ſuſtentationem* neceſſaria,
dum

dum luculentiùs conſtet, *eos* de *tincturâ genio*, & *uſu* liquorum vel maſſæ participare è quâ eliciebantur, tum quoque pro *ſuccorum puritate*, *ſimplicitate* aut *fæculentiâ*, & *vitio*, atque *rarefactioni regimine* magis minuſve *limatos*, *ſinceros* vel *turbidos*; & noxios.

Me inſuper lubentius præbeo credulum, *Spiritus* non eſſe *membrorum particularium Lares*, & *accolas*, ſed pro *Animæ* imperio pro *liquorum* fluxu, pro *vaſorum*, *partiumque* contiguitate, rectitudine, & conſenſu, nunc in hæc, nunc in illa organa *motu voluntario* ſemet inſinuare vel *violento* amandari, & impelli: Hoc in vulnere *aculeo*, aut *morſu venenato* parti uni illato, ſat illuſtre; quò *ſpiritus* turmatìm confluunt, ut *illi* maturè ſuccurrant: Nondum itaque opinioni aſſentior de continuâ *ſpirituum* texturâ; quin potiùs illos à *genere nervoſo*, *aliorumque vaſorum communitate* citiſſimam *mali* communicationem accipere auguror.

Secundò, aliquoties contingit, ut *Spiritus* à *puritate nativâ* deſciſcant; vel in tam *minutulis ſubſtantiis* citra pulverem,

rem, & ſudorem *nævi* deprehendantur; interdum quippe *Spiritus abortivi* fiunt, pereuntq; priuſquam *Maturitatis* acmen attigerint, multoties evadunt *degeneres*, & pluries labem *ab extra* contrahunt.

Sin minus *ſucci*, vel *maſſa* è quâ conflantur *Spiritus*, *uniformis* fuerit, *ſincera* & *vitii cujuſcunque expers*, planè fidem ſuperat *illos* omnes numeros, & cumulatam aſſecuturos perfectionem: pari quidem opere laterem laves, ab *impuro fonte aquam* haurias *limpidiſſimam*, ac à *chylo corrupto* & *vitiato ſpiritus* elici *vitales* & *beneficos* expectes: Si tamen *alimentum* fuerit *euchymum*, in ipsâ *Spirituum* elaboratione errores ſanè pergrandes obvenire poſſint, ſive à *calore præternaturali* maſſam ſubigendam vehementiùs urgente, ſive ab *imperfectâ*, & *inæquali* particularum *ſeparatione*, ſive à *perniciosâ* frigoris *acceſſione* cruditates admiſcente; poſtremò licèt *ſpiritus* fuerint *ſalutares*, *vegeti*, *accincti*, *motûs* tamen *anomoliâ* peccare poterunt, unde varia emergant morborum genera: Quod ad rem noſtram proximiùs attinet *Spiritus* plerumque *labem ab extra* contrahunt

hunt, *seminario* sci. *contagioso* imprægnati.

Aptitudo, & *propensitas* Spirituum ad inquinamentum pestilens suscipiendum *igneam*, potiusve *salinam* eorum *naturam* insignitèr denotare videntur; quâ de causâ habitâ etiam *subtilitatis* ratione fædus ineunt *Spiritus* auræ quidem pestilentialis *allectores*, longè avidiùs, quàm cum *materiâ impactâ*, & *crassiori*, impressionum pneumaticarum protinus incapaci: Nempe cùm *Spiritus* fuerint (sicuti paulò ante memoratum) *nitrosi*, *inflammabiles*, itèm *microcosmi excubitores*, ob agnationem *veneni pestilentialis*, aggressus non tam *accipiunt*, quàm eos *provocant*; quemadmodum lucerna nuper extincta (modò distantia non fuerit remota nimis) ratione affinitatis, flammam quasi allicit, & ab intimo ejus amplexu accenditur: Sive demùm *effluvia pestifera* figuræ consimilis utcunque propter *qualitatem deleteriam* illis adversa fuerint, res haud datur certior, quàm eos ad *labis veneficæ* hospitalitatem pronos, prout è supra dictis colligi poterit.

Postquam *venenum pestilens* in sinus *Spirituum* admissum, nefariè illos *cor-*

rumpens

rumpens vix fari licet, quales in corpore humano futuræ alterationes; ſci: *Spiritus* qui nuperrimè *aerei*, *lucidi*, & *ſolares*, mox *occidui*, velut noctem, tenebraſque cimmerias aſſumunt, & induunt; & tum propter *compides injectas*, tum propter *caliginem*, corpus illuſtrare, idque à morborum impetu tueri nequeunt; vel *calore vehementi*, & *præternaturali*, igniti, evadunt *empyreumatici*.

Tertiò, hiſce oratione Laconicâ perpenſis, reſtat ut enarrem, quo pacto corpus humanum à *Spirituum corruptelâ*, & *infectione* lædatur; neſcio ſanè an in rerum naturâ detur urgentius malum, quàm, ut *Spiritus*, qui Microcoſmi *Satellites Regii*, imò *Dii Tutelares*, ſuppetiarum, & præſidii vice, *deſertores* agant, & Patriæ *infidi proditores*: at at nil clariùs, quàm *Spiritus* ſub imperium, ditionemque *labis peſtiferæ* prius cadere, quàm *corpori* & *viſceribus* tantillùm mali machinentur; utprimùm nempe nobis inſidiantur *effluvia peſtifera*, ſpirituum legiones, tanquam eſſet *Hannibal* ad portas, fortitèr colluctantes, ingreſſum prohibere, & de

 poſ-

possessione illa dimovere, & dejicere enituntur, pro aris & *focis* certaturi; quæ tamen *prælium adversum* facientes, & *debellatæ*, introrsùm cedunt, *quas* fugientes à tergo insectatur *hostis*, *easque* tandem *captivas*, & *dedititias* in triumphum ducit; inermem *corporis* molem facilè expugnaturus; hâc quidem methodo *tinctura pestilentialis* sanguinem inficit, unde *Cor*, & *pulmones* gravissimè patiuntur; hinc utique *succi nutritii degeneratio corruptiva* non sine magno *nervosi generis* malo; hinc *succi pancreatici acor adurens* summarum ægritudinum parens; hinc εὐτονία *corporis* labefactata, totius machinæ humanæ *eluxatio*, nec non sæpenumerò vitæ ipsius *extinctio*.

Quod *viscus nobile* viz. *Cor* primariam *morbi* vim persentiscere videtur, id nullo modo fieri conjicio, à *specificâ* (sicut perhibetur) *qualitate*, illi è regione velut *adversante*; perinde acsi de *pestilitatis* essentiâ foret tam *elata malitia*, ipsam (uti aliquibus placet) vitalitatis arcem evertere: *Cor* autem, mox ab *invasione* injuriâ afficitur, ob vasa *ejusdem* multifaria, *spiritumq*; unà cum liquoribus *circulationem*, vel

vel denique inſpiratis effluviis peſtilentialibus *aere* pallatis, propter facilem ad id tranſitum; de quâ re uberiùs ubi ad Signa deventum erit.

His itaque ſaltem veriſimilibus argumentorum momentis freti, *Luis ſeminarium* in *Spiritibus* primariò nidulari; quorundam inſcitiam non ſatis miremur, qui inſtitutâ *cadaverum* peſte, aliiſque id genus affectibus *interfectorum* diſquiſitione anatomicâ, *cauſam*, & *mineram* ſe detecturos confidunt: *Vir quidam* reconditæ eruditionis, & in re anatomicâ, ſiquis alius, probè exercitatus, ſed peſte nuperâ infæliciter extinctus; ſe in *plexûs choroidis angulis extremis* verſus cerebellum *veſiculam quandam minimam* obſervaſſe narravit; alii *pulmones* admodùm *putres*, *maculiſque peſtiferis* hinc illinc ruſtos animadvertêre; alii *Cor* mirè *tumefactum*, & *ſtigmatibus*, velut nigro notatum carbone, ſe vidiſſe retulerunt; cætereà autem nil patentius, quàm *viſcera hæc* quadantenùs *campos* fuiſſe *Martios*, in quibus *Spiritus* cum *veneno peſtifero* manus conſeruêre: nec quempiam admiratio teneat, *malignitate* ſolennitèr

triumphante potitæ victoriæ *ſpolia*, & *inſignia* ubivis loci reperta jacere.

Quamobrem licèt ratum ſit, obvia, & apertiſſima *Peſtilentiæ* indicia à *causâ* pendere *Spirituali*, & *inviſibili*, cujus effectus tamen autopſiâ interdum detegantur, mihi non eſt in animo *diſſectiones* tanquam *inutiles* improbare, *quarum* quotidiano adminiculo *Medicina* prope jam à *conjecturalis artis opprobrio* ſe liberavit; quum verò cadaverum apertio, *peſte* jugulatorum, periculo non vacat, & vix quicquam nos de ejus naturâ edocet; certè majores Medicinæ adepto honores decernendi, qui intimè perſpectis *Spirituum origine*, *naturâ*, *uſu*, & *defectibus quibuſcunque*, artificio ſingulari optima norit *ægritudini eorum* occurrere, & *immatura* hinc mortalium *fata* præcavere.

Poſtremò, ut ſupremam manum doctrinæ huic de *ſpirituum infectione* imponam, invictiſſimum à Curationis ſcopo argumentum ſubjungatur; plus millies enim expertus ſum quod *remedia alexiteria*, & *Cardiaca*, quò *ſubtiliora*, & magis *pneumatica*, eò certius, citiuſque *auram peſtilentem* velut armis victricibus domuerunt;

erunt; atque è contra, quæ *crassa*, & *fæculenta*, correptis tardo, si ulli fuêre subsidio, sed hæc relegamus in sectionem de Curatione.

SECTIO QUARTA.

De Luis cum aliis Morbis complicatione, & imprimis cum Scorbuto.

PEstilentia uti omnium, quotquot sunt morborum *Princeps*, & *Coryphæus*, ita cum iis *implicandi* gaudet privilegio; plane ut è plusquam mille malis quibus miserè conflictamur *mortales*, non minùs *affectus* quilibet eminentiæ prærogativamex debito concedat,quàm ex contrarietate, aut antipathiâ à triumphante illius imperio immunis existat.

Si non abutentis esset otio, & patientiâ Lectoris, ægritudinum quarumcunque syllabum exhibendo, fidem assertioni huic vix infirmam conciliare potuerim; sed vela contraho,etenim *morbos* inter *miscel-*

los, alios, atque alios, reliquis interiorem & propiorem cum *Peſte* ſocietatem iniviſſe obſervatio crebra abundè patefecit; vel nimirum ob *venenoſitatem communem*, vel ob *peculiarem* utriuſque,& *mineram* proximè *congenerem.*

Primæ Claſſis ſit *Lues Venerea*, cui (cæteris tantiſpèr omiſſis) ſe comitem adjunxit *ſemen peſtiferum* inſiſtere liceat.

Coortâ primitùs *peſtilentiâ*, mox emanavit fama,omnes *morbo quovis teterrimo*, putà *gallico* cruciatos, à *correptione peſtiferâ* protinùs ſecuros fore: hinc quidam, proh ſceleris, & impietatis portentum! imprudentèr,& laſcivè feroces,ut ſe incolumes præſtarent, in immundiſſimos ruebant amplexus: præterquàm verò *qualitatem veneficam* huic morbo *peculiarem*, & ei fœdere arctiſſimo *conjunctam*,præter *exhauſtas*, *collapſasque vires*, præter *fatiſcentem* corporis *tonum*; hoc ſci: acceſſit, tanquam ſuprema miſeriæ coronis, *virus* quippe *præfatum* labis peſtiferæ coitionem velut *magneticè* deperibat: ceterùm paucorum dierum mora temeritatem antehàc inauditum ſolidè redarguit; eò quod plerique *hoc Antidoto* perbellè licèt

muniti

muniti, à *contagii* tamen *peſtiferi ſuperve-nientis* impetu extinguebantur; tantum nempe aberat *morbum Neopolitanum* potuiſſe quempiam à tantis aggreſſibus tueri, ut *bubones venerei* ſæpenumerò, promptâ quidē tranſmutatione, emerſerint *peſtilentes conjugatâ*; igitur *malignitate*, quid miraculi *ſingula* utriuſque morbi *ſymptomata* magis *effera*, magis *funeſta*.

Atqui *Naturæ* ſolers machinatio minimè hìc loci oblivioni tradenda, quæ ut *ſemet* ab utriſque in malo confœderatoribus *methodo eâdem* expediret, quandoque ſuâpte ſponte *Salivationem* moliebatur: Exinde res tota frequenter in vado collocata, *evacuatione illâ*, ſicuti decet, *progrediente*, & inſimul cum *veneno aſſociato* copióſiſſimè *humores ſeroſos*, & *noxios* exantlante.

Submonendi interim *juniores Medici* nè quoad hoc cœptum ſint inconſulti *Naturæ* imitatores; niſi cum pari ægrotantium diſcrimine, & periclitatione experiri velint, ac *Medicus* quidam *non nemo*, qui *pulverem* haùd ita pridem apud credulum vulgus *celebratum*, iterum, atque iterum deglutivit, unde *ſputatio interpo-*

 lata

lata cum ſymptomatum pravorum agmine, inſtitutâ tandem ab aliis *curatione methodicâ* hìc ægrè convaluit.

Ut difficultatem totius rei verbo infringam, haud longè à ſuſpicione abeſt, *Mercurium* aliquando in nonnullis corporibus diutinè, velut anguem in herbâ latitantem, illicò à *correptione peſtiferâ* è *latebris* proſilire poſſe, & *ptyaliſmum* excitare; *ardore* ſci: *febrili vehementiſſimo*, *medicamentis* quoque genii calidioris, *Argentum vivum* eouſque *conſopitum* expergefacientibus, & ſublimantibus: ſumma itaque cautela à *Practicantibus* adhibenda in *Mercurii* præſcriptione, non tantùm in *provectiori*, ſed præſertìm (quod maximè uſitatum nunc dierum) in *ætate infantili*, niſi benè calluerint *Artis medicæ conſulti*, quàm ocyſſimè, & dextrè *cacodæmonem* eliminare; nè forſitan præter malum modò recenſitum, *ulcera maligna*, *oſſiumque caries* (quod obſervationibus medicis abundè confirmatum) tum *inſcitiam* hominum malè practicantium, tum illatum *ægris* nocumentum ſigno indelebili conſignent..

Utcúnque non me latet, poſſe *virus*

peſti-

pestilens citra adjutorium *glandulas* obsidendo, *eas* tumefaciendo, & *laticis serosi* transitum impediendo, *ulcuscula* etiam in ore excitando, *Mercurii* adinstar *Salivationem* inducere, hoc utique in *febribus malignis* haud infrequens, prout suo loco dicetur.

Demùm tam clara, tam explorata res est, *Pestilentiam*, & *Luem Veneream* arctâ implicari familiaritate, ob *affinem virulentiam* corpori humano *inimicissimam*, ut quidem luderetur opera in ulteriori confirmatione: neque hâc in re contra nos militat *quorundam opinio*, quæ statuit *Luis veneree* seminarium in *humiditate*; *Pestis* autem in *siccitate* hospitari; dummodò symptomata *affectus utriusque*, & *ulcera*, naturam illorum *communem* esse, h. e. *salinam*, clarè patefaciant: sin minùs hoc concessum, ratione tamen *venenositatis* facilè maritari poterunt, unitisque viribus maximo mortales adoriri detremento.

Cæterùm amicitia inter *Pestilentiam*, & *Scorbutum* non *levis*, & *suffragatoria*, sed *firma*, & *perpetua*, quorum eminet *intimior coalescentia*, velut commilitonum con-

conjuratorum, *ſalinâ* nimirum *parentelâ* indubiè ſubortorum; etenim ſive *tranſplantationis præmemoratæ* recurrat memoria, viz. quòd *miaſma peſtilens* ab *Imperio Turcico* in *Belgium* tranſvectum erat, ubi primò affectus hi *fœderati:* ſive animadvertat quiſpiam, quàm *epidemica* multò ante apud nos *affectio Scorbutica*, ei minimè portenti ſimile videbitur, *morbos utroſque* fore *domeſticos*, & velut *conſpiratione* in genus humanum *factâ*, longè, latèque debacchari; à *propenſa* itaque illorum *coitione*, cujuſnam fuerint indolis, ſat obvium: qualis flammarum immiſcendi ſeſe invicem, & uniendi ardor, *par*, ſi non *concitatior*, in *ſalinis particulis* ſocietatis, & accuratæ conformitatis, *pruritus*.

Salium licèt diverſa fuerint genera, & immane diſcrimen, quoties tamen conveniunt, tantâ mox conjunctione ferruminantur, mutuóque coaleſcunt, ut nullâ deinceps arte ſegregari poſſint, quâ de causâ *affectus hi* confœderationis tam pertinaces erant, ut *Peſtis nupera* paſſim appellaretur *tranſmarina Scorbutica*, cujus tyrocinia propter novam *fomitis parati*, *familiaris*, & *congeneris* acceſſionem celerrimè progrediebantur. Fæcunda

Fæcunda inſuper *connubii* phænomena, morborum horum *viciniam*, & *conſanguinitatem* palàm fecêre, ſicuti paulò poſt dicetur: verum ut pleniùs *concordantiæ* ſpecimen exhibeam, mihi quædam (cæteris jam miſſis) ſymptomata recitare fas ſit, ubi imprimis occurrunt *maculæ* utriſque morbis communes, ſigna *amborum* diagnoſtica.

Quoad *maculas peſtilentes*, correptorum nonnullorum *cuticulæ* erant tam *maculoſæ*, ut vix ulla corporis pars *ſtigmatibus* vacua deprehenderetur; certè univerſalis *eorundem* diffuſio, omnia cutis ſpiracula poſſidebat; *veneno* ſcilicet *peſtilentiali* admodùm *exagitato*, & *diſpalato*, de quâ re alibì.

Si facies, & conditiones *macularum* in utroque morbo ſpectandæ, haud ſatis ſcio quid diſcriminis obſervari queat; etenim quoad *magnitudinem*, & *figuram*, maculæ peſtilentiales nunc emerſerunt latæ, nunc contractiores; conſimiliter ac in *Scorbuto ſolitario*: quoad *durationem*, tum *his*, tum *illis* confeſtìm *evaneſcere* & *redire* viciſſim ſolenne, atque aliquandò ultra biduum, triduumve *ſtabiles* hærere: exin ab

ab *imperitis quibuſdam mulierculis*, 8
ſciolis aliquot, maculæ Scorbuticæ ſtigmat
habebantur peſtiferè læthalia : quoad *co*
lorem petechiæ peſtilentiales, juxta ac i
Scorbuto, *Floridæ*, pulicûm morſuras re
cens illatas, ad amuſſim referentes : inter
dum verò *obſcuræ*, & *liveſcentes* depre
hendebantur ; in puero quodam *purpu*
raceæ, cujus corpus undiquaque, velu
floribus violarum, interpictum; in nonnulli
nigræ, à *Syderatis* cautè admodùm diſcre
pandæ.

Quàm in ſuper *morbi hi* amplexìm *con*
fæduſti, alia quidem apertiſſimè indica
bant Symptomata, viz. *alvi dejectiones* i
utriſque affectibus *copioſiſſimæ*, quæ dun
taxàt ſupprimi poterant opportunâ re
mediorum exhibitione, *ſalinam* eorun
dem *naturam* optimè contemperantium
quòd ſi *fluxus* aliquandiu perſeveraverit
ingens ſanè, & inexpiabile malum *ægri*
ſolebat machinari ; unde multoties *inteſti*
norum corroſio, & inflammatio, iten
illorum ſphacælatio, præeuntibus tormini
bus perquàm graviſſimis, & plerúmque
copiosâ ſanguinis dejectione : poſtremò
tumores, & ulcera *conſortium* horum
affectuum

ffectuum *intimius* pulcherrimè indicabant, prout in Sectione de Curatione docebitur.

Pestilentia interìm ut *Scorbuto* amicitiæ, & Unionis parem referret gratiam, in correptos plurimos *ideam suam* impressit priùs à *labe illâ* immunes: certè quid miraculi post tantam *sanguinis*, *cæterorumque succorum* conturbationem, & degenerationem; post *particularum* maximè *subtilissimarum*, & *spirituum* denique exhalationem, aut suffocationem, *diathesin* superinduci *Scorbuticam*, remediis quibusvis, licèt generosissimis, ægrè cedentem.

Restat jam, ut paucis scrutemur, ecquid commodi è *Luis* cum aliis morbis *confæderatione* accreverit. Geminam historiam, unam de *Tabe*, de *Scrophulâ* alteram, hìc proponam.

Puella quædam 15 circiter annorum admodùm *extenuata*, ut ossa præter, ac cutim, vix quid superesse videretur, *hæc* cùm nil alimenti per spatium 14 dierum sumpserat, diu habebatur ab omnibus pro deploratâ; ego ad *matrem ipsius*, *duosque alios* in domo illâ *peste* laborantes *vocatus*

catus, *correptorum* in me curationem suscepi, quibus statìm convalescentibus; tandem *hanc semimortuam* Lues invasit; *quæ* modò velut *extincta* jacuit, calore febrili mirè *animata*, artus movere cœpit, & *remediorum* ope *Alexipharmacorum*, *quæ* tamdiù *elinguis*, de *tumoribus* hìc illìc *dolorificis* conquerebatur; *Bubones* autem *emersuri* (quantum conjecturâ assequor) ob succi defectum, minimè suppurati erant, sed ob copiosissimam transpirationem valdè beneficam subsidentes evanuêre; intra duas septimanas (Deo annuente) *puella* præter spem, & opinionem omnium in integrum restituebatur, tabe enim indies discedente.

Virgo altera ultra 16 agens ætatis annum, à teneris unguiculis tam *scrophulosa*, ut *strumæ* multiplices, & obstinaces, nullo remediorum genere tolli poterint; *hæc* tandem *peste* afficiebatur, *tumoribusque strumosis* supervenêre *parotides*, quibus suppuratis, & pus affatìm effundentibus, tam à *Lue*, quàm à *morbo contumacissimo*, & *diuturno* liberabatur *ægra*.

Quidam *podagrici*, aliisque affectibus inveteratis vexati, *auspicatâ hâc associatione* restituti

restituti erant : reverà omnes ferè Luem perpessi, curatione v. a. e. administratâ, rectiùs posteà valuêre; planè ut non modò *venenum* aliquandò, sed *ipsa Pestis* vim obtinuerit medicamenti: hactenus de *Luis complicatione*: Signa ejus jam describenda veniunt.

SECTIO QUINTA.

De Pestis nuperæ Signis manifestis.

PRæter rem nostram omninò foret, multifaria *Constitutionis Pestilentis* phænomena hìc tradere, quæ (modò fides eventui habenda) *phantasiæ* utplurimùm *infirmæ*, & *conjecturæ* deliramenta jure merito censenda; sive à *Cometis*, *Planetarum Conjunctionibus*, cæterisque id genus indiciis deprompta: qualia precor de *Contagio* aliunde *advecto* hariolorum auguria? an *Cometarum* caudæ *aculeo pestelentiali* semper armatæ? *aerne impurior*, & *insalubrior*? an *fames* Pestilentiæ nu-

peræ

peræ *anteambulo?* an denique visa *Infectorum* multitudo insolita, nubium adinstar? immò è contra (uti supra memoratum) cùm omnia viderentur *fausta*, *serena* omnia, defunctos quidem periculis, & in utramvis aurem dormientes, *Lues hæc* improvisâ saltem, pænè dixeram transplantatione fortuitâ ad nos trajiciebatur: ab *effectis* itaque signa petere satius duco ad institutum nostrum propiùs spectantia.

Pauca admodùm occurrunt Signa *Lui pestiferæ* appropriata, quæ cùm affectuum ferè omnium, præcipuè acutorum *Epitome* fuerint, & *compendium*, utpote cum *iis* confœderata, tot, & tam varia signa exhibere solet, ut definitus eorum vix tradi Elenchus queat: Ego interìm satisfecisse videar, si illa solummodò depinxero, quæ juxta observationem quotidianam magis *publica*, & in plerisque ægris *obvia*, & *familiaria*: Hæc autem methodi gratiâ in duas classes dispescam.

Primæ, Sunto manifesta correptionis signa.

Secundæ, Quæ mox ab invasione apparuerunt. Me hìc necessariò prælibare oportet,

oportet, *Pestilentiam* secundum ægri *constitutionem*, *ætatem*, *anni tempestatem*, *prægressos*, sive *præsentes morbos*, *pravam victûs rationem*, *seminarium* utique ab infectis *deciduum*, ejusque *virulentiam*, ac *gradum*, alia, atque alia, protinùs incerta, nonnunquàm contraria dedisse adventûs indicia.

Symptomata primi ordinis erant *Horror*, *Vomitus*, *Delirium*, *Vertigo*, *Cæphalalgia*, *Sopor*.

Secundi, *Febris*, *Vigiliæ*, *Cordis palpitatio*, *Hæmorrhagia narium*, *incendiumque præcordiorum*.

Signa magis *peculiaria*, & Lui *appropriata*, viz. *Pustulæ*, nostro idiomate **Blains**, *Bubones*, *Parotides*, *Carbunculi*, *Petechiæ*, & *maculæ pestilentes* Anglicè **Tokens**, de quibus sigillatìm.

Ignoro quidèm, an in rerum naturâ (prout iterùm atque iterùm admonui) quid exploratius, quàm *venenum pestilens* fore tam *subtile*, & tam *subdolâ insinuatione* corpus subire, ut raró admodùm primaria ejus obreptio è longinquo prolatur; ideóque quod de *sensili* Pestis *appulsu* vulgò traditur, nempe correptos

ipsissimo invasionis *articulo* velut *ictum illatum* sentire, quasi *plaga* tunc temporis *inflicta* fuisset, phantasiæ corruptæ, & conjecturæ potiùs attribuendum reor, quàm judicio explorationis compoti: solenne nimirùm rudi plebeculæ terrore quovis exanimatæ, varia passìm imaginari, & fingere commenta; saltem quod diù apud vulgus obtinuit, id altiùs impressum fidelitèr hæret, argumentis demùm haud ullis delebile.

Proinde, cùm hoc hominûm genus (sicuti multis retrò annis increbuit fama) methodo præfatâ *Luem* corripere crediderit, quidni opinioni utut inconsultæ assensus plenus, indubiumque suffragium tribuatur? quò fit, ut mortales pertinaciter persuasi, *ictùm invasionis* expectent, & quodammodò illatum sentiant.

Atquì non me fugit, nonnullos τὸ νῦν *insultûs pestiferi* detexisse, haustis tunc odoribus teterrimis, & ingratissimis, eò quòd *seminarium pestilens* (uti suprà proditum) se aliis corporibus immiscens, unàque cum iis è *pingui*, & *crassâ materiâ* constantibus, *venenum subtile* naribus quandòque ingerebat.

Poste-

Posteaquàm *miasmata pestilentialia* quempiam adorta fuissent, & *spirituum* devicissent copias; *sanguinis* massa, & reliqui corporis *succi* labem accepêre; hinc *orgasmi* vix *compescendi*, hinc *Symptomatum* Symdrome, quorum Dux, & vexillarius *Rigor*, sive *horripilatio citra causam quamlibet manifestam* mutationis tam inopinatæ, & subitaneæ.

Symptoma hoc *Naturæ* laborantis colluctationi agonisticæ ortum debet, quæ *malignitatis* vim fortiter oppugnans, illum *frigoris* quasi *invadentis* sensum inferre videtur, à seminarii pestilentialis *intrositate* pendentem; consimiliter ac *Nitrum delibatum* linguæ *saporem* velut *frigidiusculum* imprimere solet: Rigorem porrò quoad causam, à *veneficà Luis qualitate* Calorem Nativum enervante, & obruente, proficisci suspicor; atque motus spasmicos à *nervosi generis* affectione; *particulis* sci. *salsis*, *asperis*, & *malignis*, atque eàpropter *heterogeneis*, in exiles admodùm Vasculorum istorum exquisitè sensilium meatus confertìm amandatis, quæ *dulcorationis*, *lævigationis*, & *emendationis* omninò incapaces, *irritando*,

vellicando & nonnunquam *cauſticando* motus convulſivos, & involuntarios excitare valent.

Correptorum pars maxima *horrorem hunc* patiebatur, alii tamen *graviorem*, alii *mitiorem*; de præmaturâ autem *liquoris nervoſi* labe dubitare ampliùs non licet, itémque *ſanguinis* diatheſin non niſi paulò poſt immutatam; cruorem nempe, vel propter *effluviorum veneficorum ſubtilitatem*, vel propter *fibrarum robur*, ac *tenacitatem*, coinquinamenti noxam aut tardiùs admittere, vel *ſuſceptam* diutiùs cælare, lubens aſſentior.

Certè tam rara exiſtit *nervorum* textura, tanta *generis nervoſi* conſpiratio, & conſenſus, tam denique eximia *liquoris-pneumatici* perfectio, ut ubiprimùm incommodi quid appropinquaverit, *corpora* exquiſitè *ſenſilia*, & *ſpiritus* præſidium iſtìc *agentes*, mali *appulſu* moveantur, concutiantur, & in *tremores ſpaſmicos* cieantur, quibus ſe in libertatem vindicent, & hoſtem protinùs excutiant: demùm pro veriſimili habeo *inquinamentum peſtilens* è *nervis*, in *muſculos* explodi, exin *tenſio*, *tremor*, *vellicatio*, & univerſi cor-

corporis *concussio*, cum *pandiculatione iteratâ*, haùd secùs ac in *febribus putridis*, & *malignis*.

Duratio *horripilationis* incerta erat, uti & gradus, cujus *terminatio* nunc *brevior*, nunc *protractior*, interdum intra sesquihoram Cessavit *Rigor*, crebriùs ultra quatuor, vel quinque horas perseveravit: hoc attribuendum Conjicio, vel seminarii pestiferi *copiæ*, *malitiæ*, vel Naturæ *Colluctationi prosperæ*, aut ejusdem *impotentiæ*.

Horrorem vix adhuc cessantem urgentiùs ut plurimùm premebant *Nausea*, & *vomitus*, unde maxima *cibi* aversatio, & tantum Stomachi fastidium, ut ægri mox ab invasione pestiferâ *æsculenta* modò *gratissima*, nè conspicere ferrent, vel sermonem de *iis* habitum audire, quo non dabatur certius, & indubitatum magis *correptionis* testimonium?

Præter *inappetentiam*, & *nauseam*, quosdam graviter infestabant *vomitiones*, crapulâ plus sæpè earundem anteambulone, quæ nonnullis excussæ *molestiores*, & magis *periculosæ* ob qualitatem *Luis* veneficam, *ventriculum* ingestis quando-

que

que vacuum moleftè *irritantem*, & *fub-vertentem*; *hunc* fci. propter *contextum nervofum* exquifito admodùm fenfu donatum, *fuccos quofcunque mordaces, humorefque corruptos*, prout poterit, excernere experimur; nec minùs *illum* univerfi corporis tutelæ, nè quid mali accidat à *veneno peftilentiali*, *indolis* quidem *falinæ*, quin & eâ de causâ *pungentis*, & *corofivæ*, invigilare, & infurgere: quorsùm hâc in re neminem pofteà dubitatio habeat, viz. *ventriculum* ob *contexturam nervofam* aliena omnia præfertìm inimica, & *peftifera*, pro valdè è fundo fuo quamprimùm ejicere.

Plerique tam *immanem*, & *diuturnam* fubiêre *irritationem*, ut illa quibufcunque remediis ægrè *compefci*, aut *fifti* potuerit, ut *medicamenta ipfa* utunque ad plures vices iterata redderentur; immò frequentèr *vomendi* conatus lacefcebat quoufque de viribus *infirmi* actum fuerit Symptomate adhuc permanente, & vigente, nec non feminario peftilenti altiores agente radices.

Ejecta per *fuperiora*, exantlatâ priùs *humorum* ibi *congeftrorum* fuburrâ, in con-

conspectum se dederunt *biliosa*, diutinè floris instar cerevisialis *fermentascentia*; quoad *tincturam*, & *colorem*, persæpè *subviridia*, & *porracea*, nonnunquàm tam *fætida*, ut *correptorum* vel cubicula introire vix cuipiam salvis naribus licuerit, ob *prodigiosam*, & *præcellentem malignitatem*, sive *putredinem*.

Infaustus medicamentorum usus, multo sanè usu vomitionem licèt enormem aliàs mox sistentium, ubi etiam *ingens sitis*, *calorque fervidus* aderant, in ventriculo *carbunculi*, aut *mortis* periculum imminere suspicionem præbuit, ideòque languentes hi *animam* (si Helmontio fides) in illo sitam evomuêre, quod ampliùs in prognosticis patebit.

Priusquàm pergo, *Charissimæ Patriæ* salus, & *Posterorum* cura à me exigunt, ut *Empericorum* cujuscunque ordinis *inscitiam nefariam* in apricum proferam, quibus nimirùm ex usu erat, *remedia emetica* passìm propinare; profectò hâc praxi plurimi è medio sublati erant, auctâ hinc *vomitione Symptomaticâ*; mihi autem ad hujusmodi languentes vocato, in istâ rerum angustiâ, quid factitandum

optimè perpensâ *Canonum medicinalium* liturgiâ, haùd expedita erat deliberatio; tametſi enìm omnia ex *Arte* adminiſtrarentur, res tamen in pejus ruebat; quaproptèr arduum nìmis reperi penſum, lapſos ſemel per errores temerarios, & fatales ſuffulcire, & firmare, non minùs in *morbo peracutiſſimo*, quàm in *bello gerendo*, quod ex infrà dicendis patebit.

Cæterùm, unde primaria *Ventriculi* affectio, ſi cuipiam percontandi animus, & quibuſnam meatibus illum adire queat *venenum peſtilens*? ut illius dubitationi ſatisfaciam, nil magis in propatulo, quàm *miaſmata peſtilentialia*, non tantùm per apertos portus, ſed per cutis ſpiracula frequentèr ad *nervoſum genus* clàm tranſire, à quo ad reliquas partes fit eorundem communicatio; hoc quippe *nervis* proprium, non ſolummodò primariam malignitatis impreſſionem *Stomacho* impertire ob *conſenſum Catholicum*, quàm *illam* quocunque modò *advectam* ſuſtinere, effectu interìm haud diſſimili, ac *Vomitorio exhibito*.

Aliquandò ſe *eſculentis* immiſcere ſolet *aura peſtilens*, & unà cum *iis* deglutiri;

tiri; *ſolutis* inde, & liquatis poſt tantillam moram *ingeſtis* per *ſalivam* maſticationis muneri *dicatam*, & *ventriculi* pyrotechniam, *ſemen peſtilens* libertate potitum, & exaltatum vi *diſſolventis acidi* potentius evadit, minimè impar *Arſenico*, vellicatione, & corroſione nonnunquàm *Vomitiones* provocanti non cohibendas, utique & *motus* interdùm *Convulſivos*: Hoc toties à me obſervatum, dum plerique bonâ, & integrâ valetudine ſtatim à *commeſtione* ægrotaverint, & *cibum* aliàs *euchymum*, & *laudabilem*, velut *impurum*, ac *Venenatum* evomuerint, ut de hâc re nemo ampliùs in Conſilio fluctuet.

Ab *odoribus* inſuper *vomitus* excitari ſolet, tum *graveolentibus*, tum *aliis*, correptorum naturæ, & conſtitutioni antipathiâ quâdam *contrariis*; hoc evenire conjicio ob harmoniam, & conſenſum *organorum olfactûs*, & *ſtomachi*, quorum vaſa per *membranam Communem* tam connexa, ut *afflatos* é materia putri *odores tetros*, & *ingratos* ſagaciter *Ventriculus* perſentiſcat, unde illicò *faſtidium*, & *ſimultas*; mihi interìm venia indulgeatur uni-

unicum hìc obiter annotandi; ſci: uti multis in caſibus *remediorum emeticorum* exhibitio funeſta, ita quidni ab *odorum quorundam* olfactu ſat efficacitèr, & tutiùs longè, inſtitui poterit *humorum noxiorum* per *ſuperiora* eductio; ſiquidèm è contra *aceti*, & aliorum id genus *odoratu* vomitum ſiſti experientia palàm fecerit: Ingenuè fateor me non pluriès experimentum hoc peregiſſe, ſit utcunque penes *medicum rationalem* ejus periculum facere.

Quinetiam *ægri* ferè omnes, mox ab hauſtâ *infectione* delirarunt, circa *plateas*, & *agros*, quoquoversùm (niſi detinerentur) vagantes; nonnulli perambulatione valdè incertâ feſſi, *ingraveſcente* etiam *malo*, conciderunt, neſcii omninò quid rei actum, unde ventum, ubinam loci erratum: Ut denique repetam quod ſuprà evulgatum, omne *veneni* genus hâc in tragœdiâ congredi videbatur, ſuas quodque partes acturum.

Alios *vertigo* invaſit, unde correpti citrà *circumgyrationes* ab extra, capita Circumferri credebant: *cerebrum* haud dubio à *miaſmate peſtilentiali* graviſſimè im-

mpetebatur, non tantùm quia nil spiriti-
us obfuscatis solennius, quàm omnia velut
er somnia transagere, sed potiùs à vene-
i *indole inflammatoriâ*, *causticâ*, *narcoticâ*,
ut vasorum *texturâ*, & *consensu* hoc pen-
ere, *liquorumve* variâ conditione, Atque
tiam *hanc Vertiginem* ab *inordinato*, & *ano-*
olo spirituum *motu* interdùm profectam
uisse, nostra fert sententia.

Verùm de *Cæphalalgiâ* plures conque-
ebantur, quorum capita tam vehemen-
èr dolebant, acsi in diversas dissilirent
artes, malum siquod aliud intolera-
ile, quippe quod absque ullâ remissione,
ut intervallis sæviebat, *hoste* non suâpte
ponte *pacato*, sed *naturæ* duntaxàt, & *me-*
icamentorum virtute debellato; reverà
ix quid patentius, quàm *meninges* à
iasmate salino stimulatas, tantam exhi-
uisse languentibus molestiam; horum
uotquot diem supremum obierunt, do-
ore ad extremum spiritum ferociente, &
ancinante, de *Cerebri* inflammatione,
orrosione, item spacelatione, minimè le-
is suspicio aderat.

In hoc quoque Symptomatûm ordine
Sopor annumerandus, eò quod plurimi
ab

ab ipsissimo *invasionis* articulo admodùm *Comatosi* evadebant interdiu, noctúque altè dormitantes, quasi *opiatâ confectione* inebriati: aliqui in rebus suis occupati, cum amicis, alii colloquium ferentes (prout è supra dictis pateat) aliaque negotia agentes, derepentè nequicquam reluctantes, in profundam, & persæpe infaustam prolapsi sunt somnolentiam.

Quo autem pacto *virus pestilens* sibi *virtutem narcoticam* adsiscat, non mihi in promptu explicare, an sci. ratione *ipsius seminarii*? An ob cognationem & complicationem cum *Scorbuto*? An propter *malignitatem præcellentem*, *eximiamque malitiam*? An medullosa *cerebri* substantiâ afficiatur? An *Circulatione* aliqualitèr *præpeditâ*, vel *coagulatio*, vel *sanguinis* extravatio Symptoma hoc inducat? Sive labes obrepat *nervorum* originationi illata? nodus hic quidèm altero Hippocrate dignus: Apud omnes interìm in confesso *virus pestilens* non tantùm ob *soporem*, magis *fixum*, & *Contumacius* reddi, sed *genus nervosum* inde gravitèr pati, & heu nimis! debilitari.

Secundi ordinis Spmptoma primum esto

[ſ]to *Febris*, quæ (uti priùs dictum) [P]eſtilentiæ nuperæ utplurimùm *comes fi*[d]*iſſima* erat: tametſi *Lues* quandoque [c]orreptos multò citiùs vitâ privaverit, [q]uàm *ſanguis*, vel *ſucci reliqui* fermen[t]aſcerent: In conceſſis itaque ſit, labo[r]antium *Lue* partem longè majorem *febri*[c]*itaſſe*. *Hæc* autem *Febris* in quibuſdam [la]*tens*, & *occulta*, in aliis *manifeſtò* in[cal]aruit; illum ſanè in *re medicâ* parùm [v]erſatum arbitror, cui inexploratum *Fe*[b]*res* ſæpenumerò vel *malignas*, in morbi [e]xordio tam *obſcuras* fore, ut vix à [q]uopiam expertiſſimo deprehendi potu[e]rint, abſentibus tunc temporis *calore im*[m]*iti*, *pulſu inæquali*, ſimul ac *ſiti vehementi*, [al]ia tamen obſcuriora licèt *phænomena*, [at]que etiam *exitus* ſat, ſuperque evince[b]ant languentes *Febre* neutiquàm vacaſſe. [M]ulta profectò eveniant, preſertìm in [ac]*ceſſione*, quæ immenſam de illius *inſultu* [j]udicandi difficultatem adferant; viz. ſi [n]imia in venis, & arteriis acciderit maſſæ [ſa]nguineæ *turgeſcentia*, ſpatio ipſius *com*[m]*otioni*, & *depurationi* haud ſatis amplo, [v]el ſi *cruor* fuerit tam *tenuis*, *crudus*, & [d]*egener*, ut ægrè *fermentaſcere*, & *accendi*
queat;

queat; vel si *miasmata pestilentialia* congressu primo apparuerint *amica*, & sanguini semet immiscuerint citra notabilem ejus alterationem, aut ob *qualitatem* illorum *frigidam*, & *Stypticam*, unde exagitationis *tardatio*, si non *suppressio*.

Quamobrem nemo imposterùm *febrilem* abesse *invasionem* suspicetur, tametsi patentia, & indubitata *febris* phænomena non se statìm prodiderint: Verùm grassante *nuperâ peste* alitèr se res habebant; apertissima quippe signa *febris* præsentiam utplurimùm sat manifestò indicarunt, qualia nimirum *inquietudo summa*, *calor intensissimus* foràs, & intra, cum *siti inexplebili*, *ariditate*, & *nigritie linguæ*, *æstu præcordiorum intolerabili*, Cæterisque *accessionis febrilis* nunciis locupletissimis.

Quoad febris *exacerbationes*, & *remissiones*, observatione quotidianâ constitit, eas nunc *vagas*, & *mutabiles*, nunc *continuas*, absque ullis intervallis, interdum *remittentes*, cum periodis infidis quatuor, viij sæpe 10, vel 12. horarum: Et prout alternatio *rigoris*, & *ardoris* varia, nonnullis bis, terve horulæ spatio

vicissi-

viciſſitudinem expertis, aliis *tardiorem* re-
verſionis periodum compatientibus, ita ut
nſultus nunc *leviores*,nunc emicuerint *gra-
viores*, viz. qui paroxiſmi primi impetum
vix ſuſtinere valuit ; ſecundum alacritèr,
itpote mitiorem ſubivit, tertii rursùs,
vel quarti vehementiæ, & furori inten-
iſſimo ſuccubuit : Multotiès tranſacto
ine magno incommodo typo primo,
ecundus, reliquique inſequentes ſupra
nodum invaluêre ; tanta ſane eràt *morbi
eſſumi moris* verſutia, doluſque, ut de
jus *circuitu*, & *tyrannide* nil certi pro-
untiare potuerimus.

Cæterùm, ut plenam *varietatis tantæ*
enitiùs notitiam aſſequamur, diſquiren-
um.

Primo, Quæ paroxiſmorum inſtabilium
ıuſa aſſignanda ſit.

Secundo, Quæ reddatur ratio exa-
erbationis incertæ urgentibus typis.

A ſalino *Peſtis* ſeminario (quod argu-
ıentis quæſitiſſimis ſuprà probatum dedi)
nmanes in *ſanguine*, *aliiſque ſuccis* con-
tari poſſe tumultus, eccui dubium?
: *circuituum* incertitudo, vel *mineram*
eſpicit *morbificam*, vel *liquorum* natu-
ram,

ram, & motum: *minera morbifica* tum ratione *venenositatis*, tum *figuræ dissimilis*, Naturam suæ conservationis studiosissimam ad *noxii* expulsionem irritare consuevit, quâ tardâ existente, aut imperfectâ, vel illâ penitùs deficiente non absolvitur *depuratio*; *remittente* tamen aliquandiù *exagitatione*, spatium datur intercalare; quandoquidèm is *particularum venenatarum* genius, & figura peculiaris, ut aggressu primo rarissimè *conteri*, *liquari*, aut *subjugari* possint, sed datâ aliquali morâ *malum* progreditur sensìm, longiusque serpit, *idæam* ubivis *pestilentem* imprimens.

Verùm quò hostem ejiciciant, assiduam impendunt operam *Spiritus*, quorum tamen conatus non semper prosperi: Ut verbo hæc expediam, quemadmodum particularum homogenearum blanda assimilatio, & earundem indiscreta unio *regularem*, *Sociumque* cruori *motum* conciliat, ita ob inæqualitatem, & dissidium mixtorum, *Circulationis*, & *fermentationis* anomalia causatur, adeòque à liquoribus ipsis, & vasculis, præter *seminarium pestilens*, febrium harum inconstantiæ ratio petatur,

petatur, & fallax reversio, & neutiquàm à *corruptione* vel *simplicissimâ*, ullove (juxta veterûm placita) *putredinis* gradu.

Ego nè quidèm in uno languentium observare potui vel minimum *corruptionis* vestigium *cruori* impressum: inviti licèt, hoc fateri cogentur *medicastri* non sine summo *correptorum* malo, & magnâ illorum strage venam temerariè tundentes; nulla autem detecta labes in *sanguine*: certè erubuit tam fatatem inscitiam *innoxius cruor*, qui in hoc affectu utplurimùm solito floridior repertus.

Quòd *urgente paroxysmo* non uniformia, & æqualia erant *febris* tempora, uno aliud per vices incertas eludente, hoc fieri conjicio ab impotenti *Naturæ* luctâ cum *miasmate pestilentiali*; veluti enim *Febris* regularis habita, ubi omnes quotquot sunt alterationes *ordine recto*, & *discreto*, se invicèm insequuntur, ob materiæ morbificæ velut *æqualitatem*, *indolemque ductilem*; ita è contra ubi incertò movetur *seminarium pestilens*, typo interìm pergente, *novas* subinde excitans *commotiones*, ob materiæ forsan peccantis

contumaciam, five *asperitatem* minimè *lævigandam*, ibi reverfio, & motus *febris* inconftans, & fortuitus: Sed moram rumpo, reliqua figna fummatìm enumerare feftinans,

Somno plerique (uti fuprà traditum) primò *obruti*, mox *fepulti*; alii autem difpari fato *diuturnas*, & fæpe *fatales* egerunt *vigilias*; ita ut nè *remediis opiatis* ad plures licèt vices repetitis, *quies* conciliari potuerit; mihi perfvafiffimum eft, *cerebrum*, ipfiufque *membranas* à *veneno aculeato* iftoc in cafu *impeti*, & *vellicari*; *prætereà* fummo *caloris febrilis* æftu *vapores lenes*, & *blandos* ad cerebri irrigationem apprimè neceffarios *diffipari*, utique & deprædari, & fæpenumerò *fpiritus opimos accendi*, hinc *inflammationes* nullomodo *extinguendæ*, item *Cerebri* frequentèr *fphacelationes*.

Cæterùm inter hujufce ordinis figna, magìs eminet *Cordis palpitatio*; credebant quippe *Veteres* Auram peftilentem à proprietate *Cordi* fuiffe è diametro velut contrariam: Certa quidem res eft, plurimos *glifcente peftilentiâ nuperâ* Symptoma hoc graviffimum perpeffos; mihi

mihi tamen non ſatis innotuit injuriam peculiarem *Cordi* potiùs, quàm *viſceribus ïliis* illatam fuiſſe; niſi ratione *usûs*, & *fficii*, vel *texturæ.*

Ubiprimùm ſubtile *Peſtis* venenum ſemet, ſive per cutis ſpiracula, ſeu per ductus admodùm patentes, in *maſſam ſanuineam* inſinuaverit, tumultuationes in *llâ* commovens; profectò nil dubii, *cruoem* qualitate perquam malignâ *impræg‑atum*, inviolabili *circulationis* lege *Cor* ranſire, & *viſcus nobile* injuriâ afficere, x ab aſſiduâ *cordis* irritatione hoſtis xpugnationem enitentis, poſſe *palpita‑ionem* oriri: verùm ego hunc *cordis* af‑ectum, ob multiplicem ibi *fibrarum ner‑oſarum* contextum accidere pro ve‑iſimili habeo; nempe *miaſma peſtilens* tpote *ſalſuginoſum*, & *acre* nervoſo generi xiſtit *inſenſiſſimum*, unde *motus ſpaſmici* *viſcere hoc* excitari ſolent, *muſculis* tiam ipſiſſimâ de cauſâ *compatientibus*; uoad hæc in ſuâ quiſque (per me licet) t opinione.

Quàm tamen vehemens *cordis* palpi‑tio induci poſſit à labe peſtifera, hiſto‑a ſequens apertiſſimè evincet: Puerum

inviſi annum ætatis agentem circiter decimum quartum, ſolus hic, matre ipſius, & reliquis è familiâ languentibus, per dies aliquot incolumis perſtitit, qui tandem ex improviſo tam violentâ *cordis* palpitatione corripiebatur, ut *concuſſionem* & velut tripudiantis *motum ſpaſmicum* mihi, & aliis à longè obvium eſſet exaudire; incaſsùm, & abſque ullo levamine omnia quotquot erant ad manus exhibui medicamenta, perendiè enim correptionis optimæ ſpei puberem vita defecit: ſi quid ſuper hâc re conjecturâ aſſequi conceſſum, à Symptomatis *impetu aſſiduo* non tam *vaporum noxiorum*, quàm *Carbunculi* in *viſcere illo* emergentis ſuſpicio injecta.

Ut progrediar, in Symptomatum censu *Sudor* locum meretur, cùm aliqui tam *Copioſam* ſubirent *profuſionem*, acſi ἱδρώνοσος fuiſſe rediviva, à quibus *ſeroſa colluvies*, torrentis inſtar, uſquequàque effluxit, cum ſubitaneâ virium proſtratione, & ſummo vitæ periculo, ob *ſpirituum* fugam, *humoris radicalis* profuſionem, atque *caloris vitalis* extinctionem.

Equidem ignoro quid potentiùs *attenuet*,

nuet, & *colliquet* humores, atque *ſuccos fluxiles* per habitum corporis ocyùs *diffundat*, illoſque demùm efficaciùs per *cutanea exprimat ſpiracula*, quàm *peſtilens Nitroaereum*; cujus *vi colliquativâ*, partes etiam carneas in *halitus* faceſcere, & reſolvi *vaporoſos*, minimè apud nos novum, & inauditum.

Sudores inſuper correptorum non tantùm *copioſi* erant, ſed etiam *diverſicolores*; viſus nimirum *color* in his *citrinus*, in illis *purpureus*, in aliis, atque aliis *viridis*, *niger*, & quandòque velut *ſanguinolentus*, juxta (ni fallor) ſeminarii venefici, humorumque congeſtorum, è vario *ſalium* genere conflatorum, *mineras*, & *tincturas*: ideòproptèr *mulierculæ quædam* peritiores ab *induſiorum*, & *linteorum* inquinamento decolori, quid ominis *ſudore diffluentibus* eventurum, haud perperàm augurabantur.

Nonnullorum *ſudor* tam *fœtidus*, tam *ingratus*, ut vix quiſpiam ſalvis naribus ferre potuerit *graveolentiam* ab *Empyreumaticâ* forſan ſuccorum, & humorum *degeneratione*: Sæpenumerò emanavit *ſudor* cum *dolore lancinantè*, & quaſi *cauſti-*

cante; hinc collectu facillimum, quâ minerâ ortum *seminarium pestilens*, scil. ab *hoc ichore* (modò verbo venia) *acri*, & *mordaci* excoriationes interdum factæ, tanquam partes affectæ fuissent aquâ ferventi ambustæ, vel aliàs vesicatæ.

Quandoque *sudores frigidi* prodierunt, calore *intùs* æstuante, & *siti urgente inexplebili*: Aliqui à principio indesinentèr usque ad Animæ transcolationem *sudore* manarunt, induciæ breves, & incertæ aliis concessæ; nonnunquàm unum latus immodicè udum, reliquo corpore ob siccitatem dehiscente.

Verùm levamen, & emolumentum ab hâc evacuatione, modò *regularis* esset, sive *spontanea*, seu *artificialis*, tam insignitèr emicuit, ut *Correpti* quotquot superstites, *ejus commoda* benè norint, *encomia* passìm celebraverint; *miasmata* quippè *pestilentialia* alias *proscriptionum* leges nullo negotio eludentia, veluti *signo dato* per institutam *diaphoresin* illicò evocabantur: Ubi autem diaphoretica remedia ob *congelationem*, *viscidit atem* vel *contumaciam* seminarii pestilentialis non vicerint, res ferè perpetim malè cessit, instante

nstante utplurimùm *sudore Symptomatico* *liquorum* separatione fatali.

Eximia *veneni pestiferi* vis non solùm e prodidit in *ægris* adhuc *viventibus*, qui oti(ut dictum)*madere* solebant,acsi *febres* *Ielodes*, ac *Typhodes* eos invasissent, sed & *'adavera* haùd infrequentèr sudore multo *liffluentia* vidimus, *veneno* scilicet *pesti-* *ero* eoùsque colluviem serosam *fermen-* *ante*, & lachrymulas proh dolor! feras er apertos cutaneos vel *mortuorum* ocel- os ubertìm *cogente*.

De *narium hemmorrhagiâ non necesse* abeo, ut fusè agam; Symptoma hoc ongè crebriùs à *labe pestifera* sanguinem *undente*, & vasorum oscula *reserante*, uàm à *verâ plethorâ* ortum suprà edocui; ujus verò fidem certissimam fecit, non am per ductus illos admodùm exiles *Stil-* *icidium*, quàm coccinei liquoris *proflu-* *vium* nullo obice *sistendum*.

Nisi quòd brevitati consultum velim, nihi in promptu esset plura recensere Symptomata, *febrem*, *Luisve complica-* *ionem* concomitantia, putà *incendium* *præcordiorum*, singultum, intestinorum ormina &c. quæ omnia impræsentiarum

mitto

mitto Symptomatum agmen Clausurus signis *Lui* magis peculiaribus, & imprimis de *vesiculis pestilentialibus* Anglicè **Blaines.**

Papulis his in vesiculam exurgere solenne erat cum dolore lancinante, & exquisito, humore intùs seroso, seu ichore, coloris utplurimùm citrini, & velut straminei, circulo diversicolori pluriès rubicundo, munitis, & circundatis.

Pustulæ hæ in quâvis corporis parte emerserunt, quarum uti *Statio varia*, ita earum *numerus* omninò *incertus*, in quibusdam *paucæ*, *plures* in aliis, unam *sexûs sequioris* vidi totam iis scatentem; quoad *magnitudinem*, regula nulla assignaretur, *vesiculæ* enim plurimæ *fabam minorem adæquabant*, quandoque tamen intumuerunt, *grandiusculæ* nucis myristicæ haùd impares.

Liquor inclusus, *suppurationis*, (naturæ fortassis cum urina congeneris) omninò incapax erat, qui utpote *salinus*, & ferè *causticus*, post tantillam moram è *ruptâ*, vel *Corrosâ cysti* effundebatur, cujus *color* nunc *citrinus*, nunc *lividus*, nunc *nigerrimus*; *circulus* insupèr tuberculum am-

ambiens, non semper *unius faciei* erat, *inflammatio* licèt *summa* in principio hujusmodi eruptionis perpetuò apparuerit.

Hoc sanè notatu dignissimum viz. quod *pustulæ hæ* interdùm prodibant citrà ulla alia quæcunque *invasionis* indicia, vel (prout suspicor) propter *inquinamenti venefici* separationem expeditam, & absolutam, effætamve contagionem, vel propter crasin *corporis* firmiorem: Quoties *dolor* partis, ejusque *ardor* in tantùm aucti erant, ut remediis non locum darent probatissimis, toties à confluxu illìc turmatìm *particularum pestilentialium* sphacelationis periculum imminebat: memini *vesiculæ unius* in *Carbunculum* mutatæ, à *lixivii* scil. *acutioris* accessione.

Recto jam ordine sequitur *Bubonum* disquisio, qui sunt tumores duri, & dolorifici, cum inflammatione, glandulas ad aures, alas, vel inguina sitas, obsidentes.

Tumores hi statim à correptione, tam *duri* deprehendebantur, ut *tactui forti* non cederent; in his globuli velut lusorii

mobi-

mobiles; in aliis *fixi*, & *renitentes*, tensio tamen indiès paulatìm remisit: A tumorum *incremento celeriori*, vel *tardo*, item à *suppurationis* promotione legitimâ, seu morâ, atque etiam *à veneni pestilentialis* gradu, de bonis, vel malis ægrorum rebus judicandi argumenta duximus.

Vociferationes, querelæ, & non ementitæ *languentium* lachrymæ, doloris summi *impetum* palàm eloquebantur; nonnullis *ipsi cruciatus* propè excusserunt *doloris* sensum; cujus rei decrescet admiratio *auræ pestiferæ*, insimul ac *glandularum* naturam, ac constitutionem seriò contemplanti: De virulentiâ, & corrosivâ *mineræ pestilentialis* qualitate, tam prolixè disserui, ut pluribus non opus fuerit: proinde qui *glandulas* scrutabitur, à *Vasorum* in hoc affectu *mirâ distensione* facilè reperiet, *nervosam propaginem*, cum *lymphæductuum famulitio*, & *liquorem* in iis *scaturentem*, ortui *Bubonum* plurimùm conferre.

Viri plures, toto orbe celeberrimi, *glandularum* anatomiam, & usum dextrè tradiderunt: mihi itaque sufficiat ad

rem

n hanc dilucidandam ostendere, à
uoribus per nervos *brachiorum* præci-
è & *crurum* &c. ampliores, vasaque sub-
vientia transcolatis, propter eorum
ftructiones, ob particulas immixtas
terogeneas, & veneficas, *Bubones* pro-
ci posse.

Si quem scrupulus malè habet, cur po-
s sub *axillis*, & in *inguinibus*, præter
rotidas, se tumores hi exerere solent,
àm alibì; sciat velim, id à nervorum,
vasorum aliorum *glandulas* constitu-
tium, *magnitudine*, & *capacitate*, nec
n ab illarum situ pendere, eâdem de
usâ ad *suppuratinem* vergentes.

Ut clariùs res tota elucescat, nodus
: commodè expediendus, viz. à quo
nte *materia* fluat è quâ *pus* confectum,
Bubonibus quoque tantâ copiâ ema-
ns?

In hujus controversiæ ventilatione,
hi fas sit, non sine rationis prætextu,
m *Veterûm* & *aliorum quorundam* Do-
inâ de veritate liberiùs dissentire:
radoxum non protinùs *inauditum* fingo,
d ab aliis excogitatum illustrare
eram dabo, viz. quod *Sanguinis solita-*
rius

rius minimè in *pus* convertatur, quin potiùs id è *succis aliis* conflari; cui hypothesi argumenta sequentia fidem adstruere videntur.

Primò *sanguinis flumen* in genere venoso, & arteriis fluctuans, tametsi interdùm (quod perraró accidit) *albicet*, propter immixtam nimiam *succi nutritii* copiam, forsitan & *degeneris chyli* nec *mixtu*, nec *tinctu* facilis, neutiquàm tamen in *pus* degenerare queat, circulatione perenni *quietem*, & *moram* suppurationi apprimè necessariam inhibente: præter ineptitudinem *cruoris* utcunque *extravasati* ad subeundam ejusmodi alterationem: Quòd si *vasa aliqua*, saltem *capillaria*, ob *contusiones*, vel *alitèr* fuerint *obstructa*, ita ut *vicinæ partes*, & *subditæ* intumuerint, *Medicorum* & *Chirurgorum* (uti spero) neminem fugit *Medicamentorum* ope *nitrosumptorum*, atque *cataplasmatum* usu *discutientium*, motum, & diathesin sanguini pristinam conciliari, dolorem leniri, & tumorem mox posse evanidum reddi.

Quòd si *cruor* vasculis fuerit *laxatus*, arteriorum in *Aneurisma* facescere, quo

in

affectu per *venulas capillares*, aut *vasa lonea*, impar licet, conficitur *circulatio*, enosum *ecchymosin* inferre, *fugacem* amen, & citò *delebilem*, transpiratione *articulas serosas* evacuante, & circulaone *sanguinis* restitutâ *nil* quidem in re Medicinali magis *obvium*, & *familiare*: in verò contigerit sanguinem *grumescere*, *stagnare*, febris mox effera accenditur, on nisi illius *causaria missione* sedanda; ltimò, cui ignotum hoc in casu, vel *chirrhum*, vel *mortificationem* imminere, ve (prout nonnullis placet) *affectum anorosum*?

Quum non sine *virium*, pænè dixeram *vitæ* jacturâ, *venas correptorum* secari nimadverterimus, at quò copiosius *pus* è *Bubonibus* emungebatur, eò res ægri ecurior habita; rationi haud absonum videtur, ut si *pus* foret *cruoris* fætura, ob nimium ejus dispendium paritèr *vires* prosternerentur, ac *celebratâ phlebotomiâ*: pro comperto autem habuimus (uti iterum atque iterùm admonitum) quòd *sanguis* parcâ licet manu *Detractus*, & per vices, majori ægris nocumento erat, quàm *pus* è *bubonibus* ad quantitatem plus

plus centessimam *effusum*, cujus in plerisque damno resarciendo vix dum sufficere poterat universus *massæ sanguineæ* thesaurus.

Si patroni opinionis adversæ suggererent, quòd suppuratione nondùm confectâ *cruor* è tumore recenti, & sine morâ aperto, elici solet; & inde colligerent ab *arteriis*, & *genere venoso* puris rudimenta proficisci: paratissimè responderem concedendo *tumorem* nuper *exortum*, cultro intempestivè immisso, *ichorem cruentum* evomere, *venis* sci. tum *capillaribus*, tum quandoque *majoribus* quàm proximè *adjacentibus*, in operatione illa peragendâ *vulneratis*, & interdùm *dissectis*; tumore autem ad *suppurationem* vergente, *cruoris* per vasa illa *transitus* impeditur, nempe ob copiam *humoris* illic *stagnantis*, partem superiorem *elevantis*, & *distendentis*, & eruptionem *molientis*; qui initio licèt *temior*, magisque *crudus*, partium tamen vicinarum *calore*, & ex *sua indole* inspissari solet, & in *pus subalbicans* debitæ consistentiæ, & coloris *excoqui*.

Tertiò his accedat *sanguinem* quatenus *salsu*-

alsuginosum, eatenùs ad *pus conficiendum* protinùs *ineptum* fore; pari quidem ope- e *Oceanus ipse*, aut *Muria*, ac *Sanguis purus* n gelatinam coquantur; eò quod *Sal* quìdo affuso *solvitur*, & eà de causâ *quidiores* reddit *liquores* iisdem immix- as, (non hìc verba facimus de *salibus* ob ineram adversam in menstruo appro- riato solutam *coagulantibus*) exin *frustra-* à *incrassatione* omne *suppurandi* conamen uditur.

Postremò, nil in rerum naturâ magis xploratum, quàm *sanguinem* quocunque odo *extravasatum*, modò omnis illi ræcludatur reditus, post aliqualem mo- m maximâ ex parte *grumescere*, adeò- ue ex hujusmodi *tumoribus* post aliquot erum intervalla *apertis*, fluctuatione iam suadente sectionem, vix quid præ- r *cruorem Coagulatum* prodire: siquis super venâ tunsâ *cruorem* à parte Chy- sâ *separabilem*, subjecto vase calefacto ceperit, & *illum* super cineres vitro lè obturato ad *blandum*, & ferè *vitalem* nis *calorem* collocaverit, optimè dig- oscet, omninò perditi operis esse, è uore illo *puris stamina* expectare,

colore,

colore, odore, cæterisque necessariis conamina *refellentibus.*

Quidni igitur statuam juxta mentem, & Authoritatem *Medicorum quorundam* magni nominis, è *succo nutritio* non in venoso genere, & arteriis *innatante*, sed potiùs in aliis vasis, & ductibus *incluso*, pus confici; in quo conditiones singulæ ad *puris* generationem necessariæ conveniunt, viz. ab hoc fonte *liquoris benigni* cornucopia, *incrassationis* capax, *inodorum*, *album*, *læve*, & *æquale* pus *constituentis*, calore etiam leni, & regulari id promovente, in *glandulis* itaque ratione *vasorum dictorum* & *liquorum*, pus confici, plusquam pro verisimili habeo, & non è *sanguine venoso*, multò minùs *arterioso*.

Cæterùm nè à re propositâ nimiùm declinare videar, illuc redeat undè deflexit calamus: *Sanies* è Bubonibus *excreta* erat *multiformis*, nunc *tenuis*, & *ichorosa*, nunc *crassior*, & magis *sincera* veluti in *abscessibus* malignitate *destitutis*; quæ insuper ratione *odoris* sæpenumerò tam *fætida*, ut ejus *graveolentia* nauseam adstantibus pareret; puris quò *evacuatio*

copio

copiosior, eò securiùs ægro res cessit, confluentibus illùc humoribus, & per apertam portam exoneratis.

Numerus Bubonum *incertus* erat, quandoque *unus*, sæpè *gemelli* uno partu exclusi, & nonnunquàm *glandulæ omnes*, affectionis capaces, intumuêre: *plures Bubones* & *labis veneficæ* affluentiam, & ejusdem *disseminationem* quasi digito monstrarunt, è contra *pauciores* venenum haùd ita multum, & contractius fuisse, plenamque segregationem peractam.

Bubonum *rectitudo* vix unquàm *certa*, aliquoties *unus* sub axillâ dextrâ, *alter* ex adversâ parte *inguinalis* protuberavit: *tumores* etiam hi frequentèr erant *diales* & *insensibilitèr soluti*, sudore nimirùm exorto *evanescentes*; verùm *qui* levissimum ob errorem se *subducebant*, his ad plures vices *succrescere*, & *resilire* pro more erat, ægrè deincèps *figendi*: *Bubones* interdùm *suppuratos* post uberiorem *puris* effluxum animadverti *recidivos*, quod loco certo proferam.

Parotides etiam à *glandulis affectis* appellationem mutuantur circa radices aurium germinantes; *tumores hi* quando-

quidèm non ab aliis, nisi *sitûs* ratione discrepandi, non opus habeo de iis fusiùs disceptare; quò tamen res illustrior evadat, sit hoc unum, multorum vice, exemplum; in *Juvene quodam* utramvis pone aurem *amplissima* emersit *Parotis*, quibus suppuratis, sectisque, sanies ubertìm emanavit, ulceribus brevi à *manu Chirurgicâ* dextrè expurgatis; carne interìm musculosâ penitùs absumptâ, visu quidem non minùs jucundum, quàm mirabile, *venas jugulares externas* cum *subjectis arteriis*, *nervum recurrentem*, *tendines*, *œsophagum*, omnimodum denique *vasorum* apparatum *nudum*, & *illæsum* conspicere, ægrotus tamen (favente Numine) & carne foveas adimplente integræ sanitati restituebatur.

Commentum satis ingeniosum Cl. *Diemerbrochii* venit hìc expendendum, vult ille *Bubones* produci *salini*, & *acidi humoris occursu*, factâ scilicet ebullitione, tanquam sali Tartari spiritu Vitrioli admixto: verum unde (si Diis placet) *coagulatio tanta*; profectò non licet reclamare à liquorum istorum congressu *tumultum*, & *commotionem* cieri, nec non à

lite

te illâ *salinas particulas* præcipitari, ac gi; neque inficiari subit *partem inflari*, : *tumidam reddi*, si modò in eâ fermen-ıtio hujusmodi excitaretur: verùm me dhuc latet, quo pacto è liquore isto ılitèr coagulato, pus confici possit; af-ıso enim liquido *serum* longè citiùs e-adet *lixiviale*, quàm *purulentum*; *quietâ* roin & *cessante conturbatione*, tumor licò subsidere, & evanescere assolet; bi *Bubones* è contra gradatìm indies us-ue ad *suppurationis* statum proficiunt, & ıgentur: super hâc re Lectorem pluri-us fatigare nolo, ad *Carbunculum*, sive *nthracem* jam opportunum progressu ıcto transire.

Carbunculi descriptio.

Est pustula minutula, cujus liquore tpote paucissimo ocyùs absumpto, vel vacuato, tuberculum se exerit crusto-ım, granulo milii haud absimile, fur-m prorepens, circulo rubicundissimo, elut igneo cincta, cum pruritu imprimis, ein cum vehementi dolore, & ardore ıtensissimo orta, à lixivio venefico austicante.

Ut multa paucis absolvam, mihi nunc hoc pensi incumbit, nempe vulgarem *eruptionis* methodum tradere; *Dolor* initio *acutè pungitivus* correptum in parte affectâ gravissimè infestabat, quæ mox sensìm incaluit, tunc cum levi pruritu vesicula eminebat; cùm verò à calore insigni, & adurente absumeretur tantillus liquor, vaginâ admodum tenui, vel statìm corrosâ, vel ab incautâ frictione disruptâ, quicquid liquoris inclusum effluxerit hinc multis de *pustulæ hujus* prægressu ansa subdubitandi, *vesiculâ* quovis modo *exinanitâ:eschara* erat conspicua ulcusculo superinducta, ejus *incrustatio ruida* in his celeriùs, in aliis tardiùs proserpsit: *circulorum* extensio varia, nunc *arctior*, nunc *latior*; nec minùs *color* incertus fuit, ob summam licèt inflammationem *rubicundissimus*, utplurimùm tamen *subfuscus*, persæpè *livescens*, circulus etiam à peculiari *mineræ pestilentialis* venenositate, & quandoque ab adustione nigricabat.

Quandoquidem in *veneno pestifero* vis latet] *cauterio potentiali* haud cedens, à quo in *Carbunculorum* generatione *Eschara* exci-

excitatur, magni quidem momenti eſſe arbitror diſquirere quî fiat, ut in corpore humano *humor* tam *acris*, *adurens*, & *cauſticus* procudi poſſit, & quâ *Naturæ* ſolertiâ *illum* à liquoribus aliis *ſecerni*, & *ſegregari* contingat?

Mihi ſubobſcurum ingredienti tramitem ſi inopinatò forſan ceſpitavero erit indulgenda venia; Corpora noſtra *minerarum venenatarum* fœcundiſſima eſſe ampliſſima morborum domeſticorum familia exindè prognata pleno ore atteſtatur, ita ut æquè de cœlo, & terrâ dubitandum ſit.

Quinetiam *inſecta multiformia*, & *animalcula* peſſumè *viroſa* (quod in obſervationibus medicis vulgare, & tritum) intra nos *genita*, originem detegunt; etenim quis neſcit præter varias *ſuccorum degeneratorum* corruptelas hujuſmodi *fœturas*, & illarum *ſemina* interdum à *causâ aliquâ externâ* pendere; certè res hæc in *peſte* (modò ſit verbo venia) *privatâ* clariſſima, ubi citra aliquale *contagii externi* adminiculum, non ſolùm *vipera* generetur, aut *minera arſenicalis*, ſed & *Anthrax* proſiliat; vi ſcil. *humorum* ſepticâ

 ſeu

ſeu peculiari *ſalinarum particularum* elaboratione *illum* parturiente.

Quamobrem, ſi res ita ſe habuerint, in *peſte privatâ*, Lues *ſeminario epidemico* ſata, utpote *indolis ſalinæ præpotentis* tum humores in corpore humano priùs delitеſcentes acuere, tum novam inducere malignitam valet ad *Carbunculorum peſtilentialium* ſuſcitationem,& geneſin abunde ſufficiens.

Prout igitur *ſalſuginoſius* fuerit *ſeminarium*, ejuſve *plus*, aut *minus* introhauſtum, eò *plures*, aut *pauciores*, eò *citiùs*,aut *tardiùs* etiam proſilierint *Anthraces*: res non exigit ut *aliarum ægritudinum* rudimenta commemorem, tamdiu conſopita, quouſque tempus deſtinatum *eruptionis* inſtiterit; ſiquidèm contradictionis ſuſpicione vacat, languentes nonnullos *Luis privatæ* ſymptomata perpeſſos, malo non adulto, ac in *Peſte publicâ*; in quâ *irritatio* tam *potens*, & *efficax* ut (ubi ſpes victoriæ ſeparatione confectâ affulſerit) confeſtìm excutiant *ſucci* quodcunque *iis* moleſtum, & *id proſcriptum* ſemel & *extravaſatum*, in partes vicinas, præcipuè externas amandent.

Quam-

Quamdiu intra vaſorum parietes, unà um liquoribus, *venenum peſtilens* labiur, quia tunc (utpote dilutum) *benigius*, non æquè *invaleſcit*, ac *ſegregatum*, tque ad *cutim* vi naturæ *propulſum*; uam ſanè eliminationem promovere vilentur *ſeri* per poros *effluxuri*, & *aëris itroſi* per eoſdem *ſubintrantis* congreſus; ſaltèm nil magis in propatulo, quàm *irus peſtilentiale* foràs ejectum, in parem *ſeparationi* viciniorem (ſi commodè iat) malitiæ vindicias, & trophæa deponere; idem obtinet non tantùm *graſſante peſtilentiâ*, ſed *poculis hauſtis* etiam *venenatis*.

Offendiculum unicum hìc nobis reſtat eſtinantiùs amovendum; ſolus quippe *Inſigniſſimus Diemmerbrockius* commune *veterum* ſuffragium impugnare, & evertere nititur qui vult *Anthracem nil aliud eſſe niſi Gangrænam in fieri*, ſiqua tamen ides obſervationi noſtræ haùd *Cl. viro* poſtponendæ, non animadverti (ubi nullus applicationum externarum error, nec peſtilitas præter morem effera) *Carbunculos*, quàm cæteros *labis peſtiferæ* effectus ad *Sphacelationem concipiendam* magìs fuiſſe propenſos. Quòd

Quòd si innumera licèt hujus rei testimonia in vindicias veritatis non suffecerint, argumenta quædam in subsidium vocabo viz. dato, & concesso *spirituum vitalium*, simul ac *liquorum* in partem affectam influxu liberrimo, *calore* etiam *nativo vigente*, & non *præfocato*, *putredine* demùm *fluorem conciliante* procul ablegatâ, quis mortalium in *carbunculo solitario* aptitudinem, & dispositionem peculiarem ad *siderationem subeundam* subolfaciat? præcipuè cùm tantum abfuerit prodeunte *Carbunculo spiritus* intercipi, ut majori quidem copiâ turmatìm illi confluxerint, tantum abfuerit *calorem nativum* penitùs *extinctum* fore, ut ejusdem vi *salutaris* peragatur *separatio*, tantum denique abfuerit *partem affectam computruisse*, & *redditam fuisse solito humidiorem*, ut *particulæ salinæ* quatenùs *escharoticæ*, putredinem potiùs arceant, & exiccando *ipsius morbi* malo pares quodamodò evadant: vix unquam (sicut memini) *Anthrax* in *Gangrænam* degeneravit nisi *Chirurgi* imperitia, vel incuria meritò culparetur, sive summa *miasmatis venefici* malitia Νέκρωσιν inferret.

Nulla

Nulla humani corporis pars à *Carbunculorum* invaſione ſarta tecta; in errore non ero ſi in membro quolibet me aliquandò unum conſpexiſſe aſſererem; ſed rem hanc melius conficere videbor, ſi paucás è mille ſelectas protulero hiſtorias.

Puella undecimum circiter agens ætatis annum, *dolorem* perſenſit *acutiſſimum* circa *regionem cordis*, ubi *prominente* primùm *puſtulâ* mox *Anthrax* germinare cœpit, eſcharâ tandem deciduâ, & ulcere *pus ſincerum* evomente, poſt elapſos viginti dies res *ad Sevis ſaltum* perveniſſe videbatur ſalva; *Chirurgus* autem mercedi inhians, præmaturâ *ung: deſiccativi rubri* applicatione, *cicatrizationem* heu nimis feſtinans induxit, recidiva enim Lues *virgunculam* triduo interfecit ob *veneni* ſine dubio *reliquias* minùs cautè *incarceratas*.

Caſus alter penè fidem ſuperans, niſi oculatis teſtibus fuiſſet conſignatus, *viz.* è mulieris ubere mox à partu *Carbunculus* prodiit, *infans* tamen toto morbi ſtadio lactens, nil hauſit incommodi, *puerpera* etiam (cœlo annuente) omnibus *v. a. e.* fidè præſtitis brevi convaluit. Quin &

acci-

accitus eram ad *Virum* ætatis provectæ, cujus *universum crus*, & *coxam* ampliſſimus poſſidebat *Carbunculus*, veſica ſero ichoroſo admodùm repleta inſtare *ſphacelationem* apertiſſimè indicabat; ubiprimùm itaque de *accitu tardo* multa conqueſtus eſſem, *dato* etiam *prognoſtico*, *ſcarificationem* inſtitui ſatis profundam, atque alia id genus imperavi, *ſeparationis* ſpes affulſit momentanea, *virtute* autem *langueſcente*, immò & *deficiente*, Animam à corpore ſejunctam nequis miretur; *Alter* enim cui *habitus robuſtior*, eodem quoque malo laborans, non aliâ de causâ, quàm ob *vires vividas* auſpicatò ab illo reſtitutus fuit. Vidi inſuper in puero *Anthracem Buboni inguinali contiguum*, ut uterque vix duos digitos tranſverſos diſtaret, medico tamen *conſilio*, & *manu chirurgicâ* methodo licèt curationis variâ, æger à *gemellâ affectione* liberabatur.

Mercatoris cujuſdam brachium paulò infra cubitum *Anthrace* afficiebatur, in curationis limine mali erat ominis ægrotum *doloris* omninò impatientem, qui conticinio cataplaſma noſtrum tolli, & ceratum (quod ipſe apud ſe habebat) refrigerans ſuperimponi

ıponi ad cruciatus demulcendos, vel ɔnſopiendos curavit; diluculò brachium ıvaſit *Gangræna*, cui ut obviam iremus, *carificatio* pro more inſtituebatur, in cuıs celebratione *Chirurgus* parùm cautus enam ſecuit, fluxum ſanguinis rapidum, ec *cauterio actuali*, neque quovis alio emedio ſiſtere potuimus; ſumma hinc irium proſtratio, intra trihorium *Vir ignissimus* in cœleſtium album conſcritus erat.

Poſtremò, in *Puellæ* digito annulari, ve medico, *Carbunculus* ſuboriebatur, radicationi ejus ſedulò incubuimus, & mnia videbantur ex voto ſecura; ſed cce fluctus rerum humanarum! *virgo* uippe, & *vetula nutrix* unà cœnantes, d ingluviem uſque *fabas Gallicas* devoabant, quod ambabus luctuoſum accilit; ſci. ipſiſſimâ nocte *morbus* rediit, x quamvis *vomitu enormi* fatigatis præmiſſo emetico mitiori) *remedia Cariaca*, & *Alexipharmaca probatiſſima* exiberemus, diluculò *Anthrax novus* in rioris vicem ſuccrevit, toto die deliravit *puella*, & veſperi animam reddidit: poſtquam *veſpillones* hujus cadaver eâdem

dem nocte ad sepulturam duxissent, *vetulam*, quam vitâ defunctam rebantur, demùm exportaturi, *misella* velut *expergefacta* se nondùm fatis cessisse vociferata est: pactio itaque inter eos inita de tantillâ funeris procrastinatione, *Anus* ne rursus funerandorum corporum ministros falleret, bonâ fide occubuit, & tempore Statuto culinis condita est.

Volumen facilè impenderem, si *omnes* singulatìm *carbunculos* recenserem; priusquàm verò argumentum hoc missum faciam, minimè hujus rei excidat memoria, viz. *Contagii pestiferi* ab uno *Carbunculum* gerente ad alterum *transmissi* multoties ex *Sympathiâ*, vel explicatiùs loquar propter *virulentiam salsuginosam*, situ etiam observato, *fraternum Carbunculum* excudentis.

Numerus *Anthracûm* indeterminatus erat, interdum *duo*, *tres*, *quatuor*, *pluresve* unico *Naturæ* partu editi, *diffuso* nimirùm ad varias, dissitasque partes *veneno pestilentiali:* in Sectionem, ubi de *Carbunculorum* curatione agitur, cætera super hâc re dicenda relego, pauca jam subjungam de *Petechiis pestilentibus*.

Pe-

Petechiæ ſunt minutulæ, & ſupercuta-
eæ efflorefcentiæ à *pulicum* morſuris vix
iternoſcendæ; hoc tamen intereſſe di-
riminis videtur, nempe in *vulneris pu-
cularis* Centro punctum apparere ſolet,
bi *fera* repulſum impreſſit denticulorum,
ambitu *inflammatio*, & quantilla *ſangui-
is* extravaſatio: verùm *unicolores* utplu-
imùm erant *hæ maculæ*, & impreſſione
ctâ *Stabiles*, nullo ſanè artificio *dele-
iles*: quòd ſi *morſibus* digitum admove-
is, hi aliquandiù tantùm evaneſcunt,
uncturâ centrali præſertìm *immutatâ*:
orrò diſtinguendæ *petechiæ* ab *eruptio-
ibus maligno-febrilibus*, *exanthemata* e-
im *peſtifera* utpote *coloris ſaturatioris*,
ec non magis *inſenſilia*, facilè vel *intuitu
rimo*, ſaltem *exploratione factâ* (ut ſupra
nemoratum) dignoſcebantur ab *aliis*, ſive
ebrilibus, ſive *maculis Scorbuticis*, hiſce
ci: *amplioribus*, & non perpetuò *circu-
aribus*, oculato tamen crebrò innotuit,
as perſæpè teſſellatìm *peſtilentibus* fuiſſe
ntertextas, & propter *antedictam confæ-
derationem* vix invicèm diſtinguendas.

His adjice, *petechias peſtiferas* non ſem-
er extitiſſe *unius diverſorii* hoſpites,
ple-

plerumque ab unâ aliquâ corporis regione ad aliam indifferentèr post brevem commorationem divagantes: certè *pars nulla* immunitatis privilegio donata est, quanquàm *maculæ præfatæ* in *collo*, *pectore*, & *dorso* frequentiùs apparuerint conspicuæ, *Scorbuticæ* interìm extrema corporis consuetìm incoluerint; causam si dispiciamus, tum à *vasorum ampliorum* proximitate, tum à *poris* illic *admodùm propatulis* ratio aliqualis assignari poterit; in *affectione* etiam *Scorbuticâ* crura utplurimùm spectantur maculosa, forsàn à *particularum quarundam*, *salsarum*, *fixarum*, & ad partes infimas præcipitatione quâdam *detrusarum* secretione.

Maculæ nonnunquàm *paucæ*, *numerosæ* multoties *visæ*; in quibusdam tam *densæ*, ut universam ferè cutim contexerint: *Puerulam* vidi cujus corpus *bis* variegatè erat perpictum, *maculæ* tamen omnes sudore elicito evanuêre, & *ægra* rediit in vices pristinas: aliquandò tamen is observabatur lusus, dolúsque *morbi*, ut periodis incertis *petechiæ* semet subduxerint, & vicissìm redierint; *Exanthemata* sci: toties prostabant, quoties *Natura* ad *veneni* exter-

terminationem lacessita erat, quæ vel *spi-ritibus tergiversantibus*, aut frigore ap-pulso recedere consueverunt.

Opportunè hic animadvertendum, *pe-techiarum eruptionem* perpetuò ferè fu-isse *Symptomaticam*, rarissimè *Criticam*, quarum itidem non *idem* usque *color*, *rubicundus*, *violaceus*, *lividus*, *citrinus*, etiam & *nigricans*, juxta *mineræ morbosæ* indolem, & tincturam, *virulentiæ* quoque gradum, vel complicationes varias, inju-riasve extraneas: hinc *earundem* prompta, & expedita in *Stigmata pestilentialia* transmutatio, ad quæ deincèps progre-dior.

Stigmata pestifera à *Nostratibus*, Tokens nuncupata, velut *pignora*, sive *mortis Symbola*, nil aliud sunt nisi minutissimæ, & discretæ Syderationes, quibus fre-quentiùs solenne primò radices intùs age-re, velut colliculo pyramidali consurgen-tes; illarum sci. basin posuit *venenum pe-stiens* intimiùs secretum, atque consuetâ istiusmodi affectuum propagatione par-tes proximas sensim corrumpens juxta *pororum* deductionem, & configuratio-nem, cutis superficies tandem commacu-lata fuit. Quin-

Quinetiam ab extra *Syderationum ha-rum* causæ petantur, putà ab *aeris inju-riâ*, ubi *miasmatum pestiferorum* deficit, vel inhibetur *exhalatio*, ubi illa in *spira-culorum cellulis* detinentur, imo & figun-tur; adeò ut *ventilatione irritâ* hinc aucta fuerit *mali* virulentia, & in parte affectâ *vitalitatis* extinctio secuta.

Non est cur repetam, nonnullis *stig-mata hæc* fuisse inusta sanitate aliàs inviolatâ; quod nisi abundè constiterit, in pleniorem illius fidem, è multis pauca promerem experimenta; ut tamen Lecto-ri cuilibet hâc in re satisfaciam, nonnulla enarrabo.

Ad *Puellam* correptionis perendiè ac-cersitus eram, quæ *citra difficultatem* spi-ravit, extrinsecùs *calor* mitis, & *admo-dùm blandus*, interiora utique *manifestò* non conflagrarunt *incendio*, pulsus haud inæqualis, aut irregularis, nullus deniqu eam torsit cruciatus; è contra verò om-nia tam *pacata*, tam *serena*, perindè ac nulla ægritudinis procella jactaret, ne-dùm impenderet vitæ jactura: rever mihi non constitit de causâ ægritudinis quam simulasse morbum suspicabar, donec

tho

horace nudato indubia hìc illìc ſtigmata
pro more compuncta, partem ſenſu va-
caſſe indicaverint, meritò habita prope-
rantis fati arrhabones; eâdem nimirùm
nocte *puella* expiravit, vix dum vel ſuo,
vel aſtantium judicio *valetudinaria.*

Paulò poſt *Viduam* inviſi *Sexagenariam*
a quâ (confecto ferè prandio hàud parco,
quippe præter carnes ovillas ſtomachus
adhuc latrans pullum gallinaceum expeti-
vit) tolli menſam juſſi: poſteaquàm non-
nulla de ſtatu ipſius preſenti percontatus
fuiſſem, ſe nunquam toto vitæ curriculo
ſaniorem aſſeveravit, admotis exìn digi-
tis arteriæ, intermiſſionem crebram cum
formicatione deprehendi, collo demùm
ex pectoris regione luſtratis, *innumera*
detexi *ecthymata*, ſigna proh nimiùm mani-
feſta *mulierem* benè *pranſam* apud *Inferos*
cænaturam.

Quoad *Stigmatum* utpote non *gangræna-
torum* interſtitia, limites ſci. obſervanti-
um, hoc ſalinæ potiùs *veneni peſtilentialis*
qualitati, quàm ejuſdem *putredini cadave-
roſæ* attribuendum arbitror; *ſeminario* ni-
mirùm *maligno* diſpersìm per *pororum*
meatus erupturo, cujus egreſſu propter

L con-

constipationem denegato, nil miri id in *spiraculorum cutaneorum* tubulis hærere, & illìc concrescere, impedito etiam *spirituum* influxu, Syderationem figuræ orbicularis inducere.

Proinde ab *acore* miasmatum non tantum *obrigescunt* partes extimæ, sed *vitalitatis* extinctione redduntur *Sphacelationi* valdè obnoxiæ: Sed de his abundè satis; nam idem esset meridiano Soli lumen mutuare, ac in harum rerum confirmatione testimonia quotquot ad manus proferre.

Stigmata inter se paulùm oppidò discrepabant, ratione *coloris*, & *indurationis* discriminanda, de eorum *colore* mox differam: Sugillationum *indurationem*, vel potiùs *cornescentiam* acu majusculâ, vel scalpello explorare mihi pro more erat, ad distinguendum *puncturâ* inflictâ, utrum *vitâ sensuque* pars privaretur? conspicuè hinc *stigmatum* Varietas, & discrepantia; levi negotio *nonnulla* pertudi, *alia* utpote *calosa*, *crustucea*, & *usque indurata* terebrare plurimum habuit difficultatis: è *succo nervoso*, sive *gelatinâ quâdam* in gummosam substantiam *excoctâ*, vel *concretâ*, aut,

aut, *morticinorum* adinstar è medullâ ossis affectâ *sugillationes has* confici, & oriri conjicio; hùc etiam spectare videbatur stigmatum quorundam *color ferruginosus*, & intima cum *nævis* congruentia, horum consimilitudo in iis distinguendis uel expertis quibusdam præbuit errandi ausam.

In re tam seriâ historiam de *puellâ quâdam* haud infacetam intertexere liceat, hæc sci: diluculò ædes meas accessit, soluto postmodùm *nutricûm*, & *ægrotantium* cætu, tristis & conturbata mihi appropinquavit, interroganti quid rei, tremebunda, & pænè prolapsa respondit, se effractâ domo in quâ cum Vetulâ secludebatur (cæteris à Lue jugulatis) ad me venire, horam mortis propè instantis percontaturam, instititi causam periculi imminentis sciscitari, tum velut semimortua, *stigmata* cruri *inusta* ingemuit, *lustratis* itaque *maculis* errorem propè fatalem deprehendi, eò quòd *nævi* neque à *puellâ*, nec a *nutrice* priùs detecti utrisque egregiè imposuerunt; re cognitâ alacritèr virginem mirè consternatam, & metu frigido exsanguem allevavi, quam omnem protinùs excutere formidinem jussi, quo-

niam efficacissima ad manus erant medicamenta, *Lue* tamen *sanatâ* cicatrices illas tanquam vestigia mali indelebilia hæsuras dixi, *puellâ* spei plena domum reversa sudavit, à *timore*, juxta ac *omni pestis suspicione* liberata; reverà persvasissimum habeo, ut nisi animum ipso temporis articulo trepidanti addidissem, *juvencula* exspes vitæ concidisset, fati quippe advenientis vel mendax præsagium *timidos* exanimare posse apud omnes sanè compertissimum.

Stigmata autem nonnulla cum *nævis* tam gemella erant, ut non tantùm *puella incauta*, sed etiam *Chirurgi*, *aliique* illorum faciem, & doctrinam ignorantes gravitèr de iis hallucinarentur: Quin & à punctione *stigmatum* præfatâ, an *cutanea*, vel *profunda* essent, mihi constitit satis exploratum; siquid enim restiterit sensibilitatis, spem nullo modo abjecimus, eò quòd *stigmata* cuti tenus *impressa* multoties cum senectâ fuêre *decidua*, & è contra *insignita* quotquot, indubia mortis auctoramenta meritò habebantur, si medullitùs penetraverint, extinctâ sci: vitalitate, & inductâ sphacelatione: *Comate* autem sive *deli-*

delirio gravi quempiam premente, ſæpenumerò univerſum corpus ſenſu orbatum animadvertimus; ita ut, ſi membrum intactum, & ſincerum ſecueris, vel prædicto modo fodicaveris, haud gravius damnum ſentiret æger, quàm præſente ſyderatione, Frequentèr tamen memoria ante obitum rediit, ſenſu penitùs deperdito

Viſcera porrò, non minùs ac corporis *externæ partes* erant frequenter nigro carbone notata, immò occurrebant quandoque peſtiferè interpuncta, nullis *ad extra* notis tum conſpicuis.

Stigmatum magnitudo varia, nunc *contractiora* majoris aciculæ caput referentia, nunc *ampliora*, & magis *patula* viſebantur, oboli, vel denarii nummarii latitudinem adæquantia, interdum è multis minutulis invicèm conglomeratis *conflatæ Vibices*, quæ in *peſte nuperâ* viſu rariores.

Poſtremò, *ſtigmata quædam* erant *depreſſa*, alia *prominebant*, in pleriſque non niſi elapſis aliquot horis ab exitu *correptorum* apparuêre; nimirum *Lui* non ſuffecit mortales jugulare, niſi cadavera exhibuerit victoriæ trophæis adornata: *Nutrices* hâc de cauſa *aſtutiores* cadavera nuper

defuncta linteis madidis induere solebant, ut sci: fermentatione *humorum veneficorum* sedatâ, porisque obseratis *Præfecti Sanitatis* hoc artificio seducti, ædes non occluderent.

Utcunque *stigmata* hæc *profunda* perpetuò haberentur mortis *Legati*, tamen ad biduum, saltem aut triduum, immò ad dies quatuor stigmatici plerique erant superstites, fato ante oculos posito, ut vivi, & videntes perirent.

Sac-

SECTIO SEXTA.

De Pestis nuperæ Signis Prognosticis.

CUm tot, tantisque *Lues Nupera* mortales incesserint dolis, & omnifarias miscuerit neces, ita ut vix certi quid de ejus eventu colligi, ne dùm pronuntiari potuerit, in auguriis tradendis *oculatissimos* sanè, & admodùm *consultos* esse *medicos* impendiò interest, nè turpitèr in *se*; nè in *Artem Sacram* incauti flagitiosè delinquant, *sanitatem* deploratis temerè spondendo, & pari quidem deviatione, ac inscitiâ *nigrum Theta* denuntiando convalescentibus: quamobrem ut dehìnc infames hosce scopulos *posteri* vitent, quæ ad rem hanc faciunt non sine quotidiano vitæ periculo per spacium semestre & ultra, conscripta in *reipublicæ medicæ* commodum candidè & lubentissimè proferam.

Signa Prognostica vel *ipsam* respiciunt *Pestilentiam*, quoad *ortum* ejus, *statum*, *&* *periodum*, vel correptorum denotant *interitum*, aut *convalescentiam*.

Ab indiciis Certis, & indubiis eruptionem Pestis manifestam per spatium diutinum præcurrentibus, haud inauspicatum sumitur de illius tyrannide præsagium.

Constitutionem sci. *pestilentialem* apertè indicare solent *dolores acres*, & *immites*; item *tumores* locis, partibusque jamdudùm affectis denuò recidivi cum *ingenti cruciatu*; etenim res est haud infrequens, non nova, ut in iis qui pridèm *Luis* impetum sustinuerint, *Bubones*, nec non *Carbunculi* dextrè licèt *sanati*, iterùm tamen *emergentes*, ob quædam *apparatûs pestilentialis* Vestigia altiùs impressa, & planè indelebilia, sive ob *magnetismum*, tempus *adventuræ pestis* sublucanum è longinquo patefecerint, & morbi malitiam præmonstraverint.

Quoties insuper *morbi chronici* in *acutissimos* mutantur cum insuetâ *Symptoma-*

tum

tum vehementiâ, toties *exitiosa tempestas pestilens* præ foribus; valetudinarii siquidem quodvis incommodum, ac detrimentum suscipere sunt magis parati, quàm alii ægritudinis expertes, & integri: Quocircà à causa naturali, nempe aliquali corporis alteratione, obscura licèt ratio peti potest, cur infirmi *futuras aeris mutationes*, & *alias* ab extra *injurias*, quasi cœlitùs admoniti, citra ambiguitatem prædicunt; & quò *miasmata vegetiora*, eò citius ægri *prævia* ejus delibant *seminaria*; nam *Pesti* solenne *effluvia quædam* velut *tot Lictores paludatos* præmittere, quæ *languentes*, & *imbecilliores* primò adorta, eos exercent, & *humorum* diu *congestorum* iners Imperium demutando, ad se *Dominium* transferunt, ex officio, & gubernationis lege *humores crassos* subtiliantia, *pigros*, & *veternos* acuentia, *fermenta* immutantia, *liquores* accendentia, & denique *alterationes* etiam *contrarias* inducentia.

Huc porrò refertur *pecorum Lues* humanæ pestis frequens nimìs anteambulo; eò quod *animalia hæc* sub dio utplurimùm noctu, & interdiu degentia, non *aerem*

duntaxàt;

duntaxàt imbibunt *corruptum*, sed ratione *herbæ vitiatæ*, cui sæpè insidet *tabes pestifera*, tum quoque propter *virtutis* impotentiam *Luis* vel *tyrocinio* cedentem, *primaria* ejus *rudimenta* sentiscunt; uti hinc ingens *pecorum* Lues,ita in aprico prostant *magnæ pestilentiæ* vexilla.

Quinetiam quando *de nihilo mortalium animi terrore, & metu concitantur*, & sunt *portentorum novorum*, & *perhorridorum* aucupes; adeò ut hinc *plebs pavida*, & *consternata* pestem avidè præstoletur, ecquis *præludium ejus* procul abesse nescit?

Certè hoc Problema rationi minùs absonum videbitur, perspecto benè *Spirituum* cum *rebus occultis*, & *longè dissitis* commercio intimo, & familiari; hæc qui contemplatus fuerit, facilè intelliget spiritus *impressionum subtilissimarum* capaces fore, ob commune vinculum consimilitèr in *phantasiam* operari, & futuri mali *confusam* licèt defigere *ideam*, proindeabsque ullâ *miraculi* præfatione eventura præsciscat populus.

Ultimò, singula cujuscunque ordinis quæ *hostis ingruentis* proclassico dant signa *mali*

litiam Luis utique eloquuntur; auguriis ippe haud fallacibus diu prævolanti- s, impulsum vaticinium ab extimâ *mi- natum pestiferorum* efflorescentiâ exci- um clarè manifestat, atque quò mali *oditio remotior*, eò *atrocior* solet esse *rnicies*, quoniam *irradiationes* in distans *mporis*, vel *loci* intervallum propagatæ, *causâ* quidem *magnâ*, & *energeticâ* pen- re videntur; cùm igitur *ortus Pestilen-* perrarò *instantaneus* fuerit, sed *gra- tìm diffusus* juxta sci: *lentam*, *clau- umque* nitro-aereæ venenositatis *eruptio- em*, si modò *prima* ejus *lux* tot hominum culos perstrinxerit, quodnum precor erit *jubare meridionali* judicium?

Lues primo statìm ab ortu effera, & exquisita, brevi spatio terminari olet.

Pestem appellor *exquisitam*, quæ *ætate obustissimos* celeritèr jugulat, & confer- im longè, latèque disseminata, in omnes ppidò debacchatur, exploso simul, & emel seminario pestilentiali, idcóque itissimam fore ejus dissolutionem, sive xtinctionem, spondere ausus sum.

Quantumcunque ſpatii à Luis inchoatione, ſive ortu ad ſtatum, par ſanè intervallum ab ipsâ acbme ad ejus receſſum, & periodum.

Viz. Non per *ſaltum*, ſed *motu regular* progreditur *virus peſtilens*, quod (nè plura, vel longinqua loquar) in *peſte noſtr* luculentèr emicuit, hoc ampliùs patebi in Synopſi *funerum* annexâ.

Sublatâ, evacuatâ, vel extinctâ peſtilentiæ causâ, effectus mox deficit, & tollitur.

Uti flamma deſiderato quo alatur pabulo, langueſcit, ac moritur, ita nè ceſſet, pereatque *ſeminarium peſtilens* opus habet *refocillatione, idoneoque alimento.* Fomite nunquam longævius: Luben tamen agnoſco *prunam peſtiferam* aliquandiù poſſe *favillâ* obvelari, & velut *conſopitam* per aliquot annorum luſtra jacere; tandem verò recrudeſcere conſvevit malum poſt lucida typorum intervalla causâ etiamnùm vivâ,

i, & vigente: hinc fortassis quorundam rror opinantium; mundo *Pestilentiam* ferè *ævam*, quam ex occasione rerum grassari uspicabantur perquam delusi; illa siquidem *mineræ pestiferæ* vegetatio post aliualem recessum, eam radicibus niti pam ostendit, quibus demùm evulsis, vix nihi constat quæ ejusdem dari queat reullulatio: hoc omnifaria *pestium* varieas sat superque comprobatum exhiet.

Præsagia jam recto ordine sequuntur uæ ad *correptorum interitum*, vel *conalescentiam* propiùs spectant.

Hæmmorrhagia quævis infausta anguinis vel *stillicidium* mali habebaur ominis; *fluxus menstruales* (sicuti riùs allegatum) perpetuò ferè erant *fuesti*.

Alvi fluxus saltem in principio ut lurimùm lethifer: quâ scilicet evacutione *inhibetur diaphoresis*, *vires labeactantur*, *venenum quoque impetuosè petit ntestina*, & *ibi nonnunquam Figitur Syerationum author:* neque minùs res de-

plorata,

plorata, ſi *excreta* fuerint *odoratu fœtidiſſima* citra alleviationem, ſi illorum *color viridis*, vel *niger*, aut ſi *involuntariò fluxerint*, præſertìm ſi afflixerit *Dyſenteria.*

Ubi pulmones teneri, imbecilles, aut vitiati, res utplurimùm infauſta.

Equidem neſcio in *Peſte nuperâ*, an *unus Pulmonarius* evaſit; nam obſervatione quotidianâ conſtitit *anhelos*, *aſthmaticos*, &c. ob crebram inſpirationem *auræ peſtiferæ* plus imbibere, quin & uſu nimio *tonum viſceris* labefactari, adeò ut *virus peſtilens* in eò velut concentu rietur.

Sudores initio proſilientes abſque alleviatione ulla, morbo tunc Vegetiori, & ægro langveſcente, fatales.

Irrito viz. naturæ conatu *venenum* forás propulſandi, illicò evaneſcit, & deplorata eſt omnis convaleſcendi ſpes; quin & tanto *ſpirituum* diſpendio artus flacceſcere, effætos reddi nemi-

nen

nem fugit: diuturnum quoque *ſudoris* profluvium re improſperâ certum habetur *colliquationis* indicium; neque minùs ſuſpecti *ſudores fervidi* veſiculas frequentèr excitantes, & *excorticantes*: præterea, ſi *ſudores frigidi* calidos exceperint, haud incompertum indiſcrimine magno infirmos verſari: magis autem periclitantur quorum *ſudores cadaveroſi*; quandoque tamen *morbus fælicitèr judicatus* poſt *ſudoris* aliqualitèr *graveolentis* eruptionem, unà tranſpirante *veneno peſtilentiali.*

Ubi diuturna appetitûs dejectio, ibi res minimè ſalva, ſed è contra longè frequentiùs exitioſa.

Stomachi faſtidium (uti è ſupradictis pateat) inſignis habebatur index corruptionis, quo diu urgente omninò neceſſe eſt, ut ob *nutrimenti defectum* collabantur vires, & *ſeminarium peſtilens* victoriam conſequatur, non ſine magna ſuſpicione *eroſionis*, aut *ſphacelationis* in ventriculo.

Sun-

Surditas cum sopore parotides mox emersuras apertissimè denotat.

Bubonibus citra evacuationem salutarem resilientibus ubi Cætera adhuc urgent Symptomata, res dubia, & utplurimum deplorata.

Initium victoriæ è manibus nostris pænè ereptum conjeci, quoties derepentè, & sine causâ *tumores* subsidebant, *venenum* quippe *pestilens* se eximproviso subducens, heu nimis frequentèr interiora petiit, difficillimè evocandum; *sudoribus* tamen *elicitis* cum *virium tolerantiâ*, haud insolens erat ut *Bubones* qui nuper *evanuissent*, denuò *reverterent* re in vado positâ.

Quotiescunque tumores vel decolores, præcipue ad nigredinem Vergentes, vel nondùm suppurati, vel insensiles, ægros in pejus ruere pronunciandum.

Bubones quo plures, modò suppurati

'ati eò exitus morbi fortunatior.

Carbunculi semper magis exitiosi
Bubonibus jure merito censendi.

Tum ratione doloris, tum quia sunt
uratu difficiliores.

Arctiores Carbunculorum limites,
Commodus illorum situs, viz. à
visceribus, vasisque-majoribus,
endinibus præsertìm, *nervisque* remo-
ior; quorum insuper *numerus minor*,
em haùd in desperatis apertè propala-
unt; Neque minùs è contra *Anthraces*
apidè instar *Gangrænæ* progessi, *Cordis*
egionem, vel *intestina* possidentes, *plu-*
es etiam si essent, sive *livescentes*, in
ropinquo fata vel lusco exhibuêre.

Stigmata pestilentialia, saltem
rofunda, sunt mortis angari admo-
ùm pernices, eò quod *mortificatio*
eneralis presso pede insequi consuevit
articularem: attamen quandoque (uti è
upradictis constat) *induciæ* quibus-

dam concessæ nunc *biduanæ*, nunc *triduanæ*.

Symptomatum complicatio vehementium sæpe sæpius perniciem præcipitabat.

Plurima licèt signa recuperandi spem exhibuerint, unumque noxium contra indicaverit, vix difficilis quidem conjecturæ erat, catastrophen appropinquare.

Ex urinâ Correptorum non Stabile, non exploratum judicium: horum sanè *lotio* utplurimùm minimè à *sanorum lotione* distingueretur, aliquandò tamen ejus *graveolentiam* vix ferre poterant *inspectores*; hoc serò nimìs sapiens *medicus quidam* expertus est, qui matulâ arreptâ *odorem fœtidissimum* hausit, mox malè se habuit, & spacium intra triduanum occubuit; adeò ut è re turpi aliquandò lucri odor sit fatalis.

Pulsus qui in cunctis ferè morbis
index

index certissimus, in Lue pestiferâ fallax admodùm, & dubius est.

Ægri in morbi initio, vel statu, comatosi ægrè evaserunt.

Istud à me rerum ordo exegit, ut *signa hæc prognostica* insererem; consultò plurima omisi, cujus delicti gratiam faciat *judicandi difficultas*, & *discrimen*; *Luis* quippe tot, & tantæ erant prestigiæ, tot captiones, ut ægri plures ipso in portu naufragi forent; viz. cùm convalescendi spem velut in manibus haberemus, Subitò mors obrepserit, & nonnullis de quibus actum, & conclamatum, redierit sanitas, velut in Artis ludibrium.

SECTIO SEPTIMA.

De Pestis nuperæ Curatione methodicâ.

LUes *pestifera* quoad exitum semper in bivio, & difficili versari solet, cujus furore impensiùs gliscente, major utplurimùm pars *correptorum* desiderata; utcunque spes non temerè abjicienda, in re licèt arduâ non funditùs desperandum, perinde acsi generis humani *ob contagium* institerit clades, & interitus; quin potiùs calamitatis angustia stimulum, & calcar addiderit, & vel ipsa morbi pernicies generosos *Naturæ* ministros *medelam* comparandi studio accenderit.

Methodi Therapeuticæ aditum, & vestibulum ingressurus, paucis hortari *correptos* necesse habeo, qui imprimis submonendi, ut *Numen* omnimodâ supplicatione venerentur, & *precûm* holocausta

caufta immolantes, ab Illo tot, tantifque fceleribus violato, auxilium fupernè petant, nec non pari devotione implorent *Cælum*, quò remediis dextrè præfcriptis faveat, & benedicat.

Dein *malo admodùm præcipiti* laborantes, fi modò fuerint *fui juris*, *mentifque Compotes*, exorentur, ut *teftamenta* actutùm perfcribi curent, & illa incunctantèr fignent, nè forfan ob relictas *abfque hærede* farcinas, *rixæ*, & *lites hæreditariæ* de re familiari mortuorum demùm ferantur.

Poftremò, ab *ægrotis* impetrandum, ut exutâ morâ fe *compofitos*, *pacatos*, immò & *morigeros* tradant *erudito*, *experto* & *Cordato medico* in manus, & curam: hinc patet quam dura *medicorum* provincia, in *morbo extremo* fanitati & *ægrorum* vitæ plurimùm periclitanti invigilantium; quàm illorum munus *periculorum* undique plenum, quibus cum *malorum Lernâ* ictu unico dimicandum, uti *aliis*, ita frequentèr *ipfiſmet* exitiosâ!

Verùm ut ope fuâ *Ars Sacra* erigeret, & fublevaret mortales *ægritudine fummâ* circumvallatos, *Progeniem legitiman* perennare geftiit, fci. *ab Æfculapii filiis*

M 3 haùd

haùd in auspicatiùs in *Pestilentiæ*, quàm *affectuum reliquorum* Curatione, tanquam pro communi *reipublicæ* commodo sudatum; pluribus tempero, indignus sanè in *Herôum* encomiastes.

Quoniam hâc ex parte *disquitiones medicorum prosperæ* erant, uti olìm *aliqui* in exploratione *remedii Specifici* adversus *pestilentiam* multùm sudoris impenderunt, operam, & oleum perdentes, utcunque de eò plurima mendacii manifestissima passìm prædicarunt: ita *Cimistones nostri suum* consimilitèr αὔχημα; *suum* πανάκειον licèt perniciosissimum miris artificiis celebrabant, & id *credulæ* & *incautæ plebi* vænum tradebant: Certè *impostores*, & *gerrones hi* jure merito censendi *Pestis publica*, quorum opinio à ratione omninò abhorret; nam argumentis utrinque libratis, facilè constat τὸ πᾶν *Luis pestiferæ* absolutorium nullatenùs in rerum naturâ dari, neque *mysterium tale* cuivis mortalium hactenùs innotuisse: quamobrem juxta *intentiones* in *peste* paritèr, ac in *aliis morbis* seriò attendendas, *methodica*, & *rationalis* instituenda *Curatio*: Nobis quidem viam hanc Regiam in-

ingreſſis multorum licèt cum ſtrage, viz. *morbi* indole initio non benè perſpectâ, & cognitâ (verbis abſit oſtentatio) pulcherrima ſtetit victoria.

Supereſt jam ut præmittam quid à *medicis* factitandum; quum itaque *mali genius* vix ullas concedit inducias, ruptâ protinùs morâ, quàm ocyſſimè; & impigrè languentibus ſuccurrendum; opitulandi nimirum *occaſioni matutinæ* immineat *medicus*, advoletque in *ægrorum* auxilium; nè forſan ob tardam nimis medicamentorum aliàs efficacium adminiſtrationem convaleſcendi ſpes pereat, & tam ſupinæ oſcitationis nulla deniceps indulgeatur expiatio.

Tum *accedens medicus* correptum bono eſſe animo jubeat, languentem voce, geſtuque exſuſcitet, ſtrenuè culpet *puſillanimitatem*, ex quâ tot ultrò ſe permittere ſolent in *miaſmatis peſtiferi* deditionem, vel hâc de causâ ſpem ſanitatis ſibimetipſis præſcindentes.

Ultimò, juxta *Collegii Celeberrimi* in Libro præfato *edictum*, in *magnorum*, & *Generoſorum remediorum* uſu, & adminiſtratione, res *ſummo conſilio, judicioque firmo* gerenda.

 Im-

Imprimis *Celebranda venæ Sectio* necne meritò ambigendum? *quam* reverà hìc pede ſicco tranſiiſſem, utpote *exitioſam*, niſi quidam, neſcio *Audaciæ* magis, an *Imperitiæ* pervicaces, non ſolummodò *parcâ manu* ſanguinem mitti curaſſent, ſed & *iteratis vicibus* copioſam ejus eductionem uſque ad *deliquium* nuper ſuaſiſſent.

Siquid *Veterûm* authoritas, ſiquid *Neotericorum* experientia valeat, ſi denique calculum noſtrum adjicere liceat, *Phlebotomia* in *verâ*, & *exquiſitâ peſte* ſemper ſuſpecta, nè (quod abundè comprobatum) unà cum cruore purpureo Anima effluat; tam ingens diſcrimen concomitari experti ſumus hanc evacuationem; proinde ſatis mirari nequeo quâ acti inſaniâ Hi *vitæ humanæ* proditores, *carnificinam* exercentes, deliramenta ſua alieno damno firmare audeant; utrum à calore intenſiſſimo *Phlebotomiæ* indicatio depromitur? an à *vaſorum* turgeſcentiâ? an ad *miaſmatis peſtiferi* fugam vulnus aperiendum, per quod exeat, evadat, erumpat venenum? profectò nil magis à vero alienum videtur; quandoquidem niſi unà cum *febre* remiſerint *Cætera Symptomata*, haùd

haùd dubio in ſummum vitæ diſcrimen adducuntur ægri; quî enim *Sanguis* & *ſucci reliqui* depurentur, ſi *febrilis calor* re infectâ, immo labe veneficâ hærente, & vigente diſcederet, & extingueretur; ut taceam venenum peſtilens *venâ ſectâ* ſe intùs recipere, & illìc defixum manere, quin & *diaphoreſis* apprimè *utilis*, & *ſalutaris* celebratâ hâc evacuatione inhibetur, *ſpiritibus* non tantùm *depauperatis*, & *perditis*, ſed contrarius hinc motus *ſeroſo latici* conciliatur.

In eodem porrò hærent luto argumentum à *vaſorum turgeſcentiâ* petentes; quid quòd dum in *maſsâ ſanguineâ* immanes nimiùm concitentur orgaſmi, particulæ *cruoris* diſcordes, & heterogeneæ in ipſo commotionis articulo ſeſe expandere adnitentes, ampliuſque exagitationi tantæ ſpatium quærentes in vaſis utcunque diſtentis *plenitudinem* duntaxàt ſimulare videantur; nam *venæ* velut *depletæ* ſubſidere aſſolent, expectatâ pauliſper *liquoris Coccinei* quiete, & pace: proh dementiam *temerariâ ſanguinis effuſione* vires incaſsùm proſternendi ob *ementitam* ſolummodò *plenitudinem*.

Non

Non ea demùm est *auræ veneficæ* indoles, ut *venæ apertæ* portam appetat, & simul cum cruore eliciatur, quæ (sicuti ex memoratis liquet) in *spiritibus*, *vasisque aliis* hospitari gestit, quàm in *genere venoso*; hæc curatio *Lui* appropriata extra omnem dubii aleam constituet.

Quænam denique huic opinioni fides? cùm innumeris pateat experimentis *sanguinem* plerumque in hoc morbo *cum impetu prosilientem* difficultèr sisti, & vulnus ægrè postmodùm coalescere: verum non is sum qui inficior, *phlebotomiam* in febre malignâ, & pestilentiali aliquandò locum habere, & re deploratâ ob *nimium mensium vel lochiorum fluxum* revulsionis gratiâ consultò tentandam; summo tamen sit piaculo illam in *Peste verâ*, & *exquisitâ* celebrare: Unicus tantùm (uti memini) omnium quotquot, ægrè evasit, qui *dominante peste nuperâ* sanguinis detractionem subivit, at sermonem fusiorem super hâc re admodum perspicuâ abstineo, ad cætera minùs controversa transiturus.

Quod ad secundum notabile remedium attinet, viz. *Vomitionem*, crapulâ præ-

præcedente, in ventriculo ſaburrâ noxiorum humorum congeſtâ, urgente nauſeâ, ore etiam amaricante, conſentiente thoracis, & cervicis conformatione, in morbi infantiâ prodeſſe queant *emetica remedia*; inter quæ illa eminere videntur quæ Ventriculum abundè nimìs ſarcinatum *citra carthar ſin* ſubvertant.

Viz. *Syr. Diaſari Fernelii*, *Syr. ſcabioſæ Compoſ. Oxym. Scillit. Sal præſertim Victrioli*, &c. Antimonii preparationes non æquè arrident: *Medicamentorum emeticorum* Doſis augenda, ut extemplò depleatur *Stomachus*, item ſerum cereviſiale affatìm ingurgitandum, foliis cardui, ſcordii, ulmariæ, petaſitidis, &c. incoctis, quouſque ſordes quæcunque *Ventriculi Parietes* emplaſtrantes benè eluantur: Qui de meo conſilio poſſetum prædictum addito Oxymelite ſimplici, *nullo licèt emetico prævio*, affluentèr hausêre, levamen inde, & emolumentum illicò experiebantur.

Confecto *Vomitionis* Stadio, quò meliùs *Alexipharmaca Medicamenta* retineantur, *Ventriculi* tonus fatiſcens magnoperè firmandus *alexeteriis* admiſcendo *Stomachica*: Sin verò *vomitio* urgeat *Symtomatica*

matica, omninò exulant *remedia emetica*; nè medicus, (agyrtarum more qui theorematum medicinaliumignari,)Symptomata promoveat,quæ vires ob irrita conamina prosternere possent, & *mineram morbi* etiam aliunde in *ventriculum* alliciant, illamque inibì figant, unde mox *vomitionis* impetus immanitèr procellosi, nullo quidem artificio compescendi.

Tametsi in aliis affectibus *vomitio vomitione* tollatur, in *peste* tamen *à nauseâ*, & *vomendi propensitate* sinistrè depromitur indicatio: siquidem *malignitas* vel *potiùs effluvia nitrosalina os ventriculi* vellicare, *nervosam crumenam* licèt *vacuam* subvertere,& *motus* ciere *spasmicos* solent: quorundam *Stomachi* videbantur cibo *graves*, perinde acsi vehes impuritatum illos gravitassent, hi *emetica* ultrò expetebant, quibus morem gerere omninò nefarium fuit; incussa quippe *infarctûs* suspicio à veneficá labis pestiferæ vi dependebat, ventriculo interìm ab *alimento*, & *humoribus noxiis* libero: cætera hìc desiderata in Sectione de Symtomatum Curatione inserentur.

Quinetiam *Purgatio* inter *remedia magna*

na haud perperàm annumeratur ſci. *ſolvenda alvus necne*, res quidem magis nodoſa, & inter medicos diſſentionis plenior: revera *Peſtium quarumcunque* varietas, *temperamentorum* diſſonantia, *morbi* complicationes variæ, *tempeſtatis* incertitudo, quò minùs regulas tradam hâc in re generales, quammaximè obſtant, quarum vice collectiones in praxi quotidianâ celebriores ſubſtituam.

Humorum turgeſcentia, ſive *cacochymia* ignis inſtar ſpeculatorii *proficuam* fore hanc *evacuationem* certò deſignavit, fæcum *quantitate* potiùs *gravante*, quàm *qualitate* illarum *irritante*: nimirùm cùm humorum *regimini*, *coctioni*, & *excretioni* minùs ſuffecerit Natura, juvari eam omninò neceſſe, ut illi per *alvum* opportunè exturbentur; precedente ſaltem *ingluvie*, ocyſſimè, & ſine nimiâ morâ *Catharſis* imperandâ.

Quod ſi ob ejus comperendinationem *labis peſtiferi* characteres in ſuccos altè fuerint impreſſi, humorum exterminandorum *depuratio*, potiùs quàm *evacuatio* tentanda videtur: profectò metuendum magis ſentinam movere, quàm ſeparationem

nem occultis Naturæ viribus absolvi posse desperandum; enimuerò sive *sanguinis solutio*, & *fusio*, sive (juxta nonnullos) *ejusdem coagulatio* spectanda; certè hinc, inde *medicamenta* proscribenda videntur *cathartica*, quæ sci. in causâ priori *cruorem* ulterius exagitant, funduntque, & *vasa* reserant labore improbo *claudenda*: *Remedia* etiam *cathartica* nocent in *sanguinis coagulatione* exhibita, eò quod *colluviem* avocant solummodò, & evacuant *serosam*, quâ modò *particulæ tenaciores* immersæ, & dilutæ erant: hinc fit, ut quod priùs *stagnabat*, methodo hâc *incrassatur*, altiùs *impactum*: præter invictam planè difficultatem *cruorem* fortefortunà *coagulatum*, & in vasis *stagnantem* remediis quibuscunque in statum pristinum reducendi, illum colliquandi, & fluxilem reddendi, aut *virus pestilens* intimè implicitum eliminandi, malè metuendum nè minera *morbi* usqueadeò exagitata *intestina* petat, *sphacelationem* inferens.

In *purgatione* ut bono litetur eventui cautè admodùm *vires consulendæ*, quibus prostratis, aut deficientibus *hæc minùs tuta*, immò *exitiosa* censenda. His

His adde *Catharsin* rem periculosæ plenam
leæ, si alvus *medicamentis purgantibus*
nimiùm concitaretur, unde ὑπερκαθάρσις, aut
uccorum colliquatio; *miasmata*, viz. *nitro-*
alina e. g. ab haustâ potione *humores*
icuente, & rarefaciente; *illos fundere*, &
d *intestina torrentis instar* deturbare
ipta nata sunt.

In *Spirituum* insuper *morbo* quis amabò
atharsi locus? certe mihi plusquam ve-
isimile videtur, *succos corporis* longè citi-
is exhauriri posse, quàm *purgationis ad-*
ministratione spiritus valde oppressos,
aliginosos, & propemodùm extinctos,
lenuò sufflaminari, & in pristinum reduci
tatum, ac nitorem; cùm denique *vene-*
ùm pestilens utpote *subtilissimum* suâpte
iaturâ *Corporis spiracula* potiùs petere af-
ectet, quàm sentinas *excrementorum craf-*
iorum secretioni destinatas, prætèrea cùm
vacuatione institutâ motum adciscat *suæ*
ndoli contrarium labis venefica scil. à *cir-*
umferentiâ ad *centrum*, quid sibi velint, me
atet, qui iteratis vicibus exhibent *remedia*
cathartica, undè frequentissimé *viscerum*
ormina, eorumque *Sphacelationes*.

Quòd si eò ferat animus, libratis utrin-
que

que argumentis *alvum exinanire*, in *morbi principio*, & *celeri* quidem *commotione* eam ducere oportet, cui usui *medicamenta* in *formâ liquidâ* habentur magis opportuna *expeditam* celebrantia *mercaturam* Exemp. gr.

℞ *Aq. Angelicæ simpl. Tartarizatæ* ℥ ij. *Syr. de spinâ Cervinâ* ℥ j. *Elix. proprietatis Crollii vel Antipestilentialis* ℈ j. *& interdum* ʒ *p.* dissolve *salis absynthii gr.* viij. *M. S. Fiat haustus horâ commodâ, & typo remittente dandus: Pilularum Ruffi solutio, viz. ad* ʒ *p. vel* ʒ j. *plus, minusve in aq. Calendulæ* quibusdam magis arridet; quibus tamen *pilulæ magis* placent, ii *massâ* utantur *sequenti*.

℞ Extract. Pilularum Ruffi ʒ ij, resin zalapii ℈ j. trochisc. de rhabarb. ʒ j. gum. ammoniaci in aceto scillit: soluti ʒ j. salis Tartari, absynthii *ana* gr. viij. cum tinct. Theriacali q. s. fiat massa, è cujus ʒ j. conglobentur pilulæ vij, vel viij. Dos. in constitutione athleticâ ad ℈ ij. prout medico visum fuerit variand.

In morbo *induciarum* omninò impatiente expedit ὀλίγως, & non βραδέως evacuare;

ita ut humores *priorum regionum* peccantes in *morbi ortu* actutùm exterminentur, priuſquam eos imprægnaverit *venenum peſtilens*, & labe illius ſerpente, in *univerſos ſuccos* dominio pleno potitum fuerit: certè πεπασμὸς hìc non expectandus, nullum habent locum *alterantia*, & *digerentia*: Ego autem *alvo ſuppreſſâ* ſatius duxi illum *glandibus* educere, quorum uſum purgationi inteſtinorum commodiorem, & tutiorem comperi.

Cæterùm *medelæ cardo* ex omnium quotquot *Authorum*, & *practicantium* placito,& conſenſu,in hoc præcipuè vertitur; nimirùm in citiſſimâ *veneni peſtilentialis* expulſione, quam mirè, & unicè præſtare valent *Alexipharmaca*: fæcibus itaque priùs ablegatis, ad hæc correpti, tanquam ad ſacrum Aſylum, confugiant.

Remediorum horum copia tanta ſuppetit, ut *Natura* in re nullâ ſolertiorem, ſollicitam magis, & indulgentiorem ſe præbuerit, quàm in præſidiorum adverſus *Luem peſtiferam* benevolâ largitione; neq;infælicior hâc ex parte *Ars medicinalis* in variis ſimplicium præparationibus, quibus opportunè admodùm tam gravi occurratur malo.

Verumseligenda ex hâc densâ *simplicium* sylvâ; quæ virtute vegetiori pollent; is quippe juxta adagium Μορμολυκείοις ἐκφοβεῖ τὸν λέοντα qui *Luem pestiferam*, quorumcunque morborum facilè principem, se posse crepundiis domare confidit, quæ sæpenumerò *medicamenti segnitiem*, pariter ac *medici conatus supinos* ulcisci solet, tardi scil. eventûs expectatione tutelæ efficacis occasio funditùs perit.

Inter *Simplicia* è triplici *Vegetabilium*, *Animalium*, & *Mineralium* regno petita, supereminent (ut à Vegetabilibus exordiar) *Radices Asari Virginiani*, *sive Septentariæ Virginianæ* modò recentes, & aromaticæ; crebrò reverà cœpit me admiratio in *radicibus tam exilibus*, velut *fibrillis reptatricibus*, dotes tam insignes latere, *saporis* tamen *acris*, & *mordacis* acumen, *odorque* nasum feriens *egregiè aromaticus*, vim, & præstantiam apertissimè indicant eximiam, & planè divinam; ita ut inter *diaphoretica*, & *Alexiteria*, nesciam quid in *miasmatum pestiferorum* expulsione efficacius fuerit, & generosius.

Dos. radicum in Alkool v. a. e. reductarum à gr. iiij. vel vj. ad ℈ ij. ex vehiculo idoneo,

idoneo, *ætatis* interìm, *temperamenti*, & *sexûs* ratione habitâ.

Secundum jure merito locum merentur *Radices Contrayerva*, è quibus etiam *Lapis* oppidò celebris conficitur, cujus descriptionem paulò post tradam: Dos. harum radicum subtilissimè pulveriz. à ℈ j ad ʒ j. ex aq. angelicæ, scordii, calendulæ, vel vino, &c.

Quin & *radices alias* ex usu quotidiano ægris plurimùm profuisse experiebamur, è quibus pro re natâ variæ compositiones conflatæ erant, ut viz. quod singulæ non efficerent contortis viribus junctæ exequerentur; in hac classe collocentur *radices Angelicæ*, *Scorzoneræ*, *Petasitidis*, *Imperatoriæ*, *Tormentillæ*, *Zedoarii*, *Allii*, *Helenii*, *Valerianæ*, *Aristolochiæ*, *Gentianæ*, *Dictamni*, & *reliquæ*, si quem varietas teneat, è libris aliorum eruendæ.

A me autem gratitudo exigit, ut pauca hìc de *Zinzibere* subnectam, cujus pulverem, atque condituram, multotiès cum faustis ægrorum rebus exhibuimus; nempe hunc ad provocandam diaphoresin, atque illam ad vim *contagii pestilentialis* præcavendam.

E radicibus præfatis, vel cum ſpir. Vini rectific. vel cum aceto radicali parari queant *Extracta*; *ſubtiliores* quidem, & *vegetiores particulæ* mole corporeâ, & inutili exutæ, ex omnium medicorum conſenſu evadunt magis *medicamentoſæ*.

Vegetabilium folia in praxi noſtrâ uſitatiſſima; nimirum *Scordii*, *Rutæ*, *Salviæ*, *Veronicæ*, *Dracunculi*, *Centaurii min. Scabioſæ*, *pimpinellæ*, *Calendulæ*, *Meliſſæ*, ê quibus expeditæ juxta rei anguſtiam variæ remediorum formulæ.

Aquæ ex herbis prædictis *ſtillatitiæ* ſi modò *redolentes*, & *ſapidæ*, viz. (ſale volatili non ſpoliatæ) vehiculi vice, remediis magis energeticis optimè inſerviebant: quæ interìm *inſipidæ*, & *officinis ſolummodò ornamento ſunt*, nè tantillum emolumenti languentibus præſtitêre.

Clyſſus herbarum memoratarum aquis anteferendus videtur; hoc ſcil. artificio conficiendus viz. eliciatur magna quantitas *aquæ* ſeu *phlegmatis* ex herbâ viridi, & ſucculentâ, ex aliâ dictæ herbæ quantitate ſuccus exprimatur, per reſidentiam depurandus; dein ad mellaginem fiat exhalatio, cui phlegma affundendo cum tan-

tantillo ſpir. vini extrahatur tinctura, quæ demùm per exhalationem lentam reducatur in extractum, item ex herbâ ſiccâ extrahe oleum, & è magmate ſ. a. ſalem.

℞ Extracti partes quatuor, h. e. ℥ iiij. ſalis ℥ ſs. ol. gutt. 50, Miſce v. a. e. ſimul, fermenteſcere ſinantur per menſis ſpacium, eouſque agitando, donec amicè omnia aſſocientur: *Valentia* quoque, vel *ſuccus* dicto modo inſpiſſatus, uti ſummarum eſt virium, ita vel tempeſtate hyemali ad uſum medicum decoctionum loco ex herbis exiccatis conſtantium, proſperè depromatur; qui tamen nervoſior evadit *Luis* Antagoniſta, ab additione ſalis Alkali menſtruo proprio ſ. a. ad plures vices imbuti: remedio nimirùm hoc *tonus ventriculi* corroboratur, *putredo* ablegatur, *effluvia nitro-ſalina* oppugnantur, ſaltem præcipitantur, *diaphoreſis* denique provocatur.

Baccæ inſuper quædam maximo in praxi uſui fuêre; viz. ſudorem egregiè movebat *pulvis baccarum hederæ* ad ʒ j. ex aceti ſambucini partibus duabus, & vini albi parte tertiâ: idem quoque præſtabat *ſpiritus è baccis ſambuci elicitus*, peractâ

fermentatione, exhibeatur ad ℥ iij: vel iv. quin & *spiritui è baccis Juniperi* ad ℥ j. dato, uti & *spiritui è Juglandibus recentibus* cnm spir. theriacali, *seminibus* denique scil. *cardui*, *citri*, *calendulæ*, &c. suæ constabant laudes, utpotè *sudorem* potentissimè educentibus.

In Universo *Simplicium* medicamentorum censu vix aliquod (ut opinor) per aliquot majorum sæcula medicamentum habitum celebrius, quàm *Lapis Bezoardicus Orientalis*, permagni sanè æstimii ad hodiernum usque diem: Absit ut petulanti contradicendi animo veritatem exploraturus, tot, & jam tantis experimentis munitus, efficaciam ejus hactenùs pulchrè creditam enervare nitar: sed res ipsa palàm loquitur, illum *precii majoris* esse, quàm *virtutis*: profectò lapidem hunc in pollinem redactum crebrò exhibebam ad gr. 40, interdum ad 50, re nondum deploratâ; & obtestor illum expectationem erectam frustrà omninò habuisse; mihi intereà haud constitit lapides hos artificiosè probanti, adulterinos fuisse, & factitios.

Quinetiam *pulvis Monocerotis* pridèm inter

inter *Antidota* ferè principatum obtinens nè hilum profuit, hujus à *Mercatore quodam* Doſes aliquot accepi, *eximiæ virtutis* periculum ut facerem; verùm qui *columbas pullos*, *feles*, & *canes* (uti Vir ingenioſus referebat) à *toxico arſenicali* pluries liberaſſet, *veneni* tamen *peſtilentialis* expugnationi minimè ſuffecit: ſi hodiè in controverſiâ non verſaretur, an tale Animal à quopiam integræ fidei viſum uſpiam, ſi ſtupendas inſuper concederem dotes, profectò tanti pretii remedium, *Magnatum* duntaxàt, & non *miſellorum* affectibus dicatum videretur: calamitate autem publicâ graſſante, Achivi ut plurimùm plectuntur, quibus ſublevandis ut plebeia à *medicis* excogitentur medicamenta oportet, in quorum catalogo, imprimis occurrunt *Trochiſci viperarum ſale proprio conditarum* ad ℈ iiij. ex *aq. Scordii compoſ.*, vel *ſal viperarum volatil.* ad ʒ ſs.

Ad nos miſit Trochiſcos ex *Angliâ Americanâ* Vir Digniſſimus, è carne anguis caudâ crepitante, noſtro idiomate **Rattle-Snake** confectos, à quibus commodi, & levaminis plus ægris, quàm à noſtris domeſticis obtigit. N 4 *Bu-*

Bufonum pulvis in omnium ore palmaris, bubonibus etiam cum Nitro calcinatis, tot, & tantis encomiis neutiquam par fuit: auspicatiùs quidem, & ex voto cessit *Spir. Cornu Cervi* ad ℈ ij. vel ʒ j. ex aq. epidemicâ.

Juvenem summa spirandi difficultas tenebat, arteriæ vibratio cessare videbatur, omnia demùm ultimum languentis spiritum in labris supremis hærere enunciarunt, huic exhibui *spiritûs præfati* ʒ j. ex aq. Scordii compos. ℥ iij. morbo pertinaciter hærente, post trihorium iteravi potionem, addendo Spiritûs ℈ j. & admota erant quinque Vesicatoria, semihorâ vix elapsâ calor viguit, artus movere cœpit, & sensìm se recollegit, ab orco revocatus: tandem cùm exitus in facili, en ab ulcerum in suris internis à vesicantibus excitatorum decoloratione, nec non sensûs abolitione sphacelationem propè imminentem! partibus tamen affectis profundè incisis, scarificatis, & v. a. e. embrochatis, hausto etiam bis de die remedio memorato, res iterùm (cœlo adspirante) in integro: viz. Spiritus hic prout flammifer, actutùm se per universum corpus diffundére

dere potens eſt, ratione volatilitatis ſalinæ qualitatem peſtis Salino-malignam corrigendi vim habet: nè plura dicam Spir. C. C. eſt *egregium diaphoreticum* in quaſcunque morbi quantumvis efferi tentationes.

Quotieſcunque res in anguſtum adducta, ad *mineralia* confugiendum, quæ vi, & armis *hoſtem peſtilentialem* foràs projicere perhibentur, inter quæ agmen ducunt *Bezoarticum Minerale*, *Sulphur Auratum*, atque *Aurum vitæ*, &c. præparationes ex aliorum chartis depromantur.

Vereor ſanè, nè nimius fuerim, in remediorum hujus ordinis enumeratione: quanquam non me latet *monomachiam* h. e. ſimplicium diſcretorum certamen ſingulare poſſe *Luem*, utique & *alios morbos* edomare; ita ut unum (virtute ejus cognitâ) ſit par bello: quoniam tamen *huic malo* tot accedere ſolent *complicationes*, machinationes quoque ejus admodùm ſunt verſipelles; quidni ad pugnam *acies inſtruenda*, auxiliumque confæderatorum maturè implorandum, ut denſatâ acie contra vim, conjurationem, & morbi gravitatem marte proſpero contendatur. In

quem

quem uſum *multiplices* varii generis ab Æſculapii filiis *inventæ compoſitiones*; quædam prolixiores, perinde acſi in Hecatomben ad pacandam Luis ſævitiam univerſa propemodùm medicina immolaretur.

Abs re noſtrâ omninò foret medicamenta quidem innumera, ex aliorum libris decerpenda, hìc proponere; mihi ſolummodò hoc penſi incumbit; nempe ea commemorare,quibus nos potiſſimùm utebamur, quæque ſimul fortunavit experientia: cœptum hoc aggreſſurum *gratitudo*, & *officium* jubent, ut à *præſcriptis in Libro Collegii celeberrimi propalatis* exordiar, inter quæ occurrit *Aqua Epidemica*, jam officinalis.

℞. Radic, tormentillæ, angelicæ, pœoniæ, zedoariæ, glycirrhizæ, helenii ana ℥ ſs. fol. Salviæ, Chelidoniæ, rutæ, ſummitat: roriſmarini, abſynthii, roris ſolis, artemiſiæ, pimpinellæ, dracunculi, ſcabioſæ, agrimoniæ, meliſſæ, cardui, betonicæ, centaurii min. fol. & flor. calendulæ ana M j. (alii addunt flor. papaveris errat: paralyſ. ana p iij.) inciſa, & contuſa infundantur per triduum in lib. viij.

iij. vin. alb. opt. dein F. cauta diſtillatio
: liquor uſui reſervetur: Hoc tamen
bitèr animadvertere liceat viz. *in Peſtis, uratione* non ad *pompam* è numerosâ
mplicium congerie, quàm in *correptoum ſanitatem* concinnandas eſſe remedioum formulas. N.B. dicta aqua nequaquàm
mnibus indiſtinctè propinetur, conſimiter nec aliæ ejuſdem indolis, viz. *purgaione lunari inſtante*, nè forſan menſes
nmodicè fluant, neque *fœminis* exhibetur *in utero habentibus* abortum proritans.

Præterea *Liber Collegii* ſuprà *laudatus*,
ti *præſidiis officinalibus*, ita *aliis morbo ppropriatis* erat refertiſſimus, è penu
ɔcupleti paucula exhauriam.

℞. Diaſcordii, vel Mithridatii ʒ j. vel
; ſs. fiat diſſolutio in lib. ſs. poſſetalæ
lteratæ cum partibus æq. vini albi,& aceti opt. Miſce detur hæc potio fervefacta,
ægro ſtragulis benè cooperto.

Vel ℞ radic. Angelicæ ℥ ij. tormentillæ
℥ j infuſis, & decoctis in aq. font. q. ſ. ad
ertiæ p. conſumptionem, adde ſucci limoum ℥ iij. vel aceti ℥ j ſs. bibat correptus ℥
vij. vel viij. hujus apozematis calfacti: Vel

℞. Sem. pætaſitidis ℈ j. ſem. citri gr.
xxvj.

xxvj. cuchianellæ ℈ ſs. caphuræ gr. xij. miſce, fiat pulvis, ex hauſtu aq. cardui, calendulæ, vel ſcordii ſumendus.

Vel ℞ expreſſionem ſtercoris vaccini recentis in aceto acerrimo infuſi ad cochl. vij. vel viij.

Vel ℞. Theriacæ Androm. ʒ ij. Elect. de ovo vulg. ℥ ſs. factâ diſſolutione in hauſtu poſſetalæ carduatæ, fiat potio: bibatur calefacta expectando ſudoris exundationem.

De medicamentis reliquis *in dicto Libello* promulgatis, in pauperûm uſum concinnatis, alibì verba faciam, ad ea jam tranſiturus, quorum vis, & efficacia ex uſu quotidiano eximiè eluxit, atque in primâ acie comparet.

Decoctum Antipeſtilentiale Compoſitum.

℞. Radic. Scorzoneræ, petaſitidis ana ℥ v. angelicæ, tormentillæ C.C.C. ana ℥ j. fol. Scordii, ulmariæ, meliſſæ ana M j. flor. calendulæ, borrag. ana M ſs. bacc. juniperi, hederæ ana ℥ j. ſem. citri ʒ ij. coriandri præp. ʒ j. ſs. caricas numero iij. inciſa & præp. in duabus p. aqu. font. & tertia

p.

. aceti opt. infundantur,& decoquantur, ıb finem addendo glycyr. taleolatìm ſe- tæ ℥ j. in expreſſionis ℔ iij. diſſolve ɔeriacæ Androm· ℥ iij. nitri puriſſimi iij. & adms interdum Spir. Vitrioli, vel ulph. guttas aliquot ad leviuſculam aci- itatem; & nonnunquam ſyrupum è ſucco itri, limonum, vel meliſſophylli immerſi- ıus:verumenimverò cùm in ſummo rerum iſcrimine, *periclitanti vitæ* potiùs, quàm *ıſtui* conſulendum,*ſaccharata* pluries omiſ- , ſcıl. vires remediorum tum *obtundentia*, ım *gulæ* magis, quàm *ventriculo peſtiferè fecto* accommodata, Doſ. ad cochl. viij. el x. ſextâ quâque horâ ad quatuor vices.

Aqua Alexiteria.

℞. Radic. Contrayerva ℥ j. ſcorzoneræ iſpan., angelicæ ana ℥ j. ſs. fol. Scordii alegæ ana M iij. fl. roſ. rubr. calendulæ ıa p. iij. raſ. C. C. eboris ana ℥ j. bacc. ıniperi, hederæ ana ℥ ij. in aceto ſam- ucino per triduum macerat: dictamni etici, cortic. limonum ana ℥ j. ſucc. eliſſæ, cardui, angelicæ ana ℔ ſs. aceti pt. ℔ ij. diſtilla in organis humilioribus oſt. deb. infuſionem.

Vel,

Vel,

℞. Succ. Scordii, acetosæ ana ℔ j. galegæ ℔ ſs. ſucc. limonum, aceti opt. ana ℔ j. theriac. Androm. ℥ iij. digere & diſtilla Doſ. ad cochl. vj. vel viij.

Vel,

℞. Aquæ Alexiteriæ ℔ ij. theriac. Androm. ℥ iij. Elect. de ovo ℥ j. digere, filtra, & uſui ſerva, Doſ. ad cochl. vj. vel viij. phialam agitando.

Vel,

℞. Summit. abſynthii, rutæ ana M j. Scordii, dracunculi ana M iij. aceti ſambuc. ℔ iij., diſtilla in veſicâ, tum in liquore diſſolve ſalis fraxini, cardui, vel Scordii Vitriolat. ʒ iij. Doſ. ad cochl. iv. vel v. efficacitèr elicit ſudorem hæc Aqua.

Spiritus Theriacalis.

℞. Radic. Aſari Virgin. ℥ ſs. contrayerva ℥ j. tormentillæ, ſcorzon. petaſitidis ana ℥ j. p. ſem. cardui, calendulæ, angelicæ, citri ana ʒ iij. quibus præp. affunde ſpir. vini, aceti opt. ana ℔ ſs. diſſolve theriac. Ven. ℔ ſs. adde croci Ang. ʒ ij. miſc. indantur organis vitreis, & poſt octiduanam ſuper cineres digeſtionem

nem, diſtilla, in roſtro Alembici ſuſpendendo caphuræ ʒ iij. Doſ. ad cochl. v. vel vj.

Oleum Diaphoreticum.

℞. Salis Abſynthii, vel Scordii, ſive Rutæ ℥ ij. flor. Sulphuris ter, quaterve ſublimat. ℥ j. ol. Juniperi ℔ j. invicèm miſc., per biduum calore mediocri benè occluſa relinque, dein per Retortam diſtilla, etiam alterâ vice diſtilla, digerendo per biduum, addendo ſalis abſynthii ℥ j. Doſ. ad cochl. unum, vel duo, ex aq. angelicæ, vel ſcordii, ſaccharatâ, ad olei v. a. e. Commixtionem.

Acetum Antipeſtilentiale.

℞. Radic. Scorzon. Hiſpan. Chelidoniæ mai. ana ℥ ij. contrayerva ℥ j. angelicæ, tormentillæ ana ℥ j p. fol. ſcordii, meliſſæ, ſcabioſæ ana M ij. ſummit. Rutæ p. ij. dictamni cret. M ſs. flor. ſambuci, calendulæ ana p. iij. gr. Junip. ℥ ij. raſ. C. C. eboris ana ℥ j. ſem. rutæ, cardui, citri ana ʒ ij. portulacæ ʒ v. cinam. opt. ℥ ſs. caryophyll. ʒ iij. Theriac. Androm. ℔ ſs. quibus ſ. a. præp. affunde Aceti ex

vin.

vin. albo acerrimi ℔ v. vitro opt. obturato digere per triduum, bis, terve de die conquassando, tum cautè distilla, suspensis camphoræ, & croci ana ʒ ij. in rostro Alemb. Dos. ad cochl. v. vel vj.

At de his abundè satis, cuipiam hinc pronum sit colligere, cur *medicamenta liquida*, *modò fervefacta*, aliis in *formâ boli* vel *Electuarii* assumptis anteferenda, ob *promptissimam* scil., & *expeditam energiam*, & *operationem*.

Cæterùm quia *correpti* plerumque erant *nauseabundi*, & ad *vomitionem proclives*, sicutì & potabilium quantitas ventriculum sarcinando, ejus subversionem irritare consvevit; remedia solidæ formæ locum habent, & hâc ex parte potiora videntur, vomitu nimirum ægrè excutienda, utpote adhærentia ventriculi parietibus, velut iis agglutinata: hujus generis præ manibus sit massa sequens, unde ex tempore boli conficiantur.

℞. Elect. de ovo mineralis ℥ j. theriac. Androm. ℥ ss. pulu: serpentariæ virgin. ʒ v. cuchianellæ ʒ iij. croci pulveriz. ʒ ss. cum Syr. è succo melissophyll., vel citri, coagmentetur massa, Dos. ad ʒ ij. addendo sali

ſalis cardui, abſynthii, vel ſçordii ℈ j. plus, minuſve pro ſymptomatum vehementiâ.

Cl. & toto Terrarum Orbe Celeberr. Theodori de Mayerne *præparatio Elect. de Ovo Mineralis.*

℞. Ovum vulgaritèr ut in Pharmacopœia *Londinenſi* præp. de quo ſume, & ſem. ſinapios, vel erucæ ana ℥ j. Antidoti Saxonicæ ℥ ſs. lapidis prunellæ ʒ v. Antimonii diaphoret. fixiſſimi, & croci metallorum ſimul uſtorum ʒ iij. pulv. ſcordii, rutæ, zedoariæ ana ʒ ij. ſs. Theriacæ ven. veteris ℥ iv. Philonii Turneri ℈ vij. gr. ij. miſce, & cum ſpir. Theriac. ʒ iij. & mellis deſpumati q. ſ. Fiat Elect. molle, Doſ. ad ℈ iv. vel ʒ ij. corroborand. adjiciendo corda, & jecinora vj. viperarum v. a. e. præp. N. B. in hâc ſimilitèr, ut & in cæteris Antidotis, diuturna fermentatio perquàm neceſſaria, ut ſe invicèm penetrent, & intimiùs aſſocientur tot ſimplicia.

Sin verò alvus fuerit nimis cita, & lubrica, commodiſſimè exhibebeatur

Lapis Contrayerva, qui sic conficiendus.

℞. Pulv. radic. contrayerva rec. ℥ j. serpentariæ virgin. ʒ ij. ſs. extract. radic. Angelicæ, tormentillæ ana ʒ ij. pulv. C C. philosophicè calcin. chelarum Cancrorum præp. pulv. Corall. rubr. ana ʒ j. ſs. Antimonii Diaphoret. vel potius Diaphor. Jovis ʒ iij. cuchianellæ ʒ ſs. croci ℈ j. (aliqui addunt lapid. bezoar. orien. ℈ ij.) ambræ gryſ. ℈ ſs. cum gelatinâ spoliorum serpentum, vel C. C. fingantur globuli ſ. a. exiccandi, Doſ. ad ℈ ij. vel ʒ j. è vehiculo idoneo, &c.

Hùc insuper spectat Orvietano, *cujus confectio hæc.*

℞. Cardui bened. totius eupatorii mai. & min. ana ℥ ſs. scordii, aristolochiæ utriusque ana ʒ v. viperinæ, h. e. echii, gentianæ, bacc. Junip. bistortæ ana ℥ j. bacc. lauri, tormentillæ, dictamni albi ana ℥ ſs. carlinæ, angelicæ ana ℥ j. ſs. rhabarb: imperatoriæ, scorzon. hispan. valerianæ ana ℥ ſs. morsus diaboli, calami aromat. ana ℥ iv. Theriac. Androm. opt. ℥ iij. corda,

da, & jecinora 12 viperarum, terantur terenda ſubtiliſſimè, & cum ſ. q. mellis deſpumati fiat Elect. per tres menſes fermentand. Doſ. ad ℥ ij.

N. B. Hæc & conſimilia *medicamenta*, ſive *Galenica*, ſive *Spagyrica* quorum *præparatio*, & *Digeſtio* non citiùs, quàm coquantur Aſparagi, abſolvi queant, ut ſint *in promptu*, & *præ manibus*, expedit; ille enim τὰς μηχανὰς μετὰ τὸν πόλεμον κομίζει, qui in *morbum peracutiſſimum* arma parat, haud ante ſpatium ſemeſtre acuenda.

Traditâ jam curatione generali, exacta regiminis norma, & Diætæ leges deſcribendæ veniunt: *Correpti*, ubicunque loci illos invaſit *Lues peſtifera*, ocyſſimè lectis committebantur; quos corpore nudato ſtragulis cooperire longè commodiùs, & magis beneficium experiebamur, quàm eos linteis implicare, eò quod omnes hoc modo lanati, ſudoris profluvium alacriùs, & tutiùs ſubiêre, tum epoto à lodice lanari fluxu, tum corpore velut ſudariis abſterſo; è contra autem *termentaria* ſicuti ſudoris copiam minimè excipiendo erant, ita præ madore nimio paulò diutiùs tepentia, corporis ſpiracula tunc

hiantia, velut *frigidi appulsu* firmitèr consueverunt occludere, & obserare; idcircò cunctis taliter sudantibus *linteamenta*, & *indusia* mutare vetitum, neque minus detrimentum à *mundis indumentis*, non (prout Cl. *Diemmerbrochii* sententia fert) à *saponis qualitate inimicâ*, quàm ab *udore*, *mundarum vestium comite inseparabili*, & à *frigidâ aeris salutatione* nullo modo vitandâ, unde *prohibita Diaphoresis*.

Nisi res ægri *potionem emeticam*, *purgationem*, vel *enema* præmitti exegit, illi mox ab introitu lecti *medicamenta* exhibebantur *Alexipharmaca*, quæ vomitu licèt rejecta, ad tot vices iterabantur, quousque stomachus aliquantulùm corroboratus, ea retineret, & amplecteretur; nempe ubiprimùm sudor copiosus emanavit, illicò nauseam evanescere animadverti.

Quidam, vel ob temperamentum sanè siccissimum, vel ob summum incendii febrilis æstum succos valdè deprædantem, & corpus extorrentem, ægrè sudarunt, his serum cerevisiale medicatum affatìm haurire indulsi, tum ut hoc pacto fluxiles redderentur humores lenti, tum quoque ut

ut calor exæſtuans aliquantulùm contemperari,& reſtingui poſſet.

Lac è quo ſerum cereviſiale conficiebatur, alteratum erat cum duabus part. cereviſiæ non lupulatæ, & tertiâ p. aceti opt. radic. Scorzoneræ, petaſitid. fol. meliſſæ, ſcabioſæ, lujulæ, flor. borrag. calendulæ raſ. C. C. eboris, ſem. cardui, & coriand. præp. incoctis.

Correptus ſingulis vicibus ad 2. 3. *pluresve horas* ſudorem ſuſtinuit, libratis viribus: *Diaphoreſin* eouſque provocavimus, dum *fuligines veneficæ*, primò *rarefactæ*, & *ſubtiliatæ*, ſimul cum *materiâ tenaci* diſcuterentur: *Somnus* interim procul arcebatur, quantumvìs *laſſitudo* ægrum quodammodò ingratiis dormire coegerit.

Studio inſuper conſimili non minùs *ſudoris*, quam *typorum qualiumcunque* ſpiramentis ad vires multùm proſtratas, & propè deficientes refocillandas (modò non impedierat faſtidium) idonea adminiſtrari alimenta juſſi viz. panem vino ferè inebriatum,ova ſorbilia(niſi ſtomacho aliena erant)ſucco citri,granatorum,vel aceto ſambucino immerſa, item aquas Analepticas, juſcula, gelatinas, atque etiam vina generoſa.

Jusculi præparatio, viz. è pulli gallinacei brodio, incoctis radic. Scorzoneræ, fol. pimpinellæ, ulmariæ, lujulæ, summit. borrag. ras. C. C. Dactylis, cum frustulo panis alb. & tantillo croci in nodulo; pinguedo non separanda, nisi diarrhœâ urgente, vel nauseante stomacho: de Auri incoctione non jam vacat disceptare; è dicto jusculo quandoque emulsio parabatur, viz. cum sem. citri, plantag. & amydg. excorticatis addendo sacchari perlati q. s.

Aqua de Cordibus Cl. Mayerni *priùs laudati.*

℞. Radic. carlinæ ℥ vj. zedoariæ, scorzoneræ, imperatoriæ, gentianæ, vincetox. valerianæ, tormentillæ, bistortæ, petasitid. dictamni. bardanæ. pimpinellæ totius ana ℥ iv. fol. cardui. oxytriphyll. scordii, ana M v. ulmariæ, scabiosæ, morsus diaboli, melissæ, pentaphyll. menthæ, rutæ, buglossæ, flor. calendulæ, hyperici ana M iv. limones, & Aurant. cum corticibus ana numero xx. flor. salviæ, rorism. ana M ij. corda vervecina numero vj. corda viper. numero xx. vini generosi *Hispan.* ℔ xx. infusione deb. peractâ, fiat Distillatio cauta

cauta in B. M.hujus Aq. Dof. ad cochl. iv. vel v. dulcor. (fi ita vifum) cum facchari perl. q. f.

Cæterùm tamdiù ægri fe *cibo* abftinebant, ufque dum aliquale à *remediis Alexipharm:* levamen perfenfiffent; *alimenti* quoque tantum folummodò affumere folebant, quantum *vigoris fatifcentis* redintegrationi fuffecerit: fcil. inftaurandæ erant vires, neutiquàm ingluvie opprimendæ: Convalefcentibus tamen ad *diætam pleniorem* tranfire conceffum: verùm horulâ unâ, aut alterâ à *cibatu* elapsâ, quanquam cuncta *Luis fymptomata* mitefcere, recedere, immò & extinctum iri viderentur; eò quòd hofti tam fubdolo nullatenùs fidendum, infidias fæpe perniofiffimas, fimulatâ fugâ, difponenti, *medicamenta Alexipharmaca* ad tot vices iterabam, donec vel ipfa malignitatis fufpicio evanuerit.

Languentes per integrum morbi curriculum lectis erant affixi; quotquot fanè hâc in re contumaces, & immorigeri, pœnas luebant graviffimas præmaturæ, & temerariæ furrectionis, diaphorefi inhibitâ, & veneno incarcerato, unde tormina, & dira pathemata.

Lue pestiferâ dementati nè lectum exirent fasciis injectis coercebantur, ne forent *ipsismet*, vel *administrantibus* injurii, quæ vincula non priùs soluta, quam ad se redierint phrenetici, & abscesserit ægritudo.

Somnolentia plerumque à primo decubitu, & sudoris eruptione obrepens, procul arcebatur; quæ tamen, spe triumphi incalescente, ad *vires refocillandas* quadantenùs indulta, non ultra quatuor horas protrahenda: quòd si altiùs, si diutiùs dormitum, excitatis demùm ægris, ad Antidotorum usum me recepi.

Alvo ex toto suppressâ, paroxismo etiam occidente, *enema* perquàm commodè injiciebatur, è Decocto radic. Scorzon. tormentillæ, & althææ, fol. Scordii, ulmariæ, violarum, flor. chamæmeli, & sambuci, sem. fænic. dulcis, anisi, dissolvendo vitellum ovi, saccharum rubr. Diascordii, vel theriacæ *Londin.* ʒ iij. & quandóque ad irritandam festinantiùs *alvi* segnitiem addendo infus. croci metallorum ℥ j. vel ℥ j. ß. Reddito enemate, vel vinum generosum hausit ægrotus, vel cochl. aliquot Jul. cardiaci, vel Jusculum, &c. Quando-

Quandoquidem *Spirituum languor* (quod suprà dictum) *Luis tum propagationi*, tum ejus *insolentiæ*, plurimùm contulit; ut commodum huic malo adaptaretur remedium, *odores gratissimi*, quibus *cerebrum* confortaretur, & reficerentur *vires*, naribus assiduò admoti erant, nunc ex aceto rosaceo in prunas candentes effuso, nunc è pulvere styracis labdani, &c. accenso; de quâ re paulò post, omnibus cautè vitatis odoribus *cerebrum impetentibus*, utpote *illi* antipatheticè adversis.

Hactenùs succinctè egimus de Antidotis; & languentium nostrûm regimine; ad præsidia jam externa descendo, inter quæ eminent ψυδρεύκια, sive vesicantia; Horum frequens, & prospera applicatio, de eorum usu controversias variè agitatas diremit.

Vesicantia partibus variis admovebantur, viz. vertebris colli, brachiis versus humerum, cruribus, & suris internis; *vasa* cujuscunque generis *calfacientia*, *liquores reddentia magè obsequaces*, *&* *fluxiles*, *naturæ segnitiem extimulantia*, *&* *unà cum serosâ colluvie*, *noxiisque humoribus per ulcerum*

ulcerum portas sat amplas miasmata pestifera vi quidem inexpugnabili educentia, ut hìc taceam *à partibus nobilioribus revulsionem* insignitèr præstitam, atque *derivationem à vicinis*.

Nutrix quædam incauta, quum cruri, paulò infra bubonem inguinalem, admovere teneretur ex meo consilio emplastrum epispasticum, illud tumori superimposuit; quod experimentum primò fortuitum, posteà in praxi sat prosperè obtinuit; quo viz. pacto humor fugitivus erat detentus, & suppuratio in melius successit: hoc licèt nonnullis proficuum, & salutare, à *medicis* tamen, *chirurgisque cautioribus* fuit suspectum, *inflammatione* utplurimùm partes circumquáque adjacentes *vexante*, inde etiam nonnunquam *Sphincteris vesicæ* læsione, & impotentiâ, *virium* quoque oppressione ob *summum dolorem* obvenientibus.

Ut celeritèr, ut certò remedia vesicantia excitent vesicas, sint acerima omninò expedit: Massa sequens in Praxi nostrâ fuit admodùm familiaris, & efficax.

℞. Picis navalis ℥ v. galbani colat. ℥ j. ceræ ℥ j. ß. quibus simul liquatis, & ab igne

ne ſemotis, adde pulv. cantharidum ræp. ʒ vij. vel ℥ j. fermenti veteris, ſem. neos ana ʒ iij. euphorbii ʒ j. cum aceti illit. q. ſ. incorporentur, aſſiduè agindo, quoùſque cogantur in Emplaſtri aſſam: eventus ab hujus Emplaſtri apicatione ſemper ex ſententiâ ceſſit; arte cui admovendum erat hoc Emlaſtrum aceto ad ruborem priùs fotâ, uò potentiùs ſe exereret vis ulceratoa.

Ulcera excitata non citiùs claudi, & lideſcere permittantur, quàm penitus xtincta ſit morbi malignitas; quambrem ut exiccatio inhibeatur præproera, emplaſtro è meliloto pulvere canarid. inſperſo loca iterùm, atque iterùm ucianda; unde novus *colluviei ichoroſæ* uxus: *inflammationibus* interìm *doloricis* opportunè ſuccurrendum, foliis braſcæ ulceribus ſuperimpoſitis.

Tametſi *emplaſtra epiſpaſtica* tot coreptis proſint, & ingentem ab eorum uſu ruciatum abundè ſatis compenſent mira molumenta, & levamina; non tamen mnibus indiſcriminatìm admoveantur, utà ubi urget *urinæ ardor*, ejuſve *incon-*

tinentia,

tinentia, ubi adest *sphincteris vesicæ inflammatio*, vel *ulceratio*, ubi *hæmorrhagia*, si *mulier in utero habeat*, vel si instet *fluxus menstrualis*; postremò *vesicantia* non applicanda in *summâ virium exolutione*. Hoc insuper memorabile, scil. *bubonibus*, vel *carbunculis* ad suppurationem vergentibus, summâ cum cautelâ *vesicantia* esse administranda, nè forsan *avocatione*, *deprædatione*, vel *nimiâ liquoris colliquatione & tantùm non fusione*, è quo *pus* confici solet, cætera medendi conamina, & naturæ studia se liberandi in irritum cadant.

Præter *remedia Vesicantia*, haùd perditi operis erit *emplastra* applicare *subpedanea*, ego usus sum *empl. sequenti*, quod constabat è maßâ empl. de beton. comp adjecto frequentèr duplo euphorbii, pulvere croci, & Theriacâ *Londin. empl hoc* plus commodi ægris præstitet, quàm *cataplasmata*, quæ tamen nonnullis magis placuêre, & conflata erant è radic. bryoniæ aceto sambucino macerat; carn halecum, sale marino, sapone nigro, fol rutæ, scordii, ari, cum s. q. aceti acerrimi: interdum plantis pedum ad-

movebantu

novebantur columbæ per medium sectæ.
Verum hæc, & reliqua ejusdem or-
dinis remedia non eo consilio applica-
bantur, quasi virtute attractivâ *semi-
narium pestilens* allicerent, quin potius
benefica apud saniores habita erant, eò
quod in plantis pedum, ubi eximia vaso-
rum omnifariorum conglomeratio, calore
partes fovere valent *extremas*, *liquo-
res* reddunt *magis fluxiles*, & *fermenta-
biles*, *calorem nativum* ferè *morientem*
& *extinctum* exuscitant; atque hinc cor-
pus universum ob consensum amicissimum
vivificis delibutum influentiis: *Epicarpia*
etiam iisdem de causis non omittenda.

Curatione *Pestis* generali summatìm ab-
solutâ, *symptomatum magis peculiarium*
medela venit tractanda, ubi imprimis de
Bubonibus.

Medentium quorumcunque, tum *medi-
corum*, tum *chirurgorum* haùd parùm in-
terest, horum tumorum *naturam*, *varias-
que conditiones* in numerato habere; ut
præsenti eorum *fronte*, & *statû* cognito,
pro rerum occasione idoneæ parentur
applicationes. Explorandum imprimis,
an *Bubo mobilis*, vel *stabilis*? an *durus*,
vel

vel *mollis*, & *tactui cedens*? an *depressus* vel in *mucronem elevatus*? an *parvus*, *magnusve*? an *contractus*, vel *patulus*, latiúsque serpens? an cum *cruciatu*, & *punctione*, vel *indolens*? an denique cum *inflammatione*, vel *sine illâ*.

Quotiescunque *incertus* & *vagus* est *Bubo*, ita ut vicissìm *emergat* & *disparea* προμήθεια hìnc illìnc moliri convenit, qua *tumorem fugitivum* evocare, *prodeuntem* determinare, & figere possent: hoc egregiè præstat *cucurbitularum* applicatio, unde *partium adenosarum*, propter tumorem à flammâ excitatum, *permanens turgescentia*; *constrictione* etiam *vasculorum*, tanquam obice posito, *liquorum suppurandorum* transitum impediente.

Nos *Bubonibus* in ovo, & vix formatis *remedia* adhibuimus *discutientia* satis validа, quibus *tumor instabilis* terga daret, & dissiparetur; & licèt ad plures vices succrescendi instìterit propensitas, hostem fugare non protinùs desperatum: hoc autem pro comperto habuimus, scil. ut qui *veneni pestilentialis* fluxum, refluxumque plurìes patiebantur, ii non tam *incorruptâ* postmodùm erant *sanitate* ac

ægri

ægri quorum *bubones ſuppurati* & *aperti*, pus copioſum excernentes.

Si *tumor durus*, & *dolorificus*, eò quòd *partes adenoſæ* aliquantulùm *laxandæ*, ut *amplum ſatis* extruatur humoribus undique confluentibus *hoſpitium*, partium affectarum inſtituatur *illinitio crebra* ex ol. liliorum alb. roſarum, ſambuci, &c. ſi modò *inflammatio* oleorum uſum non diſſuadeat, quâ autem præſente, *Unguenta Oleaginoſa*, & *pinguia* valdè ſuſpecta, utpote *poros conſtipantia*, & indoli *Luis nitro-ſalinæ* adverſiſſima: *inflammatione* igitur partem aliquam *occupante*, quod collectu facillimum ab *ejus calore* & *colore*, præſtat mucilaginem è ſem. lini, & fænugræci cum aceto ſambucino, & tantillo theriacæ *Lond.* parti affectæ admovere, vel Cataplaſma è farinâ tritici, ſem. lini, fænugræci, flor. ſambuci, micis panis albi, vitello ovi addito, & pulvere croci.

Senatus Medicus Londin. bubonibus medendis nullam non manum, & opem adhibuit; nonnullas *cataplaſmatum* formulas in Libello prænominato traditas, atque aliquas uſu quotidiano comprobatas hìc proferam.

℞. Cœ-

℞. Cœpam majusculam, quam v. a. e. excavatam imple summit. rutæ deb. exiccat. & pulveriz. ʒ ij. indantur etiam theriac. *Lond.* ℈ iv. foramen operculo suo obturetur, cœpa deinde chartâ bibulâ involuta sub cineribus assetur, cui adde ficum methodo eâdem assatam, cum ol. lini, liliorum alb. ana q. s. simul macerentur, & conficiatur *cataplasma*, applicandum calidè, bis de die immutandum; quod etiam efficacissimum ad morsus venenatos.

Vel,

℞. Fol. rutæ, scordii contus. ana M ss. medullæ carnis ficuum ℥ ij. flor. meliloti p. ss. salis marini pulveriz. ʒ iij. fermenti veteris ℥ ss. cum s. q. aceti, paretur Cataplasma.

Vel,

℞. Rad. liliorum, althææ, cum aceto macerat: ana ℔ ss. sem. lini, fænugræci ana ℥ ss. carnis ficuum ℥ iij. confectionis sinapi, cum theriac. ana ℥ ss. axungiæ suillæ q. s. F. cataplasma. Vel juxta *expertissimum Mayernum*, à quo medicinæ fundamenta & praxin hausi.

℞. Succ. apii ℥ ij. melissæ ℥ j. pimpinellæ

nellæ ℥ j ſs. cæpas majores Numero duas, ad intenerationem, ſive putrilaginem ſub cineribus cautè aſſatas, alliorum bulbos Numero vj. clavos juglandium maj. vetuſt. Numero iiij, tritis alii bulbis, & clavis, affunde ſuccos, tum adde Cæpas, in mortario marmoreo cum aceti ſcillit. q. ſ. agitentur, & cogantur in Cataplaſmatis conſiſtentiam.

Tumoris autem *duritie*, *dolore pungitivo*, & *intenſiſſimo Calore* plurimùm invaleſcentibus, remedia duritiem reſolventia, & virulentiæ ferociam demulcentia, aliis admiſcere oportet. ex. gr.

℞ rad. liliorum alb. ℥ ij, porrorum, medullæ carnis ficuum ana ℥ j, ſem. lini ℥ ſs. flor. Sambuci, meliloti ana p. ſs. micarum panis alb. ℔ ſs. coq. in ſ. q. lactis, addendo ſub finem ol. roſ. liliorum alb. vel ſambuc ana q. ſ. ut F. *Cataplaſma.*

Vel, ℞ fol. Scabioſæ, acetoſæ ana M ij, chartâ bibulâ involut. & cineribus ſcintillantibus ſubditorum, quibus adde fermenti veteris ʒ ij, ſalis tantillum, agitentur probè in mortario cum ſ.q. axungiæ ſuillæ, ad uſum præmemoratum: Ne in

P infi-

infinitum abiret hæc narratio missas faciam innumeras *Cataplasmatum* formulas à medico prudenti pro re nata excogitandas.

Non tamdiu *Suppurationem* expectavimus, usque dum suâpte sponte *disrumperetur* Bubo, ubi *dolor*, & *reliqua Symptomata sanè truculentissima* assiduò citra remissionem duraverint; præter *Spiritus languentium inde dissipatos* & *vires manifestò prostratas*, male metuimus nè *sanies pestilens* introrsùm regurgitaret, quin & orificium futurum *pus* evacuandi prorsùs incapax, lòcoque incommodo apertum; idcircò *ichorem*, utcunque *crudiorem*, vel *scalpello* (quod expeditius) effudimus, vel ad mortificationem partis affectæ præcavendam *cauterio potentiali applicito* illum eduximus: verùm sæpenumerò haùd dissentaneum à ratione visum, *caustica leviora remediis digestivis* immo, & *maturantibus* admiscere.

Cataplasmatum licèt usum commune omnium suffragium egregiè beneficum fore persvaserit, *calorem* nempe *naturalem languentem*, & *propè extinctum* mirè *excitantium*; *partes circumquaque vicinas* *humectan-*

humectantium, cutim insuper dilatantium, humores deinque acres contemperantium, & demulcentium; quoniam verò ab iteratâ eorum renovatione plurimùm detrimenti ægris accidisse observavi, *sequens ceratum* illorum vice substituere placuit.

℞ empl. Oxycrocei ℥ iij, galbani colat gum. carannæ ana ℥ j, picis navalis ℥ ij, è liquatis simul cum ol. chamemeli, & liliorum, v. a. e. F. massa pro empl.

Ausus sum asserere *empl. hæc* plus millies *chirurgicæ manûs* vicem suppleviſſe, quæ spacio triduano, aut sepiùs immutabantur: Verùm *apertio Bubonum artificialis* multò auspicatior habita, viz. *parte tumoris decliviori*, & *prominentiori dextrè vulneratâ*; vasis interìm majoribus, musculisque salvis.

Quocunque modo *disruptis*, vel *incisis bubonibus* ad ulcus abluendum, & detergendum, lixivium paretur è cineribus scordii, betonicæ, bugulæ, saniculæ, &c. dissolvendo q. s. theriac. Londin. *mixtura* autem *sequens* huic muneri accomodatissima, constans scil. è rad. aristoloch. rotun. myrrhâ, aloe, & croco infus. & solut. in sp.

Vini ſ. q., colaturæ addendo tantillum ol. terebinth. Porrò ad *promovendam digeſtionem*, & *putrefactionem inhibendam* Cataplaſma ſeq. conficiatur, viz.

℞ mellis roſ. ℥ j, terebinth. cum vitello ovi ſolut. ℥ ſs. theriac. Lond. ʒ iij. farinæ tritici ℥ ij ſs. cum ol. hyperici & ſambuc. ana q. ſ. coq. in Cataplaſmatis conſiſtentiam: Vel.

℞ ung. baſilic. p. duas, linimenti Arcæi p. Tertiam, ol. terebinth. ʒ ſs. M. S.

N. B. Detergentia neutiquàm uſurpanda, niſi ulcus ſit ſordidum.

N. B. Ad *ſedandam doloris veſaniam*, & *inflammationem tollendam*, *opiata*, & *repellentia* cenſenda omninò perniciofiſſima, viz. *venenum peſtilens* tergiverſari, & ſe intùs recipere cogentia; quin & partibus ab eorum uſu plus nimis refrigeratis impendere *ſphacelationem* quis ignorat?

Ulcus non priùs *claudendum*, quàm *ab omni ſorde penitùs expurgatum fuerit*, & *cuncta prorsùm ceſſaverint Symptomata*.

N. B. Multiplici quidem obſervatione mihi conſtitit *ulcera hæc* veneno devicto, &

extincto, citiùs multò, tutiùſque ſanata fuiſſe, quàm cætera à cauſis aliis quibuſcunque oriunda: In *curationis interìm administratione benè cautus ſit Chirurgus*, nè tumor callum labiis obducat, haùd levi negotio extirpandum: ulceris probè mundati foveæ hiantes *Sarcoticis* repleantur juxta methodum vulgarem. Nè eandem cantilenam ſæpe occinam, *Parotides* ſimili ritu, ac *Bubones* tractandæ.

Hiſce velut per tranſennam ſpectatis, narrationis filum me proximè ducit ad *Carbunculorum* medelam; cùm itaque (uti ſuprà monſtratum) *Anthraces è lixivio peſtilentiali in varias corporis humani partes propulſo, & illas causticante ſuborti fuerint*, ad *tres* potiſſimùm *ſcopos* collimare *Chirurg.* intereſt.

1. Vigilantèr proſpiciendum, nè latè nimis ſerpat *Carbunculus*, Gangrænæ inſtar ſuperexcurrens, & neſciens cancellos.

2. Tentanda quamprimùm *Carbunculi* ſeparatio.

3. Ulcus dextrè conſolidandum.

Primæ ſatisfaciunt intentioni remedia, quæ fortuitam *pororum* reſerando

Constrictionem, aliqualem egressûs veniam *particulis veneficis* concedunt ; item quæ *ardorem* lenire, & *calorem naturalem* sufflaminare, & tueri valent.

Verum *Curatio Anthracum* juxta illorum *indolem*, *progressum*, & *partis affectæ situm* instituenda alia, atque alia ; nunc mitiùs, nunc asperiùs eos tractare expedit.

Minimè incommodum erit *Cataplasma* ex allio sub cineribus assato, cum fuligine, theriac. Lond. & ol. terebinth. Vel,

℞ fermenti veteris ℥ ss. allii assati ℥ ij. stercoris columbini ℥ j. confec. Sinapi ʒ v. euphorbii ʒ ij. cum s. q. saponis nigri F. Cataplasma. N. B. In *horum Cataplasmatum* applicatione utpote *acerrimorum*, cautela quidem summa adhibeatur, nè *dolor* ab eorum usu auctus sit *impatibilis*, ne *humores colliquentur*, & in *partes debiliores* secernantur, & deponantur, nè demùm hoc pacto *eschara figatur*.

2. *Escharâ nondum deciduâ*, ubi etiam *nulla inchoatæ separationis vestigia*, unguenta, & oleaginosa neutiquàm probanda ; *Carbunculo* autem *scintillante*, & *latiùs* *disse-*

disseminato, ad *remedia acerrima* transire haùd inconsultum ; neque *sexûs mollissim.* nec *tenellæ ætatis* misereri convenit ; aliquandò *cucurbitularum sat capacium* glutinatione *virus pestilens* evocandum, *scarificatione* etiam *celebratâ*, vel *empl. epispasticis Anthraci admotis* ; & nonnunquàm *orthopygiis gallorum deplumatis* ad tot vices iteratis, usque dum *admoti galli persliterint superstites*, blando nimirum, & vitali calore *seminarium morbificum* resolvente, *illique* exitum per *aperta cutis spiracula* faciente ; *columbæ* etiam per *medium sectæ*, & *pulmones ovini* efferam *morbi* tyrannidem sedare valent.

Cæterùm in *escharâ amovendâ*, tum *igne*, tum cultro res peragatur : *Cauteriis actualibus* nil sanè efficatius comperi ; quâ in re à more Nostratium nè latum unguem discedere volui, qui prout *Cl. Johannes de Concoregio* refert p. 39. *ferro candente Anthraces ignire consueverunt.*

Huic operationi peragendæ commoda sint ad manus instrumenta, fibulæ instar aliquantulùm mucronata ; quibusdam in usu κρυψιπύρεῖα ; à parvis vix aliquid emolumenti, sint itaque amplissima univer-

ſum *Anthracis* ambitum ſimul, ſemelque amburentia; quin & *ferrum* tollere nefas, dum ægri *uſtulationem* perſenſerint; ſed ad promovendam *eſcharæ* ſequeſtrationem *ignitio* in centro ſit profundior.

Plurima licet ſunt, hìc pauca referam accepta ab *igne* beneficia, hinc ſci. *partium affectarum, atque adjacentium, utique debilium firmatio, atque Corroboratio*, hinc *vaſculorum laxatorum adſtrictio*, hinc *miaſmatum tenuiorum, & ſubtilium rarefactio*, & *evaporatio*; *virulentiæ peſtiferæ exiccatio*, & *exquiſita correctio*, hinc denique *caloris languentis exuſcitatio*; nè plura dicam, haùd diſpari eventu *pruna peſtilens* igni cedere ſolet, ac à ferro candente admoto *morſus*, vel *ictus venenati* ſanantur.

Ad Cultrum quod attinet, reverà *correpti* non minora ab *illo*, quam ab igne adjumenta accipiant; preſertìm ſi *vulnera inflicta ad radicem uſque, & centrum Carbunculi penetraverint*: hinc *expeditior eſcharæ elevatio*, & *ejuſdem ſeparatio*: ubi quandò *tardus* animadvertitur *eſcharæ caſus*, nè *ventilationis defectus gangrænam inducat, adminiculum* hìc *ſummè opportu-*

portunum habeatur, viz. *Anthracum immarginatio*, cruoris effuſionem longè periculoſiſſimam vitando, à temerariâ, & ſiniſtrâ venarum, præcipuè arteriarum ſectione, prout ſuprà monitum.

Separatione quocunque modo *inchoatâ*, nimirum vel *ſuâpte ſponte*, vel *ignis*, aut cultri ope; penſi ſit proximi *carbunculum* delibrare, *frequentiſſima* itaque ex butyro recenti, ol. ſambuc., vel liliorum alb. *illinitio* inſtituatur. *Eſchara gradatim, & non præproperè laxanda*, ſci. expectatâ aliquandiù ejus maturitate. Poſt *Anthracis decorticationem*, *tabi evacuationem*, *uſumque mundificantium remediorum*, & *ulceris digeſtionem* auſpicari rerum ordo ſuadet, cæteris jùxta methodum in *bubonum Curatione* traditam Cautè præſtitis.

Poſtremò *incarnatio ſensìm inducenda*, & *ulcus tardè conſolidandum*, quo feſtinantiùs clauſo, haùd infrequens *veneni peſtilentialis reliquias quaſdam ſubindè vagas*, & *plerumque exitioſas* evadere, hoc à caſu præmemorato, aliiſque collectu facillimum.

Quoniam verò *loca Carbunculis adornata* à confluentibus affatìm humoribus mun-

dari

dari nequeant, unde curatio tarda, & quandoque improspera, *remedia circumquaque defensitiva* affigantur, quæ *partium constringere laxitatem*, *vasa obstructa reserare*, *& pristinum liquoribus transitum præbere, quæ demùm Spirituum, & caloris fugam sistere, possent*: Quod si, cautelâ licèt adhibitâ, *sphacelatio* immineat ad seq. illicò embrochationem confugere oportet.

℞ cinerum absynthii, scordii, cardui, centaurii min. ana ℥ iij è quibus paretur lixivium, indendo flor. chamæmeli, sambuci, meliloti ana M. j. liquoris limpidi ℔ ij, adde spir. vini opt. ℔ ſs. dissolve theriac. Lond. ℥ ij, M. S. pro fotu p. affectæ bis de die, quàm calidissimè, exin *Cataplasma* conficiatur è theriac. Lond. cum Elix. proprietatis.

Tandem aliquando, ut colophonem huic Sectioni imponam, in quâ controversiarum scopulos, nè prolixior essem, de industriâ evitavi, paucis animadverte liceat, quàm benè à Republica merentur *experti*, & *fideles Chirurgi*, horum quippe *grassante pestilentiâ* provincia perquàm ardua, & periculo plena; utpote quibus

bus *tumorum*, *ulcerumque peſtilentium* mandata curatio: *manu* ſci. *Chirurgicâ ferrum ignitum frequentiſſimè admovendum*, *colluvies bubonum contagioſa tractanda*, *Carbunculi indies extirpandi*, *Sphacelationes etiam tollendæ*. Quantumvis autem nonnulli in munere fungendo vitâ ipſâ defuncti, alii intrepidè Spartam ornârunt, in quodlibet diſcrimen accincti, qui tamen incolumes evaſerunt, non minùs *Providentiæ beneficio* tuti, quàm *animi Conſtantiâ* ſecuri.

SECTIO OCTAVA.

De Pestis præcautione.

QUandoquidem longè consultius est, *invasionem pestiferam* fugere, quàm *impetuosos*, immò & plerumque *lethales* ejus sustinere *aggressus*, præservatione periculi protinùs experte, spe interìm dubiâ victoriæ; non tantùm characteribus *Naturæ* primitùs, & altè impressis, sed exemplo, & communi *omnium sapientûm* consilio admonemur, adversus luxuriantem *morbi Carnificinam* nosmet munire, & minimè Gentium cervices *funestissimi lictoris* securi supinâ, & ultroneâ deditione amputandas tradere.

Pars hæc prophylactica (ut dicenda hìc quoque abbreviem) tum *magistratûs Generale munus*, tum *Individuorum tuendam complectitur Sanitatem*; *Magistratûs* nempe interest, ut naturâ, & peculiari indole

dole morbi *à Medicis* proditâ, & delineatâ, *Leges Publicæ* conscribantur, quibus saltem *Luis dissem inatio* inhiberi queat, si non *ejus extinctionem* assequi datum.

Imprimis igitur *læsæ Majestatis* crimine insimuletur, qui *vaticiniis fictis, rumoribusque inanibus passìm difflatis, plebem calamitatis mirè credulam, metu, & terrore pestis imminentis concitabit*; hinc *Luis nuperæ propagatio tam manifesta*, ut plura super illâ re profari dubitantis esset.

Tempestivâ insuper cautelâ *domorum infectarum* occlusio præcipienda, à liberâ enim *sanorum, & correptorum* societate citatissimus *pestilentiæ* progressus. Justa exequiarum publica interdicantur: quinetiam conventus quicunque, hominumque frequentia vitetur: nec non prohibenda usque ad confectum quadragessimale (sicuti inter Gentes obtinuit) Commercia.

Quanquam Stratagemate ullo, consiliove vel sanissimo *Causæ Universalis* influentiam evitare, vel oppugnare in desperatis sit habitum; veruntamen jure naturali, & intimâ nosmet conservandi

im-

impressione tenemur, Studia, & operam *publicè*, & *privatìm* impendere, ut *pestilentiæ vis*, & *malitia* infringi, & obtundi posset.

Duorum è quâvis parochiâ *sanitatis Inquisitorum* constitutio, *Senatorum* sapit *prudentiam*, quorum hoc muneris, viz. singulis auroris domesticatìm, ut omnes valeant, siscitari, & valetudinarios detegere.

In *aeris* autem *expurgatione*, tum *Majores*, tum *posteri* multùm sudarunt, *constitutione pestilentiali invalescente* illum *substantialitèr corruptum* opinantes; cùm tamen *Aer* (quod è supra dictis illustrissimum) sit *miasmatum pestiferorum* vel *hospitium*, vel *cribri adinstar* iis hùc illùc agitatis transitum solummodò præbeat, non tam suimet gratiâ, depuratione, & emendatione tantâ opus habere videtur, quàm ratione labis associatæ.

Particulæ quidem *nitroaereæ pestilentes per aeris vectæ porositates*, sæpenumerò vel mutatâ aliquantulum *earum* figurâ, vel ventilatione deficiente, in iis aliquandiù morantur, stagnantque, & unà cum *aere* inspirantur; hinc ob utrorumque commix-

mixtionem intimam, & velut confusionem à *labe communicatâ de aeris corruptione* suspicio injecta, sed de his suprà egimus; utcunque se res habuerint, consensu omnium conspirante, & velut conflato, *Aeris emendatio instituenda.*

Vera aeris purgatio in duobus potissimùm consistit.

1. Ut *inquinamentum pestilens à sede excutiatur*; hùc conferunt *Venti insolentes*, præsertìm *Aquilonii*, *Salutares dicti*, quin & *tormenta bellica majora* sub vesperam, & auroram *explosa*; particulas veneficas non solùm explosionis vi dimoveri, atque etiam ab agitatione tantâ illarum figuras unà cum aere diversimodè alterari, quarum deincèps comminutio & dissipatio expeditior; verùm *nitri* & *Sulphuris* combinatione intimâ *salinam seminarii pestilentialis qualitatem* emendari, est res sanè compertissima.

2. Summum studium impendere oportet, ut *virus pestilens reddatur protinùs inefficax, & inerme*; hoc unicè præstant *suffumigia appropriata.* Ignium in plateis compitisque accensionem ab *Hippocrate medicæ artis oraculo* Posteri didicerunt; quos non-

nonnunquam prodesse autumo, non (uti à quibusdam traditur) *humiditatem pestiferam* absorbendo, sed potiùs *fumum nitrosum* quaquaversùm copiosè evomendo, unde *effluviorum pestilentium* subita transformatio; satius itaque duco ut *ignes* è *lignis odoriferis*, & *resinosis* extruantur, qui *clarum*, & *pinguem* projiciant *flammam* sci. è *ligno Juniperino*, *abiegno*, *querno*, *fraxineo*, *ulmeo*, *avellanearum*, &c. non autem è *Carbonibus* sulphur impurum, fætidum, & suffocativum *expirantibus*.

Edicto insuper *Prætoris*, plateæ, latrinæ, & domorum canales ab omni sorde indies multo mane eluantur; quemadmodùm *fætor*, & *spurcities* meritò insigniuntur *Pestis domicilia*, ita ab *odoribus teterrimis*, & *graveolentibus*, inde prodeuntibus, *aerem* quandóque *contaminari* experimur, saltem *labes contagiosa* ab arctissimo *mali utriusque* conjugio perniciosior evadit, & magis diffusiva.

Verùm ut strictiùs de *suffumigiis*, agam, quibus *aer* corrigendus, & *ædes*, quæ vitium fecerunt, *reficiendæ*, ex iis constentur, quæ vel amicâ, & vivaci suaveolentiâ

lentiâ *spiritus languentes*, & *prostratos* recreent, erigant & confortent, *odores* quippe *gratum spirantes spirituum* sunt velut *pabulum*, & *vita*; vel ex iis quæ *gummositate*, seu *viscositate pingui* miasmata venefica, & aculeata irretiant, implicent & obtundant; Vel demùm ex iis quæ *vapore nitroso* quamlibet impuritatem arcere, vel transmutare valent.

Cæterùm non inficior *odores ingratos*, & *graveolentes* viz. *cloacarum*, *hircorum*, &c. *suavibus* interdum magis prodesse, eò quòd *spiritus* retinent, & figunt avolaturos, copioso utique *exhalationum salinarum* effluxu illos ab *infectione* & *quâvis injuriâ* liberant.

Ut hæc in Classes suas diribeam,

Simplicia Primæ Classis,

Moschus, Zibethum, Amomum, Thymiama, Lavendula, Rosmarinus, Rosæ, Angelica, Majorana, Cariophylli, Lignum Rhodii, Lignum Aloës, &c.

Secundæ, E *lachrymis* & *resinis pinguibus*, scil. Thus, Benzoin, Styrax, bdellium Labdanum, Pix, Sagapenum, Myrrha, &c.

Tertiæ, Sulphur, & Nitrum de quibus infrà. Postremò, ut omnis occasio *Luem*

propagandi amputetur, haùd perperàm à *magistratibus* imperandum, *canes, feles,* etiam & *columbas* interfici; nè forsan *animalia hæc* hùc illùc passìm divagantia, & *aves* circumquáque volitantes unà secum apportent *semen pestilentiale*, & sint *contagii* traduces.

Tametsi *Latores, & Adjutores Legum nuperâ pestilentialiâ gliscente* in munere obeundo *oculatissimi* erant, & *strenui*, *Lues* tamen *immorigera* cædibus non temperavit: cùm itaque *magistratûs consilia & ultima conamina* prudentiæ licèt, & fidelitatis plena, pestis tyrannidi coercendæ non satis fuerint, *Individuorum munitio sollicitè admodùm attendenda*: prospiciendum primò, ut omnia ociùs amoveantur, quæ corpora nostra disponunt, & quasi adaptant ad labem pestilentialem suscipiendam, tum consulendum, ut corpora omnimodè firmentur, quò *miasmatum veneficorum* impetus fortitèr sustineant.

Nescio sanè grandius piaculum, quàm corpus non mundare, & omne superfluum non tollere, instante autem constitutione pestilentiali, evacuationes præcipuè universales cautè instituantur.

Si

Si *plethora vera* apertionem venæ ſuadeat, ſanguis detrahatur, ſed ex orificio anguſtiori, copiâ minori, vicibuſque partitis effluat: *corpus cacochymicum* ruptâ morâ ab omni excrementorum, & humorum colluvie liberandum: ſuburrâ humorum congeſtorum ventriculum, primaſque vias obſidente, *præmittenda potio emetica*, vel vomitus excitetur ingurgitatione affluâ poſetalæ fol. cardui & ſcordii incoct. dein inteſtinorum fæces eliminentur; cui uſui commodè inſerviat maſſa ſequens, unde F. pilulæ.

Salis Tart. ℈ ij. F. Solutio in ſpir. vini opt. ℥ ij. tum adde guttæ gambi ℈ iv. peractâ ſolutione evaporetur ſpir. tum adde colocynth. cum urinâ præp. ℈ ij. ſcammaii, Sulphurati ℈ j. Aloës, roſatæ ʒ ij. trochiſc. de rhabarb. rec. ℈ iv. gum. ammoniaci in aceto, ſcil. ſoluti ʒ j. ſalis abſynthii, cardui ana ℈ j. ol. carui gutt. vij. cum ſ. q. Syr. de rhamno F. maſſa, inde pilulæ min. formentur, Doſ. ad ℈ ij.

Valent etiam Grana Angelicæ, ext. pilul. Ruffi, item Antimonium purgans, &c.

Humoribus vitioſis, *coinquinamenti peſtiferi*

stiferi illecebris, commodè expurgatis, quidni Antidotorum usus auspicatior?

Urina nè sit ullatenùs suppressa; error minimè patrandus in rerum sex non naturalium administratione; corpus transpirabile reddendum; tonus viscerum & membrorum confirmandus; inedia semper infesta vitetur; bonaque victûs ratio instituatur Κατὰ φύσιν, καὶ ἔθος; & quemadmodum cibus eligendus boni succi, excrementi pauci, facilisque concoctionis, ita condimenta quædam aliis anteferenda; embammata, scil. hedysmatis ex. gr. succi acetosæ, limonum, aurantiorum, granatorum, fructus è Berberi cond. Quinetiam non immeritò laudantur epetyrum, cappares, uti & encrasicholi. Indulgendum quâvis mensâ *vini Hispan.* momentum, cujus virtutes mox propalabo: Cuipiam exire foribus, præcipitante in occasum die sit vetitum.

Ut dicta paucis complectar, omnes universi corporis succi in statu naturali, motûs æqualitate, fraternâ particularum quarumcunque unione conserventur, neque in furorem, & orgasmum adigantur, rarefacti nimiùm, & exaltati, vel ob mix-

tionem

tionem heterogeneam, nec vappeſcant, & degeneres evadant, ob depurationis defectum, & congeſtas fæculentias.

Accuratius autem regimen ex aliorum libris ſuppleri queat: ad Antidota jam deventum.

Electuarium Antipeſtilentiale Inſigniſſimi Mayerni.

℞. Juglandium virid. ℔ ij. ficuum, prunorum ana ℔ j. macerentur in aceto, & pulpa trajiciatur, cui adde pulv. ſubtiliſſ. rutæ ℔ ſs. viperinæ *Virginianæ* ℥ j. ſs. rad. contrayerva ℥ iij. petaſitid. zedoariæ, ana ℥ ij. ſs. ſacchari perlati ℔ j. Syr. è ſucco Kermes ℥ j. Syr. calendulæ, cariophyll. ana q. ſ. ut F. Elect. molle, addendo fol. Auri 40, Doſ. ad quantitatem nucis Jugland. maj. mane, & veſperi.

Elect. aliud in uſum pauperum.

℞. Conſerv. lujulæ, galegæ ana ℔ ſs. calendulæ ℔ j. Theriac. Londin. ℥ iij. boli armen. vitriol. ℥ iv. cum ſyr. limonum q. ſ. conficiatur Elect. Doſ. ad ʒ ij. vel iij.

Confectio Antipestilentialis.

℞. Radic. ſcorzon. Hiſpan. petaſitid. contrayerva ana ℥ ij. helenii, tormentillæ ana ℥ ſs. angelicæ, chelidoniæ, mai. ana ℥ j. ſs. bacc. Junip. præp. ℔ ſs. ſummit. rutæ p. j ſem. cardui, citri ana ʒ ij. quibus præp. affunde p. duas aceti ſambuc. & tertiam ſpir. vini opt. infuſione peractâ & expreſſione, liquor igne lento evaporetur ferè ad mellaginem: extracti ℔ j. adde theriac. Londin. ℥ ij. ſs. boli arm. terræ ſigillatæ ana ℥ j. flor. ſulphuris ʒ v. ſucci Kermes ℥ ij. conſerv. lujulæ ℔ j. cum ſyr. limon. q. ſ. F. Elect. molle, Doſ. ad quantit. nucis myriſticæ mai. ter, vel ſæpius de die.

Pilulæ Antipestilentiales.

℞. Extract. rad. helenii, angelicæ, contrayerva ana ℥ j. adde extract. alb. glycyrrh. ʒ iij. flor. ſulph. ad quatuor ſaltèm vices ſublim. ʒ ij. C. C. philoſoph. calcin. ſem. citri pulveriz. ana ʒ j. ſs. ſalis ſcordii, abſynth. ana ℈ ij. cum ſ. q. picis liquidæ

F.

F. massa pro pilulis, Dos. ad ʒ ss. vel ℈ ij. mane, & horâ somni.

Elixir Proprietatis Antipestilentiale.

℞. Croci Angl. opt. ℥ ss. extrah. tincturam cum aq. ulmariæ, scabiosæ, cardui; vel melissæ s. q. additis spir. sulphuris aliquot guttis ad leviusculam aciditatem: liquor per chartam emporeticam agatur, in colaturâ ad lentum B. calorem dissolve Aloës pellucidæ è vesicâ ℥ iv. per setaceum linteum haùd ita rarum trajiciatur liquor; deinde F. condensatio ad eundem calorem, acquisitâ pilularum molliusculcularum consistentiâ, adde myrrhæ purissimæ ʒ vij. flor. vel magisterii præcipit. Benzoin ʒ iij. salis C.C. ʒ ij. cum syr. sambuc. q. s. F. massa unde pilulæ formentur, Dos. ad ℈ ij.

Tabellæ Sublinguales.

℞. Extract. rad. angelicæ, & contrayerva ℥ j. extr. alb. liquiritiæ ʒ iij. flor. sulphuris myrrhat. h. e. cum myrrhâ sublim. ʒ v. ol. cinnam. gutt. viij. saccha-

rum cryſtallin. ad duplum omnium pondus, cum mucilag. gum. tragacanth. aq. ſcordii parat. q. ſ. F. Tabellæ parvæ ſubling.

Solebant nonnulli quovis mane nucleum unum, aut alterum Allii Hiſpan. vel Angelicam condit. deglutire; alii comederunt nuces Juglandes immaturas paritèr conditas.

Hauſtus ſequens magnarum virium habitus.

℞. Aq. roſar. rubr. camphoratæ ℥ ij. aceti opt. ℥ j. in quibus diſſolve bol. arm. opt. ℈ ij. adde ſyr. ſcabioſæ ſimpl. ʒ iij. M. S. F. hauſtus.

Vetulæ quædam ægris inſervientes, (quod ab ipſiſmet accepi) Antidoti vice, proh turpitudinem! ſtercore humano utebantur; cujus ſecretum philoſophicè præp. plurimùm valere non is ſum qui negem.

Aliis Urina quotidiè epota mirè profuit: tametſi tot his, conſimilibuſque remediis muniti, velut paludati, intrepidè in aciem peſtiferam inceſſerint,

omnes

omnes tamen admonitos velim, nè præcipitantèr, neque ex officio, neque ex summâ necessitudine coacti, apertissimum vitæ discrimen adeant.

N B. In medicamentorum prophylacticorum usu hoc annotandum, viz. remedia adstringentia cujuscunque ordinis, nempe bolus armen. terra sigillata, lemnia, corallium, &c. minimè exhibeantur *virginibus*, & *fœminis*, lunare tributum soluturis, nè *obstructiones*, & *affectus gravissimi* inde exorti, periculum ruinæ struant: Remedia insuper non minùs improbanda, quæ *purgationes has*, *sanguinem attenuando*, & *intempestivè venas uterinas reserando*, *proritare valeant*: postremò veluti in *curatione*, ita in *præservatione*, *Anni tempestas*, *sexus*, *temperamentum*, *ætas*, &c. sedulò perpendantur.

Priusquàm gressus aliorsùm dirigo, mihi, ut encomia *Vini Generosi Hispanici* concelebrem, gratitudo imperat; utpote inter *Antidota* jure merito locum supremum merentis, sive *vinum* hoc fuerit *simplex*, & *merum vinum*, sive *absynthio*, *angelica*, &c. imprægnatum; nihil quippe hactenùs quidquam repertum *nervoso*

generi,

generi, & *spiritibus* præsidium magis amicum.

Verùm hìc *Vini censuram* facere permittatur; sit itaque *vinum adultum* h. e. *ætatis mediæ*, *non novitium*, *non vetustate edentulum*, sit *homogeneum*, *non mixtum*, *non castratum*, sit *mite*, *sincerum*, *non coacescens*, *non corruptum*, sit *ingentium virium*, *saporis æqualis*, *& vivacis*, *non infirmi*, *non languidi*, sit *odoris simplicis*, *gratissimi*, velut *Juglandium recentium*, sit *minimè ponderosum*, *in effusione tripudians*, *inter bibendum nares feriens*, *& oscula figens labiis*, *igni admotum ocyssimè evolans*, *nulla post se linquens fæculentiæ vestigia.*

Profectò maxima *vini hujusmodi* vis tempore illo fatali, tam à *sanis*, quàm à *correptis* cum prosperis omnium rebus epota erat, nisi illorum qui *intemperantiæ* semet addixêre: plerique hauserunt *vinum medicatum*, ex *herbis variis Alexipharmacis.*

Superest jam, ut de *Pæto* paucula hìc subnectam, cujus eximiæ dotes, tum à *Cl. Diemmerbrochio*, tum ab *aliis magni nominis Viris* laudibus cumulantur: Si tamen opiata *Hyoscyami hujus occidentalis* qualitas

qualitas ſpectanda, ſive *ejus oleum* trutinandum, unà cum vapore, minori licèt quantitate hauſtum, *ſummè veneficum*, vel evacuatio *ſalivæ*, proh nimis prodiga! ad varios à *Naturâ* uſus deſtinata benè perpenſa fuerit, ſi denique ratio habenda *motûs violentioris Pulmonum in ſuctione pæti exercitatorum*, à crebrâ inſpiratione debilitatorum, præter *miaſmatum peſtiferorum* ſimul cum *dicto Antidoto* ad ſe intùs recipienda propenſitatem, præter incommodam *ſuffitûs* graveolentiam; præterquàm quòd (uti ingenuè fateor) mihi pæti inflatio non placet, res, (per me licet), incerta hæreat, an *proficua*, vel *noxia nicotiana*, cujus vice vinum Hiſpan. ſubſtituere ſolebam.

Ad *externa* jam progredior *præſidia*, ubi imprimis de *Periaptis*, & *characteribus* dicendum erit: certè non eſt heſternæ, & recentis machinationis, *Amuleta* diverſimodè concinnata, variis corporis partibus alligare: quâ autem polleant virtute hæc remedia, detur copia diſquirendi; dein è quibus conficiantur, ultimò effectus proferre liceat ab eorum uſu, & applicatione notabiliores.

Natu-

Naturam Universalem, sive *Animam Mundi* corpora nonnulla magis affectare; & in iis *magnetismum* imprimere *diffusivum* quorundam fert Opinio; & mystæ corpora hæc probè cognoscentes ex iis se posse *Periapta* influentiæ prævalentis confingere existimant, *virus* vel *pestilentiale* fugantia. Alii suspicantur *venena quædam*, tum *naturalia*, tum *artificiosa* extrinsecùs applicita, sympathiâ quâdam, quicquid *naturæ humanæ* adversum, & noxium, ad se (straminis instar à succino attracti) allicere, & id (quod de lapide fertur serpentario) imbibere. Cæteroquìn quibusdam placet è cardiacis *aromatibus amuleta* conficere, quibus succurrant *languoribus* & deliquiis.

Fas sit verbo expedire, quid super hâc re censeam, salvâ utcunque *tantorum Virorum* pace, haud facilè inducor, ut credam, *Amuleta quævis ex aliquâ proprietate* cuipiam incolumitatem præstare; effectus autem quotquot pasśim extare traduntur, vel *Phantasiæ vi*, applicationes velut *assimilantis*, vel rei admotæ *manifestâ qualitate*, produci suspicor; miraculi superstitionem evincit *Solertiss. Fienus.*

Proinde

Proinde *characteres* pingendi, quibus devincerentur morbi, religio per Gentes fusa diu obtinuit; res tamen haùd abest à suspicione, necne *præstigiis addicti* inventioni huic fidem, & authoritatem conciliaverint? *ope* interìm *infernali*, siqua sit, privatim usi: quæ precor *figurarum* energia? nisi opinemur eò quòd res medicæ Hieroglyphicè pridem depictæ erant, nè rude vulgus *Sacra Artis Mysteria* profanaret, adeóque plebs interpretationis ænigmaticæ nescia, in ipsâ *characterum* formatione, & sculpturâ, vim adversus *Luem pestiferam*, aliasque ægritudines præpotentem latere conjecit, & errorem *Posteris* transmisit.

Innumera propemodùm ab Authoribus traduntur *Periapta*, quorum præparationes ex aliorum libris petantur; instituto autem nostro me hâc in re cumulatè satisfactum arbitror, si ea à *Nostratibus* gesta, & apud nos magni habita proposuerim; in quorum fronte occurrunt *nucum putamina Mercurio gravida*; enimverò plurimi sat, superque creduli, ab ejus agilitate, longævitatem, à dignitate, & summâ authoritate, velut metallorum omnium genitrice, patrocinium,

nium, & incolumitatem fidentèr ſperabant quin & à nonnullis ductum ab ejus volatilitate, utcunque incluſi, argumentum; cujus virtutem, blando corporis calore, evocatam, ab *effluviis contagioſis* quatenùs *ſalinis* protegere autumabant: verùm longè plures gerebant *Amuleta Arſenicalia* ab *empiricis*, & *circumforaneis* venundata, hæc vel conficiebantur ex *Arſenico ſimplici* cum cerâ, vel conſtabant è *rebus aliis adjectis*, morbo etiam appropriatis.

Compoſitionis inſignioris formula.

℞. Dictamni cret. pulv. ℈ vij. pulv. ſinapi ℥ ſs. Benzoin. ʒ ij. Arſenici veri ʒ iij. ol. cinnam. gutt. vij. ceræ opt. ʒ v. cum mucilag. gum. tragacanth. aceto roſac. parat. F. paſta, unde placentæ multiformes depſiticæ parentur, ad pondus ʒ ij. vel iij. cordis regioni admovendæ, linteo ſerico priùs involutæ.

Recepta publicè perſuaſio multos habuit *Arſenicum* magneticè *venenoſitatem quamlibet*, præcipuè *Peſtiferam* attrahere, & illam extinguere. *Secretum* quoque

Bu-

Bufonum apud quosdam in summâ erat admiratione.

Verùm quid *emolumenti*, vel *incommodi* ab *Amuletorum applicatione* contigerit, proximè, & συντόμως absolvam: Observationes singulatìm recensere non vacat; profectò haud unius, aut alterius recordor, cui securitatem præstitêre *sola hæc Periapta*, expectationi omninò impararia; multi enim iis nimiùm confisi, non tantùm præsidiis aliis uti prætermittebant, sed in vitæ discrimen manifestò adducti fuêre ab illorum applicatione, cujus rei *Jurisperitus Senior* testis extitit locuples, quem, *carbunculus* in cordis regione germinans, ab *Amuleto Arsenicali* excitatus, intra triduum interfecit, in aliis *vesiculæ ampliores* prodibant, non tam ab *attractione veneni*, quàm ab *Amuletorum vi epispastica*, & *malignitatis communicatione*: proh itaque dementiam in *tantâ calamitate*, inanibus, & fictitiis, si non funestis inniti sustentaculis.

Quorsùm,ut technas hasce missas faciam, ad *remedia* transeo *efficaciora*, & *canonibus medicis apprimè consentanea*, inter quæ *Fontanelli* eminent; per hos *quascunque*

que impuritates unà cum *veneno subtili*, liquorum frequentèr comite, per apertas velut portas exire, communi omnium consensu sancitum habemus; quod scil. contingere suspicor, non quia *partes sauciatæ* & *ulceratæ debilitantur*, sed potissimum propter *irritationem* vasa evomere cogentem, humores reddentem fluxiles, & eos tanquam in sentinam allicientem, quò meliùs per *commata* licèt *minutula* evacuentur.

Ulcera hæc quò *plura*, eò *res ægri securior*, quorum tamen amplitudo, multorum vicem commodè supplevit; ita ut sint *foveæ* iv. vj. vel viij. cicerum *capaces*.

Sin vero cuipiam volupe *duos* gerere *fontanellos*, in brachio sinistro unus, & alter in crure adverso aperiatur: si quid hâc in re calculus noster, & experientia valeant, intrepidus assero, quòd quoties me in loca maximè contagiosa contuli, effluviis pestiferis, non minùs quàm aere ambiente conseptus, toties brachii pars, ubi situs fontanellus, pessùmè cruciabatur, effluente mox sanie, cum dolore lancinante, & pungitivo, quæ utplurimùm tenuis,

tenuis, cruda, & ſanguinolenta, dato hoc *invaſionis peſtilentialis* indicio, ad *Medicamentorum Alexipharmacorum* aſylum illicò confugere tutiſſimum duxi.

Veſicantia porrò admota, & diu *aperta*, uti in *peſtis curatione*, ita in *præſervatione* plurimùm valebant; à quorum applicatione eventus ferè ſemper ex animo.

Inſtituto jam ad umbilicum perducto, nè Manca videatur narratio hæc, atque ut omnium expectationi ſatisfaciam, regimen particulare, quo ipſe me (Numine etiam favente) periculum quodvis, alienæ ſanitatis gratiâ, non recuſantem, ab *invaſione peſtiferâ* muniverim, paucis exponam.

Diluculo lectum egreſſus, per totum ſemeſtre ſpatium, ex *Confectione Antipeſtilentiali*, quantitatem nucis myriſticæ maj. deglutivi; exin rebus, quæ privati hominis erant, præſtitis, in ædium mearum aulam prodii, ubi maxima Civium frequentia adventum præſtolabatur: ſi excubitorum, ſi adminiſtrantium, ſi languentium, ulceribus nondum ſanatis, ſi denique omnium confluentium numerus, de die in diem ſpectaretur, haud à Noſocomi diſtinguerentur ædes privatæ;

bihorium, & ſæpe trihorium impendere ſolebam in id ipſum, quò certior fierem de correptorum ſtatu, cùjus rationem habere impendiò ſtudui, quò cautiùs, juxta varias indicationes remedia pararem.

Cœtu tandem ſoluto jentavi, *deſæviente* enim *conſtitutione peſtilenti*, inconſultum habui, jejunos foràs prodire: tum quouſque prandendi hora inſtiterit, correptorum domos adivi, ad quos ingrediens, trochiſcis ſuper batillum carbonibus candentibus onuſtum projectis, aeris vitia emendare, & ſpiritus firmare ſatagebam; tabellas quoque ſublinguales maſticavi, quamdiu colloquium cum ægris ſerui.

N. B. In errore erant, qui medicamenta præcalida in ore geſſerunt, ſcil. myrrham, rad. zedoariæ Angelicæ, zinzib &c. unde pluriès tonſillarum inflammatio, non ſine magno pulmonum malo.

Ædes inſuper dum frequentarem, conſilii haud immaturi fuit, me nunquam vel ſudore madentem, vel anheloſum, cubicula, introire, propiùſque ad lectum accedere: animum indui pacatum, aliorum periculis admonitus, qui animi pathemata ipſo corpore luebant. Viſitatis per horas aliquot

aliquot languentibus, Domum me recepi, prandium exorsus à vino Hispan. Stomachum acuente, reficiente Spiritus, & levem *pestis* armaturam dissipante: Cibus mensæ apponebatur conservandis, reficiendisque viribus peridoneus (varietate, & copiâ tempore Civitatis lugubri proscriptis) coctu facilis, assatus salubrior elixo habitus, condimento non tam palato, quàm naturæ morbi appropriato: prandium sine vino rarissimè finivi: Sublatâ mensâ muneris publici erat, quibuscunque adventum commorantibus responsa, & præscripta dare; his peractis usque ad horam octavam, vel nonam vespertinam, ubivis loci decumbentes invisi: penso autem diei confecto, & amicis hìnc illìnc convocatis, exutisque, quantum licuit, curis medicis, cœnarum vice vinum Hispan. ad Serenam usque hilaritatem haurire consuevi, ex quo somnus mollis obrepsit, & amicissima diaphoresis conciliata; quin & tempore diurno ubiprimùm me aculeis pestiferis vulneratum suspicarer, indiciis à vertigine, nauseâ, & virium exolutione subitaneâ desumptis, vini momentum mox hausi, à quo, per patentia

cutis spiracula, oborto sudore, *labes pestilentialis* facilè exterminaretur.

Toto morbi curriculo, bis tantùm (Tutelâ cœlo debitâ) malè me habui, contagio succubiturus; *Antìdota* autem, quæ ad manus, me ocyùs ab omni vindicârunt calamitate.

Postremò, ut me tradam in portum de *Olfactoriis*, & de *Domorum infectarum expurgatione* quædam attexere, minimè à re nostrâ alienum fore arbitror. *Lue coortâ*, nihil inter *Cives* magis Consuetum quàm varia remedia manibus portare, & eà naribus identidèm admovere, confecta igitur à pluribus *poma odorifera.*

Maßà ex quâ F. poma odorifera ℞ pulv. rad. angelicæ, summit. rorism. & lavendulæ cum floribus ana ℥ ij, caryophyll. ℈ iiij, labdani puriss. Styracis ana ℥ iij, omnibus præp. in commixtione adde ol. nucis mosch. per expreß. ʒ j. ß. ol. ligni rhod. ℈ ij. camphoræ ℥ ß. moschi gr. viij. cum ceræ opt. p. s. F. maßà.

Quidam diapasmata non ferentes, Galbani colati olfactu magis delectabantur: atqui ol. absynthii, rutæ, necnon ol. vel spir. è pice liquidâ quoßipio exceptus, & pixide

pixide eburneâ multifori inclusus, pro remediis summè beneficis à plerisque habebantur.

Harum rerum usum protinùs improbavi; cùm enim à crebriori *suffitûs* haustu narium ductus nimiùm paterent, per quos unà cum odoribus cerebrum petant *effluvia pestilentialia*, ab observatione virtutis effœtæ, & nonnunquam malevolæ, nasalia brevi exolevêre.

Domorum expurgatio ab aliis, atque aliis diversimodè instituebatur. methodus autem sequens instar omnium meritò censenda. Ostiis, viz. ædium, & fenestris benè clausis, olla figlina in spatii, vel cubiculi centro locetur, ut quaquaversùm se diffundat vapor, tum calxi viva in decoctum seq. projiciatur.

℞. Fol. Scordii, Angelicæ ana M iij. summit. lauri, rutæ, lavendulæ ana M. j. ss. flor. rosar. pallid. sambuci ana p. ij. calami aromat. ʒ v. Caryophyli. Contus. ℥ iij. F. decoctio in duabus p. aq. font. & tertiâ aceti rosac. vel Sambuc. consimiliter ac lagenæ, à mucore, & situ calcis extinctione mundantur, ita ut liquorem inditum non amplius vitient, & corrumpant,

pant, ita calx liquori præfato immersa, eximiæ penetrationis, viriumque invictarum cùm sit, seminario pestilenti perdendo aptissima videtur: Cui etiam usui optimè inserviant Trochisci. seq.

℞. Salis petræ ℔ i. Sulphuris ℥ iij. benzoin. Styracis simul liquati. ana q. s. ut formentur s. a. Trochisc. deb. exiccandi.

Deo opt. Maximo Trinuni Laus, & Gloria in Sæcula Sæculorum, Qui nos tot, tantisque malis superstites, velut tot torres ab incendio utroque ex beneplacito eripere dignatus es, Te, ut ex Philanthropiâ supernâ Trojam nostram jam sanè novam, potentissimam, ac ornatissimam Conservare porrò, & protegere, atque adeò universo Orbi Britannico deinceps patrocinari velis, Supplices deveneramur.

FINIS.

Pesten

Histo

q

Nat

è (

CAR

CHris
T

Adsis, (

Te ni

Cùm be

Et fre

Ne foret

Tutò p

Prorupit

Mors :

Deferat

Subdu

Missilibu

Emini

Advecta (

Londin

IN
Pestem Nuperam LONDINENSEM;
EJUSQUE
Historiam à Viro Cl. qui & interfuit, qui & ei partim curandæ præfuit,
Nathanaele Hodgesio, M. D.
è Collegio *Londinensi* pertextam,
CARMEN ELEGIACUM.

CHriste salus rerum, & tu Vitæ Spiritus auctor,
Tuque fave cœptis, ô Pater Alme, meis:
Adsis, dum refero (Vates ego Apolline nullo,
Te nisi;) quas clades edidit atra Lues.
Cùm bello sæviret adhuc navalis *Enyo*,
Et freta purpureo mista cruore forent:
Ne foret incolumis tellus, è littore longè
Tutò prospectans prælia facta salo;
Prorupit mox dira Lues, terrâque marique
Mors æquis tandem sæviit imperiis.
Desierat pugnare globis jam navita classe
Subductâ *Batavus*: pugna parata nova est.
Missilibus morbis certat, gaudetque ferire
Eminùs incautos nex inopina viros.
Advecta est ergo, quo panni & lintea, vento
Londinum, *Hollandæ* credita *Lerna* rati.

Quæ

Quæ postquam ex latebris nostras prodiret in auras,
Confestim accenso fomite sparsa foras,
Undique se explicuit, quaquà via facta, secuta;
Corripiens validâ proxima quæque manu.
Lapsa velut temerè, famulâ emungente lucernam,
Myxa solet totas igne cremare domos.
Ut loca complentur, disploso sulphure, fumis,
Quos benè celârat fida caverna diu.
Utque bitumineos adaperta fodina vapores
Recludens, flammas concipit atque vomit.
Non aliter pestis, quæ panno inclusa latebat,
Proruit ingenti libera facta malo.
Vidi ego, cùm fulsit liventi tincta veneno
Stellula, quæ tantæ nuncia cladis erat:
Quæ nebulâ incessit dum circumsepta, malignè
In terras virus despuit usque suum.
Vidi funestos crines, oculisque notavi;
Vidi, & præsensi fata futura metu.
Scilicet humanas terrent præsagia mentes,
Iræ proludit dum pater ipse suæ.
Illa quidem, in veras flammas arsura per artus,
Æstu febrili, tendere cœpit iter.
Illa domos strage immani, sed corpora primùm
Straverat; ut fieret par domus & dominus.
Eripuit Cives Urbi, mox Civibus Urbem:
Divisum imperium Pestis & Ignis habent!
Quòd si pestiferas causas anquirere fas sit,
Quas ex occulto res minùs ipsa docet;
Non est dissimilis Pestis natura Veneno,
In se etiam gravius quid nisi pestis habet?
Sive hæc plaga Dei est, & fati certior ictus,
Et quemque, ut metam missa sagitta, petit.
Sive venenato fingatur ab aere nasci;
(Natura artificis quippe ministra Dei est.)
Tabificis quando aura Notis, aut acribus Euris
Imprægnata, tonum perdidit ipsa suum.
Corpora tabescunt, madidus si squalleat aer;
Et si sit justo siccior, usta rigent.

Spiritibus

Spiritibus gravis utrinque eſt. Hinc aſthmata, febres,
Et Phthiſis, atque aphthæ; peſtis & omnigena.
Mitior es, Borea, quanquam violentior audis,
Quòd putrem verras aera flaminibus.
At vos, O *Zephyri* molles, ſempérque faventes,
Spirate æternùm lilia, voſque roſas.
Anne id, quod Chemiæ credi voluêre magiſtri,
Verius; ex terræ viſcere nata Lues?
Nempe quòd hæc mineris repleta *Mephitin* opacam
Exhalet, cœlum ructibus inficiens.
At tu, quæ vitam dederas, ſi fata datura es,
O Tellus, genitrix alma, ſepulcra dabis,
Si tibi debita mors, ſaltem hæc ſolatia præſtas,
In gremio placidè poſſe cubare tuo.
Denique an id vero ſimile eſt magis, aſtra ſupernè
Ut ſibi, quicquid id eſt juris, habere velint?
Aereis impreſſa locis, vis ergo maligna
Aſtrorum, peſtem parturit atque famem?
His variam cœli faciem debemus, & anni
Proventum, incertas temporis atque vices.
Nec tamen intereà vanos laudamus *Agyrtas*,
Qui turpem quæſtum nobili ab Arte petunt;
Queis de ſorte hominum ſtatuit malè calculus errans,
Naſcendi quem vel conſilii Hora regit.
Quicquid ſit, vapor à terrâ, vel inertia Venti;
Aut vis Aſtrorum, ſuſcipit Aura notas;
Quas in ſe geſtat, dum currum fida miniſtrat
Peſti, quo latè vecta triumphet ovans.
Sed nec ſe illa diu concluſam in fomite celat
Aereo, hàc ſpargens undique virus & hàc.
Haud aliter ferri maſsâ ex candente propago
Ignea diſſultim, follibus acta, volat.
At poſtquàm certam fixêre miaſmata ſedem,
Atque illapſa dolo nobile viſcus habent;
Serpit amara lues per cunctas didita Venas,
Communi prodens cætera membra neci.
Principio morbi, correptum conſcius horror
Occupat, & gelidus concutit oſſa tremor.

 Tum

Tum languor feſſo lumbos atque ilia vexat ;
　Et ſomni invitum dura libido premit.
Mox urit, qualis peracutis febribus, ardor ;
　Atque urget cordis ſæpe dolentis onus.
Singultus ſequitur, ſuſpiria ductaque ab imis
　Viſceribus ; demum dira phreneſis agit.
Extrà comparent etiam certiſſima ſigna ;
　Cæruleis inter pectora ſtincta notis ;
Et reliquæ partes maculis liventibus uſtæ,
　Ut ſe mancipium noverit eſſe luis.
Et bubo, ut fit, per cunctos conſurgit Adenas ;
　Alis, inguinibus, gutture & auriculis.
Hìc ſperare licet : verùm ſi ſplendidus Anthrax
　Bile tumens oritur, vix datur ulla ſalus.
Sunt etenim variæ facies, ſpeciéſque, gradúſque ;
　Neve unam gaudet Peſtis inire viam :
Mille viæ Lethi ; poſtquam tu, Peſtis, adepta es
　Imperium, factæ ſunt tibi mille viæ.
Nam tu, faſcibus acceptis, cùm regna teneres,
　Omne genus mortis ſub ditione tuâ eſt.
Tabes, atque Lues Veneris, nodoſa Podagra,
　Febris, Eryſipelas ; omnia Peſtis erant.
Sic *Romæ* quondam inviſo regnante *Nerone*,
　Non erat ampliùs Urbs, Urbs erat una domus.
Sic cùm ſeditio fervet civilibus armis,
　Latrones omnes ad ſua caſtra trahit.
Illa quidem in trinâ poſuit prætoria parte :
　Cor, jecur, & cerebrum nobilis illa Trias.
Quæ Cor invaſit, lateri fatalis adhæſit ;
　Quæ Cerebrum, capiti vulnera ſæva dedit.
Quæ Jecur aggreſſa eſt peſtis, deſcendit ad inguen
　Mitior, abſque operâ, docte Chirurge, tuâ.
Nec minùs ipſi ægri variis ritúque modóque
　Uſi, quos variè ceperat iſta Lues.
Hos ſævus dolor in rabiem converterat ; illos
　Senſibus orbatos preſſerat alta quies.
Quo foret affectu, quas partes quiſque ſecutus,
　Aut quid tentârit, longa referre mora eſt.

Hoc ſatius deflere puto, quàm dicere verſu;
  Hoc malim tacitis pingere lacrymulis!
Sic patri obductum eſt velum, cùm ſtaret ad aras
  Juſſa mori paſſis *Iphigenia* comis.
Heu! rerum facies, facies miſerabilis Urbis!
  Eheu! fatorum quàm Libitina ferax!
Sandapilâ veniente omnis decedere turba,
  Cedere mox fatis ipſa coacta ſuis.
Nutriceſne loquar, quæ pravis artibus uſæ
  Ereptâ vitâ diripuêre bona?
Peſtiferas Lamias, quæ, dum morientibus inſtant,
  Furaces adhibent, carnificeſque manus!
An viduas, quas funereis junxiſſe jugales
  Juverat in luctu ſæpè faces facibus?
Conſtitit hæc at enim charo laſcivia turpis,
  Perſephone nuptis cum Domiduca foret.
Ultima pars reſtat, quæ ſit medicina paranda,
  Quam Medici meliùs te docuiſſe queant.
At quis in hâc Medicus præſtantior Arte medendi
  Illo, quem coràm, Lector Amice, vides?
Qui ſtetit illæſus denſa inter funera, Peſti
  Victrices ſolitus conſeruiſſe manus.
Ille audens animi relevamina præſtitit ægris,
  Cautus *Apollineâ* luſit & arte malum.
Duplicibus ſertis jam te tuus ornat *Apollo*,
  Cui geminam famam Pharmaca, Scripta dabunt.
Cæſar uti peragens & ſcribens prælia dextrâ;
  Dux melior, dubium eſt, Hiſtoricuſne foret.
Sed nec conſilium deerat, quo frangere morbum
  Poſſent, quod Cous fecerat antè ſenex.
Peſtem carbonum flammis extinguere tentant;
  His tamen illa magis fervet adaucta rogis.
Nec deploratis ſecluſio profuit ægris,
  Et ſanos pariter tradidit exitio.
Illud erat magnum. Mentis fiducia præſens
  Reppulit intacto corpore ſæpè malum.
Ingreſſum multo ſudore ejeceris hoſtem;
  Sic venalis erat propoſita ipſa ſalus.

At si principio morbi mora ducitur, hæret
Implicitus, (memini,) nec facilè excutitur.
Namque & ego afflictus lethali tabe jacebam;
Respexit tandem me quoque diva Salus.
O quàm Te memorem, cujus bonitate perenni
Mors ipsa in lucrum cesserat, Alme Parens.
O quàm tu facilis veniæ, quàm lenis in irâ?
Tu quia mitis eras, non quia dignus ego:
O jucunda meæ & longè pars optima Vitæ!
Votisque & studiis otia grata meis!
Sed neque Te, curásque tuas, Clarissime *Tymme*,
Prætercam, quibus est hæc mihi parta salus.
Summe Pater, faxis, nunquam ut partæque salutis,
Officiique mei dememinisse velim.

Ad. Littleton, S. T. D.

Parochiarum in celeberrimâ Civitate
LONDINENSI
SYNOPSIS,
Funerum Anno Dom. 1665. exhibens Rationem.

E Parochiâ	Num. Fun. tot.	Peſte interfect.	
Sancti Albani in vico Ligneo	200	121	S. Albans Woodſtreet.
Omnium Sanctorum de Barking	514	330	S. Alhallowes Barking
Omnium Sanctorū in vico Piſtorum	35	16	S. Alhallowes Breadſtreet.
Omnium Sanctorū maj. ad Fœnum	455	426	S. Alhallowes Great.
Omn. Sanctorum in Mellis vinculo	10	5	S. Alhallowes Honilane.
Omnium Sanctorum min.	239	175	S. Alhallowes Leſs.
Omnium S. S. in vico Longobardico	90	62	S. Alhallowes Lombardſt.
Omniū S. S. Pictorum delibuentium	185	112	S. Alhallowes Staining.
Omnium Sanctorum ſupra Murum	500	356	S. Alhallowes the Wall.
Sancti Alphegi	271	115	S. Alphage.
S. Andreæ Hubbardi	71	25	S. Andrew Hubbard.
S. Andreæ ſubter Malo cereali	274	189	S. Andrew Underſhaft.
S. Andreæ ad Veſtiarium	476	308	S. Andrew Wardrobe.
S. Annæ intra portam Alneæ	282	197	S. Anne Alderſgate.
S. Annæ nigrorum Monachorum	652	467	S. Anne Black-Friers.
S. Anthonii vel Antholini	58	35	S. Antholins Pariſh.
S. Auguſtini ad portam Paulinam	43	20	S. Auſtins Pariſh.
S. Bartholomæi pone Periſtylium	73	51	S. Bartholom. Exchange.
S. Benedicti Finchi	47	22	S. Bennet Finch.
S. Benedicti in Graminoſo vico	57	41	S. Bennet Grace-church.
S. Benedicti ad ripam Paulinam	355	172	S. Bennet Pauls Wharf.
S. Benedicti Sherhogi	11	1	S. Bennet Sherehog.
S. Botolphi ad portam Belini	83	50	S. Botolph Billingſgate.
Ædis Chriſti	653	467	Chriſts Church.
S. Chriſtophori	60	47	S. Chriſtophers.
S. Clementis in Foro orientali	38	20	S. Clements Eaſtcheap.
S. Dionyſii Eccleſiæ Backchurch	78	27	S. Dionys Back-church.
S. Dunſtani Orientalis	265	150	S. Dunſtans Eaſt.
S. Edmundi in vico Longobardico	70	36	S. Edmunds Lumbardſtreet
S. Ethelburgæ virginis	195	106	S. Ethelborough.
S. Fidæ ſubter Templ. Paulinum	104	70	S. Faiths.
S. Vedaſti	144	105	S. Foſters.
S. Gabrielis in vico paluſtri	69	39	S. Gabriel Fen-church.
S. Georgii in Botolphi viculo	41	27	S. George Botolph-lane.
S. Gregorii juxta Templ. Paulinum	376	232	S. Gregories by Pauls.
S. Helenæ	108	75	S. Hellens.
S. Jacobi ad Ducis Hoſpitium	262	190	S. James Dukes place.
S. Jacobi ad montem Allii	189	118	S. James Garlickhyth.
S. Joh. Baptiſt. prope Galli torrentem	138	83	S. John Baptiſt Walbrook.
S. Johannis Evangeliſtæ	9		S. John Evangeliſt.
S. Johannis Zachariæ	85	54	S. John Zacharie.
S. Catherinæ Colmanni	299	213	S. Katherine Colemanſtr.
S. Catherinæ Chriſti-Eccleſiæ	335	2 1	S. Katherine Cree-church
S. Laurentii in Judaiſmo	94	48	S. Lawrence Jewrie.
S. Laurentii Poultnei	214	140	S. Lawrence Pountney.
S. Leonardi in foro Orientali	42	27	S. Leonard Eaſtcheap.
S. Leonardi in Vedaſti viculo	335	255	S. Leonard Foſter-lane.
S. Magni	103	30	S. Magnus Pariſh.
S. Margaritæ Lothberry	100	66	S. Margaret Lothbury.

E Parochiâ	Num. Fun. tot.	Peſte interfect.	
S. Margaritæ Moſis	38	25	S. Margaret Moſes.
S. Margaritæ in novo foro Piſcario	114	66	S. Margaret New Fiſhſtr.
S. Margar. à Gallicarum venditione	49	24	S. Margaret Pattons.
S. Mariæ Abbatis Eccleſiæ	99	54	S. Mary Abchurch.
S. Mariæ in Aldermannoum burgo	181	109	S. Mary Aldermanbury.
S. Mariæ ſenioris Mariæ	105	75	S. Mary Aldermary.
S. Mariæ de Arcubus	64	36	S. Mary le Bow.
S. Mariæ à Lintris ſtatione	55	30	S. Mary Bothaw.
S. Mariæ Eccleſiæ Carbon.	17	6	S. Mary Colechurch.
S. Mariæ in Collem	94	64	S. Mary Hill.
S. Mariæ de Monte alt.	56	37	S. Mary Mounthaw.
S. Mariæ Somerſetti	342	262	S. Mary Sommerſet.
S. Mariæ Pictorum delibuentium	47	27	S. Mary Stainings.
S. Mariæ ad Lanæ trutinam	65	33	S. Mary Woolchurch.
S. Mariæ Wollnothi	75	38	S. Mary Woolnoth.
S. Martini in Ferrariorum viculo	21	11	S. Martins Iremongerlane
S. Martini ad Luddi portan	196	128	S. Martins Ludgate.
S. Martini Orgari	110	71	S. Martins Orgars.
S. Martini Outwichi	60	34	S. Martins Outwich.
S. Martini in Vinariis	417	349	S. Martins Vintrey.
S. Matthei	24	6	S. Matthew Fridayſtreet.
S. Magdalenæ in vico Lacteo	44	22	S. Maudlins Mill ſtreet.
S. Magdalenæ in veteri Piſcario foro	176	121	S. Maudlins Oldfiſhſtreet.
S. Michaelis Baſſiſhaw	253	164	S. Michael Baſſiſhaw.
S. Michaelis in Hordeaceum collem	104	52	S. Michael Cornhill
S. Michaelis in Curvo viculo	179	133	S. Michael Crookedlane.
S. Michaelis ad ripam Reginalem	203	122	S. Michael Queenhyth.
S. Michaelis ad Bladum	44	18	S. Michael Quern.
S. Michaelis in Riola	152	116	S. Michael Royal.
S. Michaelis in vico Ligneo	122	62	S. Michael Woodſtreet.
S. Mildredæ in vico Piſtorum	59	26	S. Mildred Breadſtreet.
S. Mildredæ in foro Gallinario	68	46	S. Mildred Poultrey.
S. Nicholai de Aconâ	46	28	S. Nicholas Acons.
S. Nicholai aureæ Abbatiæ	125	91	S. Nicholas Coleabbey.
S. Nicholai Olavi	90	62	S. Nicholas Olaves.
S. Olavi in Cervina platea	237	160	S. Olaves Hartſtreet.
S. Olavi in Judaiſmo	54	32	S. Olaves Jewry.
S. Olavi in Argenteo vico	250	132	S. Olaves Silverſtreet.
S. Pancraſii in vico Smegmatico	30	15	S. Pancras Soperlane.
S. Petri in Foro	61	35	S. Peters Cheap.
S. Petri in Hordeaceum collem	136	76	S. Peters Cornhill.
S. Petri ad ripam Paulinam	114	86	S. Peters Pauls Wharf.
S. Petri pauperis	79	47	S. Peters Poor.
S. Stephani in vico Colmanni	560	391	S. Stephens Colemanſtreet
S. Stephani ad Galli torrentem	34	17	S. Stephens Walbrook.
S. Swithini	93	56	S. Swithins.
S. Thomæ Apoſtoli	163	110	S. Thomas Apoſtle.
SS. Trinitatis	115	79	Trinity Pariſh.

E Paroch. intra Mœnia 97. Num. Fun. tot. 15207. Peſte interfect. 9887.

S. Andreæ in Holborne	3958	3103	S. Andrew Holborn.
S. Bartholomæi maj.	493	3443	S. Bartholomew Great.
S. Bartholomæi min.	193	1396	S. Bartholomew Leſs.
S. Brigittæ	2111	1427	S. Bridget.
Præcinctura fontis S. Brigittæ	230	179	Bridewell Precinct.
S. Botolphi Alneæ portæ	997	755	S. Botolph Alderſgate.
S. Botolphi ad Veterem portam	4926	4051	S. Botolph Aldgate.
S. Botolphi ad Epiſcopi portam	1464	2500	S. Botolph Biſhopſgate.
S. Dunſtani occidentalis	958	665	S. Dunſtans Weſt.
S. Georgii in Auſtrali opere	1613	1260	S. George Southwark.
S. Ægidii ad portam membris capt.	8069	4838	S. Giles Cripplegate.
S. Olavii in Auſtrali opere	4793	2785	S. Olaves Southwark.
S. Mariæ Salvatoris in Auſtrali opere	4235	3446	S. Saviours Southwark.
S. Sepulchrorum	4509	2746	S. Sepulchres Pariſh.
S. Thomæ in Auſtrali opere	475	371	S. Thomas Southwark.
SS. Trinitatis intra Minores	168	123	Trinity Minories.
E Noſocom. ad infect. excip.	159	156	At the Peſthouſe.

E Parochia extra Mœnia 16. Num. Fun. tot. 41351. Peſte interfect. 28888.

S. Ægidii in Campis	4457	3216	S. Giles in the Fields.
Hackneiæ	232	132	Hackney Pariſh.
S. Jacobi ad Clericorum fontem	1863	1377	S. James Clerkenwell.
S. Catherinæ juxta Turrim	956	601	S. Katherines Tower
Lamethæ	798	537	Lambeth Pariſh.
S. Leonardi Shorditch	2669	1949	S. Leonards Shorditch.
S. Magdalenæ de Bermondi inſula	1943	1363	S. Magdalens Bermondſey
S. Mariæ ad Villam novam	1272	1004	S. Mary Newington.
S. Mariæ Iſlington ad villam Inſularem	696	593	S. Mary Iſlington.
S. Mariæ de Albâ Capellâ	4766	3855	S. Mary Whitechappel.
Rotherici	304	210	Rotherith Pariſh.
Stephani	8598	6583	Stepney Pariſh.

Extra Urbis confin. Paroch. 12. Num. Fun. tot. 28554. Peſte interfect. 21420.

S. Clementis Danorum	1969	1319	S. Clements Danes.
S. Pauli in Conventuali horto	408	261	S. Paul Covent Garden.
S. Martini in Campis	4804	3883	S. Martins in the Fields.
S. Mariæ de Subaudiâ	303	198	S. Mary Savoy.
S. Margaritæ Weſtmonaſterienſis	4710	3742	S. Margarets Weſtminſter.
E Noſocom. ad infect. excip.		156	Whereof at the Peſthouſe.

E Paroch. 5. in Civit. & confiniis Urbis Weſtmonaſt. *Num. Fun. tot. 12194. Peſte interfect.* 8403.

Numerus Funerum { Tot. —— 97306.
Peſte interf. —— 68596. }

Præter Funera hæc enumerata, quamplurima in publicam Rationem non venêre, vel ob Cleric. *incuriam, vel ob privatam & clandeſtinam ſepulturam.*

Typis *Guil. Godbid*, & ſumptibus *Joſephi Nevill.* 1672.